

37. ROŠEVI DNEVI 2024

NAPREJ IN NAVZGOR

Zbornik izbrane proze, poezije in drame

Celje, marec 2024

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-82

ROŠEVI dnevi (37 ; 2024 ; Celje)

Naprej in navzgor : 37. Roševi dnevi 2024 : zbornik izbrane proze, poezije in drame : Celje, marec 2024 / [uredila Barbara Rigler ; besedila izbrali Mateja Gomboc in Katarina Gomboc Čeh ; likovni prispevki učenci in učenke Osnovne šole Frana Roša ; foto Dejan Petrovič, arhiv OŠ Frana Roša]. - Celje : Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava, 2024

ISBN 978-961-7152-75-3

COBISS.SI-ID 189421315

37. ROŠEVI DNEVI 2024 NAPREJ IN NAVZGOR

Besedila sta izbrali:

MATEJA GOMBOC (1964) je po poklicu profesorica slovenščine in italijanščine, poučuje na gimnaziji. Ljubezen do jezika in želja, da bi bil blizu mladim, jo je privedla do ustvarjanja jezikovnih priročnikov za srednje šole (učbeniški komplet Besede 1–5, Mala slovnica in Mala vadnica slovenskega jezika idr.). V šoli je bila vedno tudi mentorica v literarnem krožku, literarni zbornik Domače vaje pa je bil na Roševih dnevih večkrat nagrajen. Kot pisateljica piše za otroke in odrasle, doslej je izdala dvanajst knjig za otroke in mladostnike ter tri za odrasle. Kot profesorica slovenščine je dnevno v stiku z mladimi, njihovo odraščanje jo nagovarja tudi v literarnem ustvarjanju. Blizu so ji tudi otroci s svojo radoživo odprtostjo za življenje. Izzivajo jo vsakdanji dogodki, ki lahko postanejo navdih in najdejo prostor v njenih romanih. Za roman Balada o drevesu je prejela nagrado desetnica. Je tudi prevajalka iz italijanščine, zlasti mladinskega leposlovja.

KATARINA GOMBOC ČEH (1993) je pesnica, pisateljica in jezikoslovka. Potem ko je leta 2017 zmagala na Festivalu mlade literature Urška, je leta 2018 pod mentorstvom Ane Porente izdala svoj prvenec, pesniško zbirko Negotovosti navkljub (2018), ki je izšla pri Javnem skladu za kulturne dejavnosti Republike Slovenije. Leta 2019 se je udeležila literarne rezidence v Italiji. Plod tega gostovanja je v sodelovanju z društvom Robida iz Beneške Slovenije izid dvojezične slovensko-italijanske pesniške zbirke Naselili smo se v tkanine/Ci siamo insediati nei tessuti (2020). Ob poeziji piše tudi kratke zgodbe, literarne kritike, recenzije in eseje v uveljavljenih slovenskih literarnih revijah, kot so Literatura in Poetikon, hkrati pa je tudi urednica za poezijo pri lite-

rarnem časopisu November, ki izhaja v Novi Gorici. Profesionalno se ukvarja s slovanskimi jeziki, saj se je po študiju slovenščine in ruščine na Filozofski fakulteti v Ljubljani vpisala na doktorski študij kognitivnih znanosti jezika s poudarkom na slovanskih jezikih na Univerzi v Novi Gorici.

BARBARA RIGLER (1972) je producentka za literarno dejavnost pri JSKD od leta 2013. Na Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti je zaposlena že 25 let. Deluje kot mentorica, urednica, novinarica, knjižničarka, učiteljica. Je navdušena bralka dobre literature.

Uvodnik: Mateja Gomboc

Ocene nagrajenih besedil: Katarina Gomboc Čeh

Naslov zbirke: NAPREJ IN NAVZGOR (izbrani naslov je naslov dramskega besedila avtorice Žive Toplak, OŠ Šmartno)

Avtorica logotipa Roševih dni: Tina Pregelj Skrt

Avtor fotografij: Dejan Petrovič

Slika na naslovnici: Alina Volmajer, 8. b

Izbrane ilustracije:

Dalila Alić, 7. B

Aljaž Bukovec, 7. B

Eva Fijavž, 8. B

Ina Kastelic, 4. B

Zoja Krajnc, 7. B

Freya Mulec, 6. A

Brina Potočnik, 6. C

Larisa Rojšek, 6. C

Lovro Volavšek Kovač, 8. B

Marko Vukičević, 6. B

Tai Zupanc, 8. B

Zara Bečirović, 4. B

Dejan Dokić, 6. B

Zala Anamarija Jaklič, 4. B

Živa Kolar, 7. B

Ema Mihelčič, 6. A

Maks Petrovec, 8. B

Alja Renar, 4. A

Ava Uranjek, 4. B

Alina Volmajer, 8. B

Kiam Zupanc, 8. B

Zana Zymeri, 9. A

Njihov mentor je likovni pedagog Dejan Petrovič.

Organizacijski odbor:

Vojin Mlinarevič, ravnatelj OŠ Frana Roša, Celje

Lucija Hajnšek, knjižničarka na OŠ Frana Roša

Mojca Pliberšek, učiteljica na OŠ Frana Roša

Sebastjan Volavc, JSKD OI Celje

Tatjana Vidmar, JSKD OI Velenje

Barbara Rigler, JSKD RS

SEZNAM MLADIH LITERATOV, sprejetih v literarno delavnico 37. ROŠEVIH DNI 2024, po abecednem redu

NAGRAJENI AVTORJI:

1. karglaS, **Julija Gorišek**, mentorica Ljudmila Treven, OŠ Rovte (proza, besedilo *Pismo neznancu*)
2. Štorklja, **Neža Selič**, mentorica Dušica Doberšek, OŠ Štore (poezija, pesem *Ali sploh obstaja?*)
3. Ogrlica, **Mija Šterk**, mentorica Blanka Skočir, OŠ Frana Roša, Celje (proza, besedilo *Skrivnost pisanih ogrlic*)
4. Mimi cimi, **Nuša Šuster**, mentorica Mateja Hrastnik, OŠ Hudinja (proza, besedilo *Polbrat, ki bi si ga vsakdo želel*)
5. Naprej, **Živa Toplak**, mentor Stane Škarja, OŠ Šmartno (drama, besedilo *Naprej in navzgor*)

ZA LITERARNO DELAVNICO IN OBJAVO V ZBORNIKU SO IZBRANI ŠE:

6. Kitara, **Matic Fridl**, mentorica Dušica Doberšek, OŠ Štore (poezija, pesem *Očara me*)
7. 8462, **Julija Gugunović**, mentorica Svetlana Bušen, OŠ Col, Col (proza, besedilo *Edvard*)
8. Zanimivih5, **Veronika Kotnik**, mentorica Mateja Kunc, OŠ Gustava Šiliha, Velenje (proza, besedilo *Mavrica v očeh*)
9. Zmešnjava, **Neža Kovač**, mentorica Mateja Hrastnik, OŠ Hudinja (proza, besedilo *Zmešnjava*)

10. Mirjamčk, **Mirjam Krevs**, mentorica Jana Peternel, OŠ Črni Vrh (proza, besedilo *Spomin na mladost*)
11. Mizica, **Liza Novak**, mentorica Tina Marovt, OŠ Braslovče (poezija, pesmi *Poraza ni, Kam gre čas*)
12. Baletka, **Pia Peršuh**, mentorica dr. Renata Debeljak, OŠ Olge Meglič Ptuj (poezija, pesem *Le „kaplja“ vode*)
13. Košarkar, **Maks Petrovec**, mentorica Nataša Dokl, OŠ Frana Roša, Celje (poezija, pesem *Pesem*)
14. Družinski objem, **Marija Plaskan-Hodnik**, mentorica Mojca Cestnik, OŠ Polzela (proza, besedilo *Družinski objem*)
15. 55555, **Nina Selič**, mentorica Doroteja Kostanjevec, OŠ Markovci (poezija, pesem *Modro drevo*)
16. Čustvo, **Sara Simšič**, mentorica Jasna Brenčič, OŠ 8 talcev Logatec (proza, besedilo *Ujetost*)
17. Odsev, **Janja Simonišek**, mentorica Sergeja Šorli, OŠ 8 talcev Logatec (proza, besedilo *Podoba v ogledalu*)
18. Devetošolka, **Hana Špičko**, mentorica Andrejka Švegl, OŠ Duplek (proza, besedilo *Predaja in strah sta morilca misli*)
19. Slovo, **Anže Štukovnik**, mentorica Tanja Koželnik, OŠ Lava (poezija, pesem *Oda devetošolcu*)
20. Učiteljica, **Zala Titan**, mentorica Anita Šinko, OŠ I Murska Sobota (proza, besedilo *Oda tebi*)

OŠ Frana Roša, Celje

UVODNI POZDRAV RAVNATELJA

37. Roševi dnevi in univerzalne vrednote človeštva

Spoštovani osmo- in devetošolci, varuhi slovenske pisane besede. Dobrodošli na zaključno dejanje 37. Roševih dnevor, ki poteka v obliki enodnevne literarne delavnice. Tu se srečajo mladi literati, mentorji in organizatorji s ciljem izmenjave mnenj, izkušenj in iz preprostega družabnega vzgiba. Poleg proste tematike, ki si jo je lahko ustvarjalec izbral popolnoma sam, je imel letošnji literarni izziv naslov ODA TEBI/V TVOJI KOŽI. Ta naslov je navdihnjen po nagrajenih literarnih delih uveljavljenih literarnih ustvarjalk, Mateje Gomboc in Katarine Gomboc Čeh, ki v vezani in nevezani besedi negujeta slovenski jezik. Ob tokratnih Roševih dnevih sta prevzeli vlogo strokovne komisije in mentorstva, za kar se jima srčno zahvaljujem.

Naslov literarnega izziva ponuja mladim avtorjem, da s pisano besedo razmislijo o osebah, ki jih navdihujejo s pravičnostjo, solidarnostjo, povezovalnostjo, sočutnostjo. Gre za zapisane razmisleke o univerzalnih vrednotah, ki tudi danes predstavljajo bistvo človeštva.

V razpisu predpisanem roku je prispelo 39 literarnih del (15 proznih besedil, 27 pesmi in 1 dramsko besedilo) iz 25 slovenskih šol. Mentorici sta prebrali vsa prispela literarna besedila in naredili ožji izbor dvajseterice avtorjev, med njimi pa določili tudi 5 finalistov.

Opozoril bi na dejstvo, da je Vlada RS letošnje leto razglasila za leto Rudolfa Maistra, generala prve slovenske vojske, borca za severno mejo. Izhajal je iz narodno zavedne družine, ki je negovala slovensko govorno in pisano besedo. To se je kazalo v njegovem pesniškem ustvarjanju in veliki naklonjenosti do knjig v domačem, slovenskem jeziku – njegova knjižnica naj bi bila ena izmed najlepših na Slovenskem. V duhu negovanja našega jezika, bi se rad na koncu vsem sodelujočim iskreno zahvalil za vaš prispevek k ohranjanju in spodbujanju domače besede, ki predstavlja glavno identiteto našega naroda.

Vojin Mlinarević, ravnatelj OŠ Frana Roša, Celje

UVODNA BESEDA

Ker smem izreči odo tebi, drevesu, koži, lubju, materi

Ko se začne novo šolsko leto, prihajajo med šolarje različna vabila. Včlani se v športni klub, preizkusi se v igranju novega inštrumenta, v grafičnem oblikovanju, izdelovanju spletnih strani ... Med njimi je tudi vabilo na Roševe dneve posebnim pretanjenim iskalcem – tistim, ki ljubijo besedo.

To ste tisti mladi ljudje, ki radi berete. Veste, da se na naslednji strani knjige razpre pred vami nov svet: zgodba, ki je še ne poznate, lik, ki vas bo nagoovoril, pesem, ki je še niste prebrali. Slutite, da se bo vaša duša odzrcalila v besedah, ki jih boste vsrkali vase in bodo zato še dolgo odzvanjale v vas. Postale bodo vaše za zmeraj.

To ste tisti mladi ljudje, ki radi pišete. Veste, da so v vas svetovi, ki morajo biti ubesedeni. Občutite drugače, vidite več, razmišljate globlje. Zavedate se, da je treba prisluhniti notranjemu imperativu besednega ustvarjanja, zaradi katerega bo brezoblična gmota misli, ki se kopičijo ena čez drugo, postala urejena izpoved. Slutite, da ste priče nečemu mogočnemu.

Dragi mladi ustvarjalci, zato je tako pomembno, da vas družijo Roševi dnevi! Tu se srečate z iskalci, podobnimi sebi. Tu se naučite marsičesa novega. Tu dobite gotovost, da ste na pravi poti, in zagona, da ustvarjate naprej, da iščete in se urite. In še bolj prisluhnete sami sebi.

Letošnje Roševe dneve je usmerjal naslov Oda tebi/drevesu/tvoji koži. Oda, hvalnica. Besede, ki bodrijo, povečujejo, se zahvaljujejo. To prebujajo mladega človeka, potopljenega v svet, ki ga sicer pušča ob strani, da se za hip zaustavi in reče: Svet, kako si lep! Kako si lep ti, ki si ob meni! In drevo, ki raste na tej jasi! In tvoja koža, ki tako lepo diši! Ali na drugi strani antitetično in ironično: Ne-oda tebi/drevesu/tvoji koži. Ti, ki posegaš vame, da boli. To drevo, ki s svojimi vejami sega vame kot z lovskimi in mi ne pusti dihati. Tvoja koža, ki je moji preblizu, da se moram umakniti. O vsem tem so spregovorila besedila, ki ste jih letos poslali na letošnji natečaj Roševih dni. Prispelo je skoraj štirideset besedil. Ob Barbari Rigler, predstavnici JSKD, sva bili za žirantki izbrani Katarina Gomboc Čeh in jaz, kar sva obe z ve-

seljem sprejeli. Katarina je obetavna mlada pesnica in pisateljica, sama pa prav tako ustvarjam, in sicer prozna dela za otroke, mladino in odrasle. Ker sva mati in hči, se veliko pogovarjava o literaturi, ustvarjalcih in literarnih dogodkih. In ker sva iz različnih generacij, se najin pogled marsikdaj razlikuje. Da vidite, kako iskrive debate so to!

Tako je bilo tudi tokrat, ob vaših poslanih prispevkih. Vsaka od naju je naredila svoj izbor. Vsem trem, tudi Barbari Rigler, je bilo težko, kajti poslana besedila so bila res dobra in njihova uvrstitev med dvajseterico samoumevna. Sestanek, na katerem smo predstavile svoje izbrance, ni bil kratek. Na njem smo utemeljevale, prepričevale, se strinjale in zavračale ter se nazadnje uskladile. A naloga ni bila lahka, res!

Obe s Katarino imava izkušnje, ko so najina dela na uredništvih zavrnila ali pohvalili. Iz obojega sva se veliko naučili. Ko so jih sprejeli, so šla skozi dolgo pot usklajevanja, urejanja, preoblikovanja. Ustvarjalnost je nedokončana zgodba učenja in piljenja.

Nad vami, dragi mladi pesniki in pisatelji, bdijo vaše mentorice. Pred leti, ko so bile same osnovnošolke, so bile zagotovo tudi same take ustvarjalke, kot ste zdaj vi. Zdaj dobro vedo, da so tista leta bila zelo dragocena zanje, za njihovo poklicno odločitev, za nadaljnje ustvarjanje in za veselje do dela, ko zdaj širijo svoje znanje, iščejo nove načine izražanja, prisluhnejo vaši ustvarjalnosti, jo usmerjajo, pohvalijo, opozorijo na spodrslejaje in vas spodbujajo k nadaljevanju. Njihovo navdušenje je dragocen dar, ki ste ga deležni, zato jim prisluhnite in stopajte naprej!

Drage mentorice, vaš delež je neizmeren – spodbujati mlade ljudi, da iščejo svoje talente in jih razvijajo, je neizbrisljiv pečat za njihovo življenje. Tega se spomnite, če boste kdaj tožile nad klavrnostjo odnosa do literature: ustvarjalna je vedno samo peščica, a tista je dragocena!

Ljubi ustvarjalci, dragoceni ste, slišite? Pogumno naprej!

Mateja Gomboc

NAGRAJENA BESEDILA

po abecednem redu

PISMO NEZNANCU

27. 12. 2023

Dragi tujec!

Ura je enajst, dva dni po božiču. Ne vem, kam greš, kaj je krivo, da si vstal iz tople in udobne postelje in se odpravil ven. Nekaj je že moralo biti, da na to grozno, deževno in megleno noč hodiš okoli po blatnem mestnem parku – tako kot jaz. Naj te opozorim, da je tukaj zelo hladno in da mi dež teče za vrat, ker nimam dežnika. Pojdi rajši domov. Tukaj nimaš kaj iskati in še brez bunde si. Žal ti bo, ko bo postalo zares mrzlo.

Ura je polnoč. Vem, da se nisi pobral domov, zato upam, da si vsaj našel streho. Dež pada vedno močnejše in še zadnji zabavljaci so šli domov. Božične stojnice so se zaprle. V vseh barih so ugasnile luči. Samo javna razsvetljava še vedno sveti, čeprav sva zunaj samo midva. Tudi v cerkvenem zvonu še vedno bije, četudi lahko skozi škrebļanje dežja to slišiva samo midva. Reka šumi in novoletne lučke utripajo, kot da so tam samo za naju. Začenja grmeti. Zakaj je tako težko iti v toplo in suho stanovanje, za katerega vem, da ga imaš? Ne smeš biti kot jaz. Ponoči ne smeš hoditi zunaj. ‚Zunaj‘ je nevaren. Lahko stopiš v jarek, ki ga kljub javni razsvetljavi in novoletnim lučkam ne boš videl, in si zlomiš kazalec na levi roki. Jarki so nevarni. Lahko dobiš smešen preblisk in skočiš v reko, lahko pa te vanjo potisne drseče obrežje. V obeh primerih bi bilo to nedopustno. Voda je nevarna. Pazi se dreves, toče, za katero slišim, da se približuje, groma in strele, deroče reke in jarkov. Če boš še tako pazil, boš naletel na neizogibno nevarnost. Žal ti bo, da me nisi slišal.

Ura je že ena. Še vedno hodiš po mestu, prav res izzivaš usodo! Park si obhodil že najmanj osemnajstkrat, pa nisi klonil pod drevesi, pred

točo, gromom, strelami, deročo reko in jarkom. Očitno ne misliš iti domov in si se sprijaznil, da boš jutri utrujen in prehlajen. Upam, da vsaj uživaš v svojem meglenem, mokrotnem nočnem življenju. Imel boš še veliko časa, da te bo zeblo, ko boš ležal v mokri, mrzli in umazani zemlji. Verjamem, da imaš zdaj, ker si še nad površjem, vsaj nekoga, ki ima prav tako rad brezčuten mraz, mokrotnost, deževno zimo, samotno in noč. Ali pa vsaj koga, ki je normalen in obožuje prijazno toplo in suho vreme s svetlim, veselim soncem, po katerem se sprehajajo nasmejani starši, ki lovijo razigrane otroke, podeče se za žogo mimo skupine deklet v kratkih, živobarvnih oblekah. Mimo pride gruča zagorelih fantov v kopalkah in povabi dekleta na pomol. Vem, da ti nikoli ne greš na morje, ko pa si preveč zaposlen sam s sabo. Zakaj vsaj eno poletje ne poskusiš biti vesel? Dobro bi pristajalo temu namrgodene-mu obrazu z od dežja mokrimi lasmi in zlepljenimi trepalnicami pa od mraza rdečim nosom in ušesi. Žal ti bo, da nisi vzel kape.

Dve je odbilo. To noč še nisi bil bolj sam. Ozrl si se proti oknu, na katerem gori luč. Na notranji polici sedi dekle, glasno zazeha in odpre okno. Potem se zave, da lije kot iz škafa, in okno spet zapre. Opazi tebe in okno se spet odpre. Zaspano se ti nasmehne in ti pomaha, čeprav te ne pozna. Ti, reva strahopetna, pa si kapuco le potegneš še nižje nad oči, kot da te bo to obvarovalo pred prijaznim pogledom. Zaviješ za vogal in ko te punca ne more več videti, pogledaš nazaj proti njenemu oknu. Spet je temno. Javna razsvetljava spet sije samo za naju. Že zdaj ti je žal.

Ura je tri. Spomniš se pesmi, ki si jo pel v šoli. Govori o veselju in lepoti božiča. Ti seveda mrziš božič. Sovražiš vse, kar je vedro, svetlo in lepo – zdi se ti zlagano. Zato hodiš ven samo v žalostnih, deževnih nočeh – zdijo se ti resnične. Rad si sam, pa vendar si želiš nekoga ob sebi. Rad stojiš do gležnjev v luži in gledaš kapljice, ki polnijo lužo, kot tebe polnijo zaspani nasmehi neznane deklice in mogoče to pismo. Mogoče se zdaj smehljaš. Mogoče si se odločil, da boš šel domov. Opral boš blatne čevlje in hlače in posušil majico. Poleti in pozimi in spomladi in jeseni

boš vesel. Šel boš na morje in skupino deklet v kratkih, živobarvnih oblekah povabil na pomol, ko pa bo naslednja deževna noč, boš spet zunaj. Nikomur ne boš povedal, kam in zakaj greš. Vrnil se boš, pa čeprav ti morda ne bo nihče pomahal. Sprejel boš vsako roko, ki te bo hotela potegniti iz tvojega osamljenega morja. Zdaj ti ni več žal.

Ura je štiri. Prišel si domov, opral blatne čevlje in hlače in posušil majico. Odprl si okno, ker tebe dež ni motil. Zaspano si se nasmehnil. Potem si zaprl okno, luči pa nisi ugasnil, saj je nisi niti prižgal. Konec koncev ne maraš preveč svetlobe razen novoletnih lučk in javne razsvetljave, kadar sveti samo za naju.

Ura je odbila pet, šest, sedem in osem ter na koncu še devet. Spal si, izčrpan od nočnih nevarnosti, zunaj pa je tiho padal sneg. Zbudil si se pomirjen. Spomnil si se na čase, ko še nisi bil tako neskončno sam. Na dom in na vse, ki samo čakajo, da boš sprejel njihovo roko. Na mamo. Čeprav ne maraš svetlih in lepih stvari, kot so prazniki, si njihov preostanek preživel doma. Ta deževna noč, ki si jo boš zagotovo zapomnil, pa je oprala in uredila tvoje vsepovprek bežeče misli.

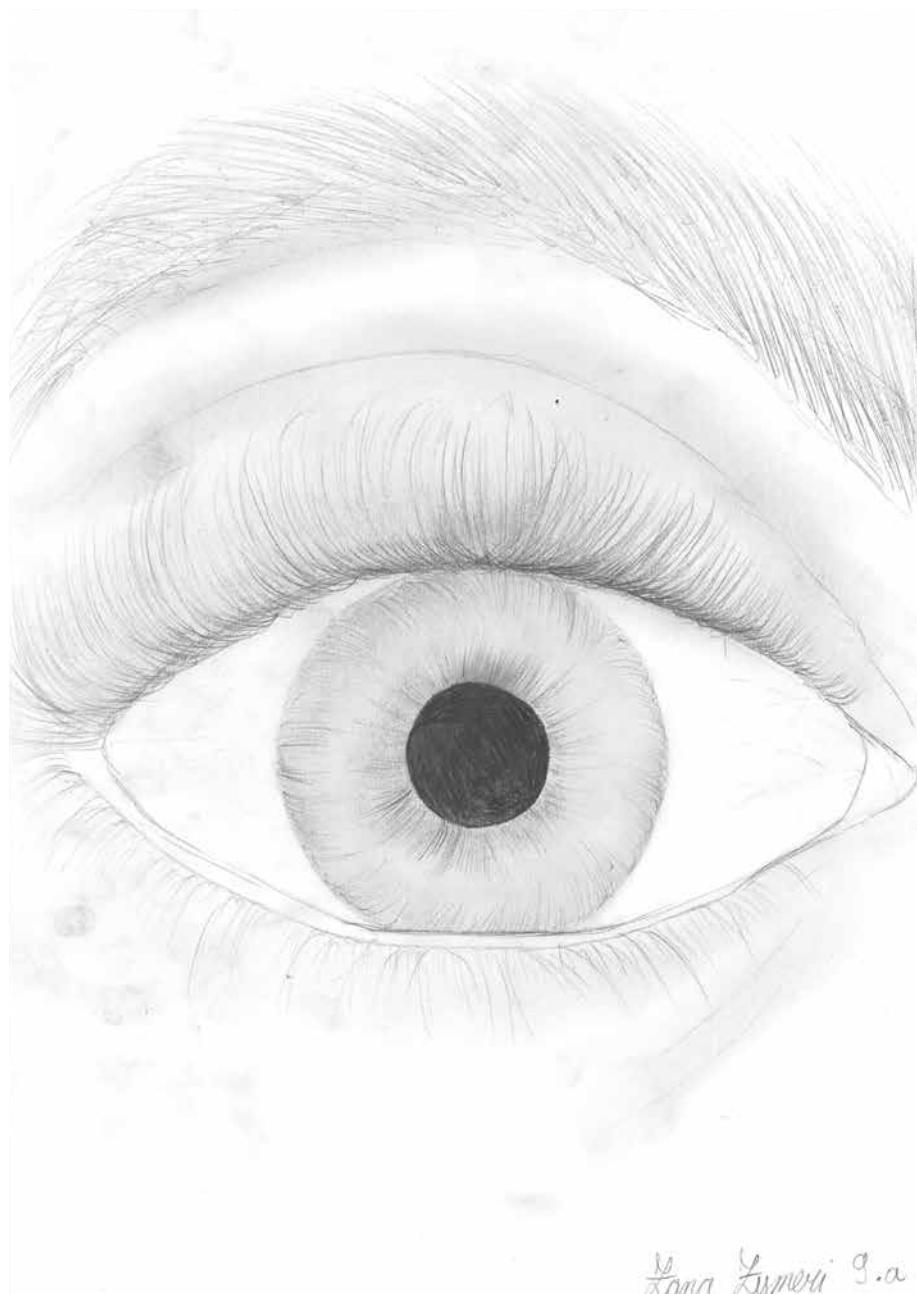
Z ljubeznijo,

samo še en tujec

O c e n a b e s e d i l a :

Kdo sta »neznanec« in »samo še en tujec«, ki je neznancu napisal pismo? O njiju iz zgodbe v obliki pisma ne izvemo skorajda nič, pa vendar se nam zdi, da ju poznamo; da v njiju prepoznamo svojo osamljenost, odtujenost, melanholijo in drugačnost. V obeh neznancih (ali pa je morda samo en, ki govori sam s sabo kot z najboljšim sogovornikom?) slutimo, da je ljubezen do noči, temnega mesteca, v katerem so ugasnile božične lučke, in dežja, ki vztrajno pada, posledica jalovega truda povezati se z drugimi, a naposled vedno ostati sam. Zgodbo odlikuje preiščljivi slog, ritmičnost pripovedi pa narašča z urami noči, ki jih opisuje avtor pisma. In tisti »z ljubeznijo« na koncu boleče zareže kot obrabljena fraza brez pomena v svetu, v katerem so se mnogi naučili živeti s samoto.

Katarina Gomboc Čeh

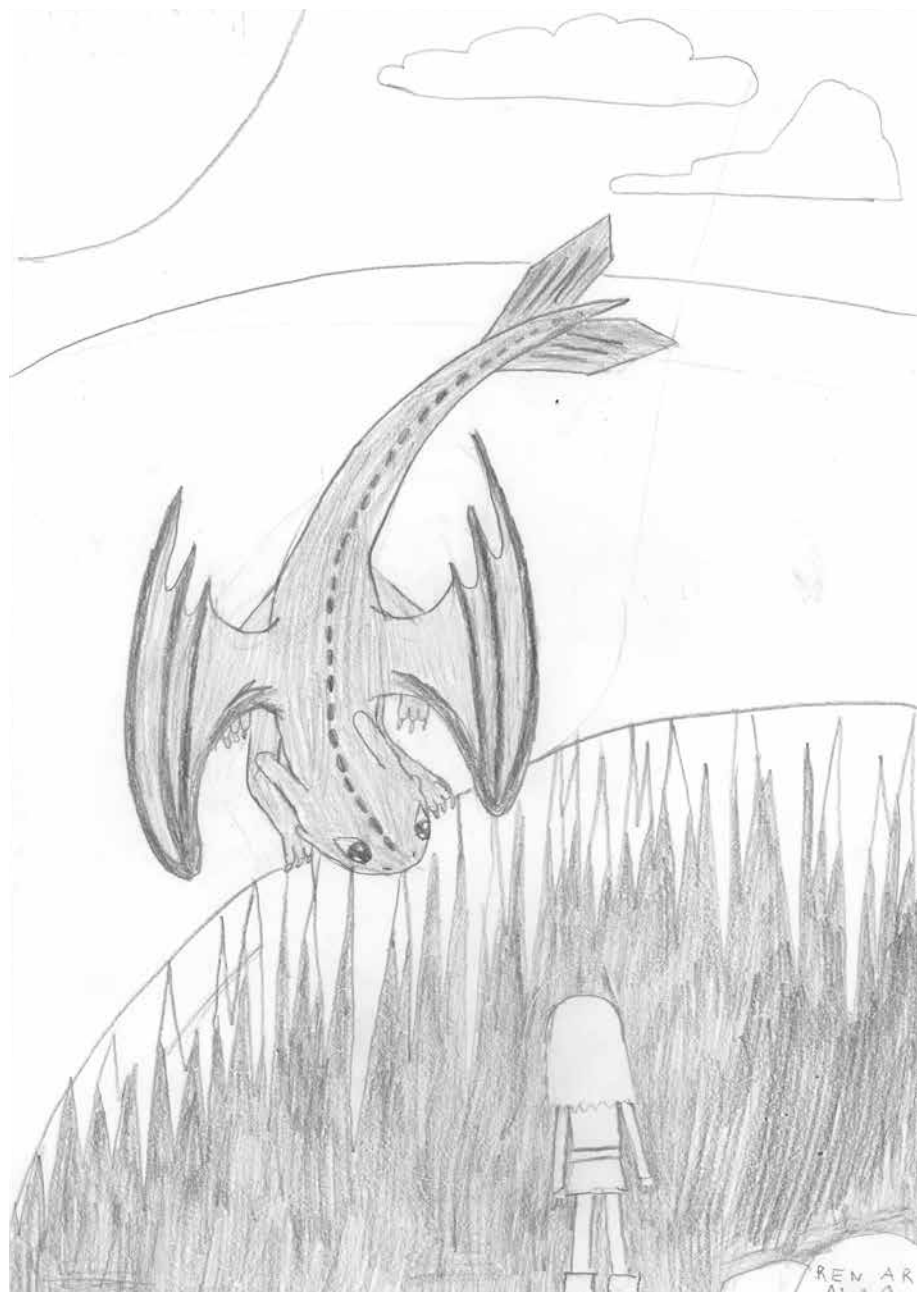
ALI SPLOH OBSTAJA?

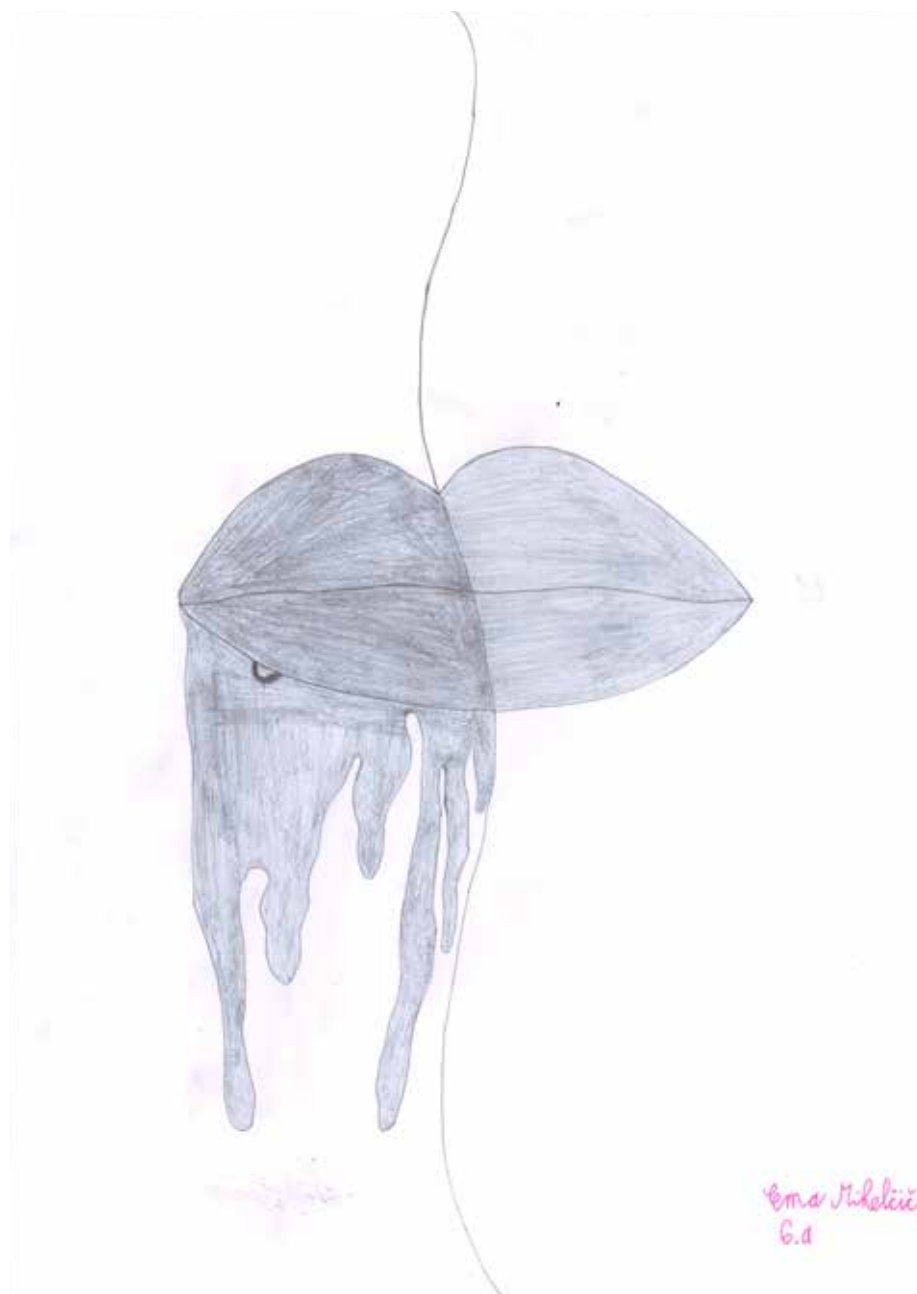
Pravijo, da lepa je **ljubezen**, ali sploh obstaja?
Bom jaz dobila to **bolezen**, ali sploh obstaja?
Ni princev, ne zares, ne gradov in ne princes,
bo on name **jezen**, ali sploh obstaja?
Iščem ga povsod, kličem na pomoč,
v žalosti vase **lezem**, ali sploh obstaja?
Izgubljena tavam naokrog, neskončen je ta krog,
zadel meč me je **dvorezen**, ali sploh obstaja?
Držal ga je on, udaril brez zavor,
zame ni **ustrezen**, ali sploh obstaja?
Želim si res močno, da bi mi bilo lepo,
postal moj srček je **oprezen**, ali sploh obstaja?
Zdaj vročica me zajema, sem malo zardela,
ob tem čustvu težko je biti **trezen**, ali sploh obstaja?

O c e n a b e s e d i l a :

Klasične pesniške oblike in rima ne bodo mrtvi, dokler se bodo pisale dodelane, močne in literarno obetavne pesmi, kot je *Ali sploh obstaja?*. Pesem v obliki gazele je v tem oziru skoraj brez napak; od začetka do konca drži zastavljeni ritem in ohranja pripovedni lok, ki se nenehno giblje med upovedovanjem občutka zaljubljenosti na eni in dvomom na drugi strani. Avtorica tudi preseneča z izborom rimanih besed, ki kažejo na izostren občutek za jezik in bogat besedni zaklad. Obenem je z izbiro pesniške oblike ustvarila nadčasovno besedilo, ki na prvi pogled obrabljeno čustvo zaljubljenosti povzdiguje na višjo raven.

Katarina Gomboc Čeh

SKRIVNOST PISANIH OGRLIC

Vsak dan isto ... Starši so spet obtičali v službi. Jaz pa že cel dan poležavam na kavču in opazujem packe na steni. Moje veke postajajo težke in še preden se zavem, spim. Ne mine niti minuta, ko zazvoni telefon.

Skočim pokonci in tečem v svojo sobo, pobrskam po šolski torbi in izvlečem svoj star telefon. Javim se. Na drugi strani se oglasi moški z zelo globokim glasom in reče: "Si ti, Lini Flun?" Vsa prestrašena mu odgovorim: "Ja, jaz sem ... Kdo je na drugi strani?" "To se te ne tiče. Mislim, da bi te bolj zanimalo, kje so tvoji starši," začne. Ostanem brez besed, glas pa nadaljuje: "Če jih hočeš še kdaj videti, mi prinesi štiri pisane ogrlice, ki si jih kupila prejšnji teden. In da ti ne bi prišlo na pamet, da bi me hotela prelisičiti, mala, saj vendar nočeš, da bi se jim kaj zgodilo. Čas imaš do polnoči in pridi sama."

Takoj ko je moški prekinil, sem se zgrudila na tla. Obraz sem zakopala v dlani in po licih so mi počasi začele teči solze. Ne! Nekaj moram narediti! Ne bom samo sedela tu križem rok. Rešila ju bom!

Ampak najprej moram ugotoviti, katere ogrlice misli. Tečem do svojega predalnika in poiščem veliko rdečo škatlo, v kateri hranim ves svoj nakit. Od vseh ogrlic najdem samo eno rumeno, dve beli in tri modre, nikjer pa nobene pisane. Grabiti me začne obup. Nato pa se spomnim, kaj je rekel moški. Ogrlice, ki sem jih kupila prejšnji teden! Ampak ... bila sem na počitnicah pri teti Magdi in v njeni majhni vasi ni niti ene same trgovine. Bil je res dolgočasen teden ... Cele dneve sva reševali križanke in brali. Z izjemo enega samega dne. Mislim, da je bil četrtek. Ja! Tisti četrtek sva s teto odšli kupovat nove prevleke za bla-

zine, vendar sva si premislili in kupili raje malo čokolade, slanih prest pa še štiri pisane ogrlice – izredna priložnost, je rekla teta, jutri jih najbrž ne bodo več imeli. Bile so res lepe ogrlice, vendar mi jih mami ni dovolila prinesiti domov, saj je menila, da so le kup starih smeti in tako so ostale pri teti. Le zakaj bi odrasel moški hotel kup otroških ogrlic? Usedom se na posteljo in premišlujem. Nato pa na robu svoje mize zagledam star časopis, ki sem ga potrebovala za nalogo pri zgodovini. Na naslovnici zagledam nekaj čudnega. Ogrlice, ki izgledajo enako kot tiste, ki sva jih kupili s teto Magdo! Ampak, kako?! Ta časopis je star vsaj 100 let! Začnem brati. Piše, da so bile ogrlice ukradene iz muzeja in da so vredne najmanj milijon evrov. Očitno so se nekako znašle v tisti stari trgovini, ki stoji, odkar so bili na svetu dinosavri. Zdaj mi je vse jasno. Sploh ne premišlujem več. Zgrabim svoj telefon in tečem v klet. Usedom se na svoje kolo in se odpravim proti vasi, kjer živi teta Magda. Po eni uri vožnje se končno ustavim pred tetino hišo. Potrkam po vratih in pred njimi se prikaže teta Magda, ki izgleda, kot da se je ravno zbudila iz popoldanskega dreameža. “O, živijo ljubica, ravno sem počivala. Kaj pa ti počneš tukaj?” začne in še vedno poskuša odpreti oči. “Teta, nimam več veliko časa, nujno potrebujem tiste ogrlice, ki sva jih kupili prejšnji četrtek. Kje jih imaš?” odvrnem, kolikor hitro morem. “Ljubica, tiste stare ogrlice sem ravno včeraj odpeljala na smetišče. Tvoja mama je imela prav, bile so le kup starih smeti. Prideš notri na čaj, ravno sem ga nameravala skuhati?” Njene besede mi odmevajo v ušesih. To je velik problem. Kakor hitro morem, ji začnem pojasnjevati. Njen nasmešek začne kmalu ugašati in na njenem obrazu se prikaže zaskrbljen pogled. Tako kot vsaka odrasla oseba takoj predlaga, da pokličeva policijo, a jo, še preden pride do telefona, ustavim. “Teta, ne! To morava rešiti sami! Smetišče je samo pet minut stran. Lahko se odpeljeva tja, poiščeva ogrlice in rešiva primer,” rečem odločno in ker teta vidi, da ne bom popustila, pograbi plašč in ključe avta ter steče za menoj. Po petih minutah ne zapustiva niti ulice. Tetin stari avto je tako počasen, da naju prehiti vsak pešec, ki gre mimo naju. Postajam

vse bolj zaskrbljena. Ko bi le obstajal gumb, s katerim bi avto postal hitrejši. V trenutku, kot da bi mi teta prebrala misli, odpre majhen predal med sedeži in izvleče velik rdeč gumb. Pritisne nanj in kot da sem ravno pomežiknila, se prikaževa na smetišču. Pred nama je nov problem. Kako bova našli štiri majhne ogrlice v kupu milijard smeti? Imava samo še eno uro in ne bo nama uspelo. Sesedem se na tla in potopim obraz v dlani. Teta se usede poleg mene in me objame. Nekaj trenutkov sediva v tišini, nato pa čisto v kotu velikanskega kupa smeti zagledam luknjo, skozi katero na svoje veliko presenečenje zagledam tiste pisane ogrlice, ki jih iščem že cel dan. Skočim v zrak in navdušeno pokažem na njih. Teta Magda brez premisleka skoči v kup smeti. Nekaj časa mine in še vedno je ni nikjer. Potem pa se kar naenkrat dvigne kot feniks in v roki drži štiri pisane ogrlice. Od sreče se mi zarosijo oči. Nato zazvoni telefon. Javim se. Oglasi se moški in začne: "Dobro, imaš ogrlice. Še dvajset minut do polnoči. Bolje, da pohitiš. Pridi v staro garažo nasproti smetišča in sama, teta lahko počaka zunaj." Zasliši se samo še pisk. Moški je prekinil. Teta se že napoti proti garaži, a jo ustavim: "Ne! Ne bom dovolila, da bo ta človek dobil tako dragocen nakit, ki bi moral biti razstavljen v muzeju, da bi ga lahko občudoval ves svet!" Teta me začudeno pogleda, jaz pa nadaljujem: "Takole bova naredili ... odpelji me domov, kjer imam štiri ogrlice, prebarvala jih bom in mu jih podtaknila. Ti pa ta čas pokliči okrepitve, skrijte se in me počakajte." Teta le prikima. Pohitiva do avta in se odpeljeva domov. Tečem v sobo, pograbim štiri ogrlice in poiščem svoje stare flomastre. Barvam, kolikor hitro morem. Ko pobarvam še zadnjo ogrlico, vse štiri spravim v majhno srebrno vrečko in tečem v avto. Odpeljeva se nazaj do stare garaže. Srce mi razbija kot še nikoli. Še malo pa se bom spopadla z zlobnežem, ki mi je ugrabil starše. Moram biti pogumna, saj zmorem. Ustaviva se pred staro garažo. Še preden izstopim, se teta obrne k meni in reče: "Ljubica, prosim, bodi previdna. Če bo karkoli narobe, samo zakliči KISLE KUMARICE in takoj bom prišla. Srečno." Še zadnjič se objameva, nato pa se napotim proti garaži. Zu-

naj je že noč, ohladilo se je in temni hodniki garaže so še bolj mračni kot po navadi. Čez nekaj časa se ustavim pred osvetljenim hodnikom in pogumno stopim vanj. Hodnik se nadaljuje v veliko sobo, sredi katere stoji prazen stol. Na njem je listek, na katerem piše: TUKAJ ODLOŽI OGRVICE! Odložim jih in iz teme se prikaže visok moški. Koraka proti meni. "Lepo, da si nasedla na vse, punčka. Sploh nimam tvojih staršev. Ujel sem te v past in zdaj bom še mastno zaslužil." Zlobno se nasmeji. Začne me stiskati v kot. O ne! To je moj konec! Življenje se mi odvrti pred očmi. Vsi lepi in slabi trenutki. Na licu začutim solze. Zagledam njegovo pest in še zadnjič zakričim: KISLE KUMARICE!!!

Tete ni nikjer, očitno je to res konec. Adijo svet. Njegova pest hiti proti mojemu obrazu. Ničesar ne začutim. Moški sname kapuco in pred sabo zagledam svojega OČIJA!!! Nato pa izza vogala skočijo vsi, ki jih poznam in zakričijo: VSE NAJBOLJŠE! Ne vem, kaj se dogaja. Pritečeta še moja mami in teta Magda ter me stisneta **k sebi** : "To vse je bila le potegavščina, ljubica, in to je presenečenje za tvoj rojstni dan." Saj res! Zaradi vseh teh dogodkov danes sem čisto pozabila, da je jutri moj rojstni dan! Kakšno presenečenje! To je nekaj najboljšega, kar se mi je zgodilo. "Pridi, ljubica, gremo se zabavat!" je vesela mami. Zabava traja vse do jutra. To je definitivno najboljšo presenečenje vseh časov. Pa še te ogrlice lahko obdržim. Le kaj bi jaz brez svoje dolgočasne tete Magde in prezaposlenih staršev?!

O c e n a b e s e d i l a :

Avtorica zgodbe *Skrivnost pisanih ogrlic* v zgoščeni pripovedi bralca od prve do zadnje besede drži v napetosti in spretno poskrbi, da nas zgodba kar poskra. Zgodba je zgrajena okoli motiva pisanih ogrlic, ki kljub sodbi, da gre za neuporaben predmet, dogajanje uspešno peljejo naprej. Tudi dialogi so živi in realni, mestoma pa se s humornimi vložki, kot je klic »kisle kumarice«, vrinja lahkotnost, ki bralcu že namiguje, da se zgodba ne bo končala tragično. Preobrat na koncu pa vseeno uspešno preseneti. Očitno gre za pisko, ki ima občutek za zgodbo, suspenz in presenečenja, kar bo morda vodilo na pisateljsko pot ustvarjanja napetih, a sproščenih pripovedi, morda celo scenarijev.

Katarina Gomboc Čeh

POLBRAT, KI BI SI GA VSAKDO ŽELEL ...

Slišala sem ga, kako je hodil do moje sobe. Vstopil je. Najprej sem videla samo njegove prelepe zobe, nato pa se mi je njegov obris sestavil. Še bolj se je nasmehnil in rekel: »Se vidiva zvečer,« in se zlobno nasmehnil. To vprašanje me je odneslo v preteklost ...

Konec 7. razreda sem izvedela, da se bodo moji starši ločili. Po nekaj tednih se je to res zgodilo in moj oče se je odselil v drugo mesto. Mama se je hitro postavila na noge, saj si je že po mesecu dni preskušanja raznih »zmenkarskih« aplikacij našla ustreznega partnerja. O njenem novem fantu se ne morem pritoževati – prijazen je do mene in moje mame. Pravi angelček. Hotela sem, da ostane, a čez nekaj tednov sem spoznala njegovega sina, ki je očitno še imel nekaj psiholoških poškodb od ločitve. No, tako sem vsaj sprva mislila.

Ko sva se spoznala, ni kazal zanimanja, da bi me hotel bolje spoznati. To me je presenetilo, saj so se najini starši vedno bolj družili in zveza se je začela poglobljati. On pa se je še vedno delal, kot da sem nič. To mi je kar ustrezalo, saj me je vedno, ko je bil v moji bližini, spreletela čudna mrzlica, kot da se bo nekaj groznega zgodilo.

Po nekaj mesecih sta se mama in moj oči preselila skupaj. Njegovega sina večino časa ni bilo pri nas, saj je stanoval pri mami, a kljub temu je kdaj pa kdaj prišel k nam. Takrat so se dogajale čudne stvari. Iz moje sobe so izginjali predmeti in opažala sem, da me je večkrat na skrivaj opazoval izza vogala. Mislil je, da ga ne vidim, ampak sem ga. Vedno me je plašil. Bil je brezhbno počesan in nikoli ni smrdel; zgledal je kot

deček iz cerkvenega zbora. Skratka, bolno za naš čas. In takrat se je zgodilo. Tisti vikend, ko je bil spet pri očetu, je prišel v mojo sobo in izrekel TISTI stavek.

Zaspala sem v strahu. Čeprav nisem hotela, me je utrujenost premagala. Čez dobro uro sem se zbudila cela prepotena. Komaj sem zaspala, ko sem začutila, da me nekdo gleda. Mukoma sem odprla oči in zagledala njegov psihopatski pogled, ki je vame bulil že ne vem koliko časa. Tako sem se ustrašila, da sem skoraj padla s postelje. Nagnil se je nad mene in me ležerno pozdravil ter rekel: »Ali spiš?« Začela sem plitko dihati, saj sem v njegovih rokah opazila svetlikajoč predmet. Nastavil mi ga je na vrat. Začutila sem njegovo ostrino. Začel je govoriti: »Pred nekaj tedni sem dobil briljantno idejo, moral sem samo še narediti načrt. To-rej, če te poškodujem, bo tvoja mama hotela zapustiti mojega očeta in on se bo lahko znova zbližal z mojo mamo. A ni to briljantno?« Histerično je dvignil glavo in izpustil grozljiv zvok, ki je bil po mojem smeh. Nisem si upala odgovoriti. Zakričala sem. V sekundi je bila mama pri meni in videla tisti nepričakovan prizor. Takoj za njo je stal njegov oče.

Po tem srhljivem dogodku je Črt odšel v psihiatrično bolnišnico, kjer je ostal kar nekaj časa, saj so ugotovili, da ima resne težave. Njegova briljantna ideja ni bila tako briljantna, saj sta se mama in Črtov oče samo še zbližala ter čez nekaj mesecev celo poročila. Skupaj smo predelali ta dogodek do zadnje podrobnosti in počasi pozabili nanj.

Črta so pred tednom izpustili. Menda je zdrav???

O c e n a b e s e d i l a :

Zgodba *Polbrat, ki bi si ga vsakdo želel ...* je napisana v hladnem, na pol poročevalskem slogu brez odvečnih čustev in besed, mestoma le zaznamo kanec ironije (»pravi angelček«). Zgolj v nekaj odstavkih spremljamo pripoved dekleta, katere starši so se ločili, z novim očimom pa je prišel tudi problematičen polbrat, predstavljen s prepričljivim opisom: »Bil je brezhibno počesan in nikoli ni smrdel; zgledal je kot deček iz cerkvenega zbora.« Po travmatični izkušnji z njim se že zdi, da bo nova družina zaživela v miru. V enako hladnem slogu z občutkom za človeške dinamike avtorica zapiše: »Njegova briljantna ideja ni bila tako briljantna, saj sta se mama in Črtov oče samo še zbližala ter čez nekaj mesecev celo poročila.« Temu sledi preobrat, ki odlično povzame dekletovo tesnobo ob novici, da so fanta izpustili iz psihiatrične bolnišnice, zadnja poved pa zareže kot paničen krik in v bralcu pušča zoprno nelagodje.

Katarina Gomboc Čeh

NAPREJ IN NAVZGOR **(Oda tebi, drevesu)**

Prvi akt, prvi prizor. Nastopita Vivi in Gal kot 5-letna otroka.
Kraj: Pod drevesom.

Vivi (*upajoče, a nasmejano*): Prijatelja?

Gal (*se nasmeje*): Najboljša.

Vivi, Gal (*veselo vzklikneta*): Za vedno!

Vivi je prihajala iz zlomljene družine, imela je le svojega očeta. Že kmalu po rojstvu ju je njena mama zapustila zaradi stalnih preprirov, ki sta jih imela z očetom. Poleg vsega so jih pestile še finančne težave, zato je sklenila, da bo Vivi pustila očetu. Gal je bil tako njeno popolno nasprotje. Prihajal je iz ljubeče družine, z najboljšimi starši, kar bi si jih lahko najstnik zaželel. Vsega je imel dovolj. Vivi in Gal sta bila najboljša prijatelja že od malih nog. Spoznala sta se kot le 5-letna otroka. Čeprav sta prihajala iz popolnoma drugačnih razmer, sta se nekako ... ujela.

Vedno sta se družila pod NJUNIM drevesom. Njuno drevo je bilo najlepše drevo. Kot naravnost iz pravljice. Bil je trden in visok hrast, ki je kot kralj stal na osamljenem hribu sredi travnate ravnine, okoli katere se je razprostiral gozd, ki mu je mogočni orjak poveljeval. Tam sta premlevala vse svoje vesele, žalostne, smešne pa tudi jezne in manj prijetne trenutke. Zgodba odraščanja ju je vodila skozi otroštvo do najstništva. Takrat sta oba spoznala, da drug do drugega gojita posebna čustva, ki naj ostanejo le med njima.

Prvi akt, drugi prizor. Nastopita Vivi in Gal kot 17-letna najstnika. Kraj: pod drevesom.

Gal: Vivi, res si mi všeč. *(jo prime za roke)* Bi postala moje dekle?

Vivi *(se mehko nasmeje in nežno prikima)*: Ja.

V drevo sta v obliki srca izklesala svoje začetnice. Njun odnos se je skupaj s čustvi le krepil. Drug ob drugem sta torej končala srednjo šolo ter se odpravila naprej. Četudi sta hodila na različni fakulteti, jima je uspelo odnos ohraniti pri življenju. Po koncu šolanja na fakultetah je Vivi postala diplomirana pravnica, Gal pa je dobil naziv diplomiranega zdravnika. Ker sta še predvsem zadnje leto posvetila veliko časa učenju in pripravi na diplomo, je Vivi po končani diplomi Galu povedala, da ga ima neskončno rada, a da njun odnos tako ne more več delovati naprej.

Prvi akt, tretji prizor. Nastopita Vivi in Gal pri 28 letih. Kraj: pod drevesom.

Vivi *(vsa objokana)*: Srčno mi je žal, Gal.

Gal *(solze mu tiho polzijo po licih)*: Vse bo še v redu.

(Se objameta in gresta vsak svojo pot.)

Tako se znajdetata na razpotju in gresta vsak v svojo smer. Čez leta Vivi dobi odlično priložnost za službo v tujini, ki jo zaradi ugodne plače zgrabi. Medtem Gal ostane doma in potem ko postane specializiran zdravnik, dobi službo kot kirurg v bolnišnici, a njegovo kariero prekine huda bolezen. V tem času se tudi Vivi vrne nazaj domov in se naključnega sončnega dne odpravi na hribček sredi jase, da bi obiskala staro hrastovo drevo. In tam najde Gala z nekako bledim pogledom. Gal je tam sedel že nekaj časa in razmišljal o besedah, ki jih je dobil od zdravnika pred nekaj tedni. Iskreno ni pričakoval, da se bo kar tako iz lepega prikazala Vivi. Bil je je izjemno vesel, a njegovo stanje ni bilo zmožno tega pokazati. Ko se je

Vivi približala in ga vprašala, kako mu gre, se je odločil, da ima pravico vedeti ...

Prvi akt, četrti prizor. Nastopita Vivi in Gal v srednjih letih. Kraj: pod drevesom.

Gal: Vivi, nekaj ti moram povedati ... Težko je ... Nekaj tednov nazaj sem šel k zdravniku. Ugotovili so, da je nekaj hudo narobe ...

Vivi (*prestrašeno in zaskrbljeno*): Kaj misliš? Kaj je narobe?

Gal: Ne vedo še. Pravijo, da je težko točno ugotoviti, saj so moji simptomi nenavadni in nejasni, vendar hitro napredujejo ...

Vivi (*ga žalostno gleda naravnost v oči*): Misliš, da boš dobro?

Gal: Upam. Vsak dan upam, da bom spet našel luč v tem temnem tunelu življenja ...

Vivi (*zaskrbljeno zavzdihne*): Kar koli potrebuješ, vedno ti bom stala ob strani, veš?

Gal (*zbere vso moč, da spravi skupaj nasmešek*): Hvala, Vivi.

Vivi ni vedno ob Galu, vendar ga redno obiskuje in njuno prijateljstvo se po dolгих letih znova vzpostavi. Želi biti prepričana, da je v redu, saj si ne želi izgubiti še ene pomembne osebe v svojem življenju. Rana z otroštva je še vedno skelela ... Sicer je res, da na mamo morda ni bila tako navezana, vendar je vseeno bolelo vedeti, da je izgubila osebo, ki bi morala še dolgo ostati v njenem življenju. Vivi si tako najde službo bližje domu, Gal pa redno obiskuje razne terapije in preglede z največjimi upi. In tako obema minevajo leta. Ta so bila dragocena, kot pesem, ki jo komponira čas. Vsak takt je trenutek, vsak verz pa zgodba, ki jo pišemo z vsakim dihom. In tako jo je tudi Gal. Neko jutro se Vivi spet odpravi k hrastu, staremu prijatelju. Ko prispe, na mehki travi poleg mogočnih korenin najde previdno zloženo pismo. Presenečeno ga odpre in začne brati. Naglas.

Prvi akt, peti prizor. Nastopi Vivi, postarana in vidno izčrpana od življenja. Kraj: pod drevesom.

Vivi (*začne brati pismo*):

Draga Vivi,

se spomniš, ko sva bila še otroka? Takšna brezskrbnost. Ko sva odšla vsak svojo pot, se nisem nikoli počutil tako. A zadnje čase, ko si spet več ob meni, čeprav zaradi bolezni, sem se spet počutil nekako ... celega. Hvaležen sem, da si spet prišla v moje življenje, saj sem, čisto iskreno, mislil, da bom odšel prej kot pričakovano.

(Vivi izpusti prvo solzo, ko začne besede sestavljati skupaj kot sestavljan-ko. Bere naprej.)

Nočem, da bi se zaradi česarkoli krivila preostanek svojega življenja in s tem padla v prepad žalosti, hočem pa le, da veš, da sem te imel in te še vedno imam neizmerno rad. Vedno bom s tabo. V tvojem srcu. V življenju je pomembno le to, kako gledaš nanj. 9 delov našega življenja je krasnih, ampak lahko si nesrečna vse življenje, če se osredotočiš na tisti 1 del, ki ni tako lep. Tvoja odločitev ...

Le potuj naprej in navzgor!

Vedno tvoj, Gal

Vivijine oči so rdeče in objokane. A Gal je imel prav. Kot vedno. Čez nekaj dni so njegovo telo pokopali pod močnimi globokimi koreninami tistega mogočnega, starega, da, modrega hrastovega drevesa. In tisti večer, po pogrebu, sta Vivi in Gal sedela pod drevesom ter skupaj gledala, kako se sonce počasi spušča, da bi prepustilo nebo luni.

Prvi akt, šesti prizor. Nastopi Vivi. Kraj: pod drevesom.

Vivi (*si reče pri sebi*): Četudi so bila najina zadnja skupna leta bežna, sem vesela, da najino drevo, ki je kot pesem narave, njegovo deblo stebber preteklosti, veje pa dotiki sedanjosti, ki plešejo pod soncem, še stoji.

Obrne se k hrastu in tiho zašepeta.

Vivi: Hvala ...

O c e n a b e s e d i l a :

Avtorica dramskega dela Naprej in navzgor v svojem tekstu dokaže, da zelo dobro razume zgradbo dramskega besedila in na le nekaj straneh spretno zgradi pripoved o moškem in ženski, ki se vse življenje srečujeta pod istim drevesom (bralec si zlahka zamisli preprosto scenografijo, podobno tisti iz Čakajoč Godota). Zgodba o moško-ženskem prijateljstvu, ki prerase v ljubezen, a ju čas loči, je nadčasovna, a obenem edinstvena. Kljub odrski osnovi pa je dramski tekst tudi odlično branje, saj didaskalijske predstavljajo izvirno ubesedene literarne drobce, ki plemenitijo sicer kratke in zgoščene dialoge, a nas presenetijo z zapisi, ki še dolgo po prebranem ostajajo v bralcu: Vsak takt je trenutek, vsak verz pa zgodba, ki jo pišemo z vsakim dihom.

Katarina Gomboc Čeh

DRUGA IZBRANA BESEDILA

po abecednem redu

OČARA ME

Ob sebi jo čutim noč in *dan*, da me očara.
Za njo trpi cela *dlan*, da me očara.
Z njo svet se lepši zdi,
če **tud** gre tja v en *dan*, da me očara.
Z njo dobra je zabava,
saj imava samski *stan*, da me očara.
Vedno z njo v mislih
niti malo nisem *zbran*, da me očara.
Zveni kot deklica *zala*
vendar to ni, to je moja *kitara*, ki me očara.

EDVARD

Vse do danes krivim srednjo šolo, kot sistem. Edvard bi se mi zdaj najbrž režal v glavo, kajti on je krivil ljudi. Še danes ga slišim, slišim njegovo klavirno razlago o temni strani ljudi. Mogoče pa šele zdaj vidim, da je vsaj malo imel prav. Veste, ljudje nismo dobri, tudi slabi ne. Samo ljudje.

Bilo mi je 15 let. Kot vsak smrtnik sem se v mrzlem januarskem jutru komaj splazil izpod svoje tople odeje ter pohitel v šolo, saj sem vedno kasnil. Na poti se mi je pridružil Ed. Velikokrat je počel stvari, ki niso imele naravne razlage. No, konec koncev pa je naš Edvard preklast čudak, čigar lasje so vranje črni in lica aknasta, osebnost pa vedno zamotana tja nekam, kot da je nemara ne bi bilo.

Če zdaj pomislim, je morda res ni bilo.

V šoli nisva bila skupaj, saj se je gospod dokopal do prilagojenega programa, po pouku pa me je poučeval fiziko, matematiko, zgodovino in celotno literaturo. Zanj je bil redni učni načrt kar malo dolgočasen, saj bi mu zmanjkalo časa za izpolnjevanje svojih interesov. Nisem vedel, kaj je sploh počel cele dneve.

Po moji z lahkoto prisluženi petici pri fiziki je bil čas, da mi malo predava o Tolstoju in Camusu. Ne razumem, kaj zaboga mu je tako zanimivega v starih stvareh in načelih. Svet se razvija in mi govorimo ter dojemamo stvari drugače, kot so jih oni tisti čas. No, to je bilo moje plačilo za vse njegove inštrukcije.

»Daj, povej mi, kaj je vodilo našega življenja?«

Njegove oči so postale nenavadno grenke, a temu nisem želel nameniti pozornosti. Včasih sem se počutil, kot da sva na ločenih bregovih.

»Morala,« mu vseeno odvrnem.

Za svojim odgovorom sem stal trdno. Ošinil me je in se naslikal bliže mojemu obrazu.

»Morala je strah. Marsikdo bo temu oporekal, a to le dokaže našo skupno prvinu – neenotnost. Ljudje smo si vsi enaki le v eni stvari – besu. Vsak ga izrazi na svoj način, nekateri se z njim celo spopadejo in ga odpravijo. Je pa trenutek, ko bi vsak mogel moriti, in tudi bi, če ga ne bi bilo strah. Morala je torej merodajna stvar.«

Njegovih opazk o smrti sem se že bal. Misli si, da ve, da bom moril. To vem, ker on to ve.

»Ti otrpneš, ko ti postrežem z opazko o smrti. Tvoj oče je res zanič. Mati bi bila še živa, če takrat ne bi vozil vinjen. Pa še lastna babica te ne more pogledati, saj imaš njegove poteze. Ne skrivaj svojega sovraštva, ti pravim. A jaz vem, da ga boš. Nekoč bo tvoj mehurček počil in objem bo vbod, jeklo pa zavesa.«

Nikoli mu nisem omenil ničesar o svoji družini. Bil sem tako razkačen zaradi njegovih namigovanj, da sem brez besed zapustil prostor. Zaničeval sem ga. A kljub temu sem vedno vedel, o čem razmišlja, in marsikdaj sem se okoristil z njegovimi idejami ter si tako prislužil čudovit šolski uspeh. Vedno se je pojavil, ko sem bil sam. Le stopal je kot turist okoli nezanimivega kipca. Jaz sem ga vedno prvi ogovoril. Ja, to bo to. Sovražil sem ga. Bil je *nadloga*.

Nekega dne, moral sem imeti že 17 let, sem se zavedel, da ne vem, kaj razmišlja. Nič več mi niso njegove misli obrodile uspeha. Zbal sem se, da ne bom zdelal mednarodne mature, če ga pri priči ne bom našel.

Kje je Edvard?

Sčasoma sem spoznal, da njegovega imena ni bilo v nobeni skupini s prilagojenim programom. Med nadarjenimi ga tudi ni bilo in ugotovil sem, da mogoče sploh ni bil moj letnik. Mogoče mu sploh ni bilo ime Edvard. Kje je stanoval? Čas je tekkel in njega ni bilo. Zavedel sem se njegovih besed tisti dan. Je že prav, da me je strah, strah pokore, strah kazni, da ne bi bil ubil svojega očeta. Mogoče je bilo moje mišljenje le znak, da moram nesti rože mamici.

Res sem jih, še tisti dan. Kupil sem tiste bele, svetle, drage vrtnice in jih ovil v prozoren papir. Naj vsi vedo, kako nedolžna je bila. Ko sem hodil po vlažni stezi do groba, sem čutil tla, ki so bila polna ljudi. Stopal sem po mrtvecih. So si zaslužili umreti? Je bog vzel mamico? Je sploh bog ta, ki jemlje meso nedolžnih? Moj oče se nikoli ni vrnil na ta grob. Če bi se, bi se na licu mesta ubil. Vest, mi je rekel. Zakaj je bil vinjen? Sploh ni maral žganja in vina. On jo je *ubil*. On mora *umreti*. *Ampak jaz ne bom ubijal, ne ne. Ah, ne bom ostudnih okovov nosil in ne bo jeklo mi zavesa. Edvardu bo. On bo ubil mojega očeta.*

Spet istega dne sem se vračal domov. Bil sem potrtn in preplašen, nisem vedel, ali si sploh želim govoriti z očetom.

Ko sem prispel domov, sem zavohal curryjevo omako. Bila je moja najljubša. Oče se je v pičli minuti prikazal na hodniku in ko sem ga docela videl, sem kar naenkrat stradal po objemu. Že sem se mu približeval, ko sem zagledal Edvarda. Stal je pri stopnicah in se mi muzal. Nekaj na njem se je svetlikalo. Nisem želel, da oče kaj posumi, ker tega Edvard ni hotel.

Med vsem tem sem očetu že visel trdno v objemu. Njegovi lasje so bili sveže oprani in obril se je. Objem je trajal celo večnost.

Edvard je začel stopicati proti nama. Očeta sem še močneje stisnil in si prizadeval odmisлити Edvarda.

Bil sem srečen, da me tako ljubi. Mogoče sem očeta sovražil, a zdaj mu oprostim. Tudi če ga ne ljubim. Bil sem srečen, odrešen. Taka je torej sreča. Čutil sem, kako se mi obrazne poteze mehčajo, kako mi ni več muka imeti očeta. O da, lepo, res lepo.

Trenutek je trajala, ta sreča. Potem sem v ogledalu videl le sebe - morilca.

Moj oče je ležal v mlaki krvi na hodniku. Prepozno je. Tisto, kar se je Edvardu prejle svetlikalo v rokah, je bilo zdaj v mojih. Tisto, kar me je učil, sem jaz že vse vedel. To, da bo on moril, je vedel zato, ker sem to vedel jaz.

Dame in gospodje, Edvard ni obstajal.

Vaš vdani pripovedovalec

Njegovo truplo je odkril poštar, kmalu zatem pa še očetovo. Mrliški preglednik je potrdil, da sta oba umrla zaradi velike izgube krvi, ki je bila posledica vboda z nožem. Pismo so kasneje priložili kot dokaz, da je šlo za umor prve stopnje, in samomor, oba storjena v času neprištevnosti.

Edvard.

MAVRICA V OČEH

Šolska avla, ki je bila še pred sekundo polna vrveža, je zame nenadno utihnila. Videla sem, kako se ljudem premikajo usta, vendar moja ušesa niso zaznala zvokov, le tišino. Pred očmi se mi je stemnilo. Vse okoli mene je bilo nerazločljivo. Čutila sem le svoja kolena, polna mravljincev, svoja pljuča, ki niso bila zmožna vdihniti zraka, in svoje srce, ki mi je podivjano razbijalo v prsnem košu. Zgrabila me je panika, nisem vedela, kaj se z mano dogaja. Mislila sem, da bom umrla. Pognala sem se v tek, želela sem si čim dlje od ljudi. Z vsakim korakom sem se v nekoga zaletela in s težavo sem lovila ravnotežje, ko me je kdo zbil s torbo, a kljub oviram so se moje noge premikale vedno hitreje. Ustavila sem se šele pri belih vratih, ki sem jih naglo odprla. Nisem vedela, v katero sobo sem sploh prišla, pa vendar mi ni bilo mar, v njej ni bilo nikogar, to je bilo vse, kar sem potrebovala. Za sabo sem zaloputnila vrata in se sesedla na mrzla tla. Po licih so mi stekle tople solze.

Skrita med štirimi stenami sem zatavala v misli. Pred mojimi očmi so se nenadno pojavile vse možne barve, ki so se divje prelivale in vedno znova tvorile nove odtenke. Barve so zajele moje telo, od katerega sem čutila le še vznemirjen utrip srca. Barve so plesale ob meni kakor skupina balerin, plapolale so kakor zastave v vetru in skupaj sestavljale trdno obzidje, v katerem sem se počutila zaščiteni pred svetom. Po dolgem času se je moje telo spet sprostito in ob pisanem prikazu sem začutila mir. Ko sem tako uživala v prelivih barv, sem na rokah začutila neznano toploto. Barve so se začele razblinjati in spet me je začelo stiskati v prsnem košu. Pred sabo sem zagledala par rjavih oči, iz katerih je izžarevala prijaznost. Bila je učiteljica, čepela je na tleh pred menoj in me držala za roke.

»Iris, kaj se je zgodilo?« je vprašala z mirnim glasom.

Razmišljala sem, kaj naj ji odgovorim. Če bi ji povedala resnico, bi mi sploh verjela ali bi mislila, da sem si vse izmislila. Preden sem imela možnost do konca premisliti, je že nadaljevala: »Že nekaj časa te opazujem, Iris, nekaj se dogaja s tabo in vem, da nisi v redu. Ne bom silila vate, da mi poveš, kaj je narobe.« Rahlo je obmolnila, položila roko na mojo ramo in me pogledala globoko v oči: »Če pa si sama želiš, mi lahko poveš. Zdaj pa se pojdi obut in obleč, na gledališko predstavo gremo.«

Počasi je vstala in odkorakala stran, jaz pa sem šokirano obsedela na tleh. Nisem razumela tega, kar se mi je zgodilo. Po glavi so se mi porajala mnoga vprašanja: Ali imam privide? Kaj so bile tiste barve? Kaj se je dogajalo z mano predem sem prišla do te sobe? Vendar sem se hitro ustavila, spomnila sem se, da se moram še obleči. Pohitela sem do svoje omarice, se oblekla in pohitela na šolsko dvorišče. Tam pa sem obstala. Zagledala sem njo. Vesno, ki je takoj izkoristila priložnost za novo nadlegovanje.

»Vesoljc, a so te spet pozabili na planetu Zemlja? Kdaj ti bo jasno, da s temi očmi ne spadaš sem?«

Pretvarjala sem se, da mi je vseeno in začela hoditi stran, ko me je nenadoma zgrabila za roko.

»Kam misliš, da greš? Nisem še končala s tabo, bajs!«

Porinila me je na tla, poleg svojih nog zajela blato in mi ga vrgla na obraz. Slišala sem le še njeno krohotanje, ko je odšla k svojemu razredu. Poskusila sem si čim hitreje obrisati obraz, preden bi me še kdo videl, Vesna pa je že stala pri svojem razredu in s privoščljivim nasmeškom na obrazu pogledovala k meni. Vstala sem, se pridružila svojemu razredu in s težavo zadrževala solze, ki so hotele na plano.

Celo pot proti kulturnemu domu sem se držala zadaj, da ne bi kdo videl mojega umazanega obraza. Nisem mogla nehati razmišljati o Vesni, a najbolj sem bila jezna nase. Nikoli nisem razumela, zakaj so ostale punce tako lepe, visoke, suhe in vse imajo tako lepe oči, jaz pa sem

kot kakšen klovn med njimi z mojimi čudnimi očmi, eno modro in eno rjavo.

Med razmišljanjem sploh nisem bila pozorna na to, kaj se dogaja okoli mene, in tako sem se znašla na sredi ceste, proti meni pa je peljal avto. Popolnoma sem zmrznila, niti en del mojega telesa se ni hotel premakniti. Čutila sem svoje srce, ki mi je glasno razbijalo. Avtomobil je bil že tako blizu, da sem zagledala presenečen voznikov obraz. Čas, kakor da se je za trenutek ustavil, nato pa sem začutila, da me je nekaj porinilo na pločnik. Odprla sem oči in na drugi strani ceste zagledala poškodovan avto, ki me je skoraj zbil, njegov voznik pa je bil v šoku in čisto preplašen, ko je strmel vame. Moji sošolci so me prestrašeni in radovedni obstopili, poleg mene pa je zopet čepela učiteljica. Že drugič ta dan. Prijazno se mi je nasmehnila in me objela. Solze so se mi ulile brez zadržka, še nikoli nisem bila tako hvaležna, da sem živa.

Ko sem dvignila pogled, sem zagledala odlomljen kos avtomobilskega ogledala, v katerem so se odsevale moje oči. Ni mi bilo več mar, da so drugačne. Takrat pa je mavrica razsvetlila eno oko v odsevu in nato še drugo in ogledalo je začelo žareti z barvami mavrice, vedno močnejše, bolj in bolj, dokler ni zažarelo tako močno, da nisem mogla več gledati vanj. Ko sem zopet odprla oči, sem bila šokirana. Moje poprej grde oči so bile najlepše oči, ki sem jih kdaj videla. Moje oči, ena modra in ena rjava. Lepa sem. Kakršna koli sem že, lepa sem in rada živim.

ZMEŠNJAVA

Solza mi polzi po licu. Zvijam se od bolečine. Ihtim, čisto po tiho, saj stena med mojo sobo in spalnico staršev ni nič kaj debela. Mama mi je pravkar na lice pritisnila poljubček za lahko noč. Oh, ko bi le vedela ... Niti misli si ne, da sem, takoj ko je zaprla vrata sobe in se glasno pogreznila v svojo posteljo, planila v jok. Vdam se. Prepustim temačnosti mojih misli.

Budilka zazvoni. Zavem se, da sem še vedno v postelji, moja lica prekrita s posušenimi slapovi solz prejšnje noči. Stopim iz sobe. Nos mi takoj napolni vonj po alkoholu. Foter se je spet napil. Razmišljam, kje sem zavila narobe.

Mama je zbolela, oče je alkoholik, pet let je že od tega, pa še vedno nisem prebolela. »Takšne izkušnje te le bolj okrepijo,« pravijo. A leta po tem se še vedno sprašujem, zakaj je devetletna deklica morala biti močnejša. Babica in dedek se ločujeta, tudi starši so na dobri poti k ločitvi, občutek je, kot da bi se svet podiral. Družina razpada, jaz pa postajam odrevenela.

Oblečem se, s pudrom prekrijem podočnjake in si nadenem lažen nasmeš. Ne zajtrkujem, mama me pelje v šolo. Vožnja je tiha, ampak prijetna. V šoli ni nič boljše kot doma: »Itak boš dobila petko!«, »Vsak odmor se samo učiš ...« »Zakaj si ves čas tiho?« je vse, kar slišim. Še sanja se jim ne ... Učiteljica gre iz razreda, vsi se derejo, spuščajo raznorazne zvoke, jaz pa nemo opazujem. V zadnji klopi tiho sedim in razmišljam: »Kako so vsi neumni.«

Zvonec zazvoni. Nekaj minut pozneje sem že pred šolo. Foter me je prišel iskat. Tokrat vsaj ni pozabil ... »Kak je blo?« se pretvarja, da ga blazno zanima. »V redu,« pravim z željo, da se najin pogovor čim prej konča. Že čutim težo zraka, ki neusmiljeno pritiska name, in točno

vem, kaj sledi. Ko sva prispela domov, se je končno nehal dreti. Izginem v svojo sobo in planim v jok. Joj, kako sem šibka ...

Ne razumem, kako nihče ne opazi. Nihče ne razume občutka, ko je nedolžna deklica sama doma, leži na kuhinjskih tleh v upanju, da bi se vse že enkrat končalo. Ko tiho čaka na vrhu stopnic lastne hiše in previdno posluša, da bi izvedela, če je ona kriva za vse nevšečnosti v družini. Nihče ne razume bolečine, ki jo deklica čuti, ko ji po levi roki teče reka krvi, v desni pa drži nabrušen nož.

Pridem mimo ogledala, v očeh se mi nabirajo solze ob pogledu na podobno, ki mi stoji naproti. Starši pa imajo nekaj le prav: res je kriv ta presneti telefon. »Peljala te bom k zdravniku!«, »Kak si čudna ...«, »S tabo je pa res neki narobe!« Po glavi mi naenkrat mrgoli milijon stvari, ne vem, kako dolgo še lahko zdržim. Še malo, pa vzamem nož. Ali bi sploh kdo opazil, če me nekega dne ne bi bilo več?

Majhna deklica je hitro zrasla v dekle, ki meni, da svet ni prijazen kraj. Dekle se sprašuje, kakšna bi lahko bila njena usoda, če nanjo ne bi tako močno vplival oče. In četudi je njen oče grozna, hladnokrvna in brezsrčna pošast, mu oprosti. Četudi pozabi na njen rojstni dan in se napije, mu oprosti. In čeprav je padel na preizkusu za očeta, je še vedno človek. V njem se skriva majhen fantek, ki si ni zaslužil tako krutega življenja. Nikoli mu ne bo želela nič slabega, a kljub temu mu nikoli več ne bo rekla ati.

Pozno zvečer je deklica pisala v dnevnik, v hiši je vladala ledenica. Mislila je, da jo bo razneslo z vsemi čustvi vred, zlivanje občutkov na papir je bil njen način pomiritve. Ko je končala s pisanjem, je iztrgala nekaj ravnokar napisanih strani zvezka, jih zgnetla v kepo ter jih pri priči zalučala v smeti, da norega besedila ne bi nihče našel. Ni pa bila ona tista, ki je odnesla smeti v zabojnik pred hišo, resnica je prišla na plan in njen dnevnik ste pravkar prebrali.

SPOMIN NA MLADOST

Ahh, kje so tisti stari dobri časi, ko smo dekleta komaj čakala na to, da je bil v vasi organiziran ples z godbo, kjer smo lahko šminkirale v lepih bogatih oblekah, se družile, smejale in malo mešale glave našim fantom ter samo čakale, da bo kateri prišel do nas in nas povabil na ples. Zgodilo se je že davno, ko sem ravno prešla v obdobje, ko so pod moj kmečki balkon začeli hoditi ljubimci in me snubili. Moj oče jih je ves čas odganjal, saj sta me z mamo hotela poročiti z uglednim kmetom z veliko posesti in premoženja, a kaj ko je moje srce začelo biti za drugega ...

»Marjetka, pohiti, no!« me je preganjala sestra, ki je z mojim večnim in dolgotrajnim lepotičenjem že izgubljala živce. »Zamudili bova!«

»Saj bom takoj, samo še marjetice si vpletem v kite,« sem ji na hitro odgovorila.

Bilo je sredi poletja. Na senikih je bila pospravljena prva košnja, ravno zato pa so v vasi organizirali veselico, na kateri bi se lahko vsi malo pozabavali in sprostili po vsem garanju, ki jih je obdajalo v zadnjih tednih. Za to veselico sem hotela biti popolna, saj sem vedela, da bo nanjo prišel najlepši fant iz cele vasi. Hotela sem, da ga bo moj izgled tako presunil, da me bo končno povabil na ples, ravno zato pa sem šla po kosilu na travnik nabrat najlepše marjetice in ivanjščice, ki sem si jih zdaj poskušala vplesti v dve kiti, ki sta se vsaka s svoje strani stikali na središču glave in pod sabo puščali slap dolgih ravnih pšeničnih las. Ravno za to priložnost sem si oblekla svojo najlepšo obleko, ki je bila narejena iz belega bombaža, na njej pa so bili izrisani preprosti cvetlični vzorci.

»Tako, pa je,« sem šepetaje rekla svoji postavi, ki je odsevala v majhnem ogledalcu na steni, ki sem ga že pred časom našla v gozdu.

»Marjetka, mi odhajamo!« je še zadnjič zavpila sestra.

»Ne! Počakajte me! Saj že prihajam!« sem zavpila in hitro stekla po stopnicah, da bi jih ujela, še preden bi speljali z dvorišča.

Stopila sem na prag in se obula. Mami sem zavpila v slovo, nato pa skočila na voz, v katerega sta bila vprežena dva konja.

»Naslednjič te ne bomo čakali,« mi je smehljaje rekla Alenka. Tudi ona je bila urejena. Od mene je bila starejša komaj eno leto, pa so ji starši že prigovarjali, da se mora čim prej omožiti, saj bo le tako lahko živela lepo življenje. Tega se je zavedala tudi sama, vendar se ji k poroki še ni mudilo.

»Lepo si se uredila,« mi je rekla. »Morda računaš na koga ...« me je smehljaje dregnila v ramo in mi pomežiknila. Zardela sem. »Morda,« sem ji sramežljivo odvrnila. Moj odgovor je seveda ni zadovoljil, vendar je po moji reakciji takoj vedela vse in me je zato pustila pri miru.

Na poti do vaškega trga sem opazovala okolico. Dan se je počasi prelival v večer, s tem pa na nebu ustvarjal prekrasno sliko različnih odtenkov modre, rožnate in rumene. Nekaj svetlobe je padalo tudi na drevesa in njihove liste ter ustvarilo pravo predstavo svetlobe in senc, ki je lahko presunila še tako trdosrčnega posameznika.

Hitro smo prispeli do vasi, kjer pa so že vsi plesali ob glasbi, ki jo je izvajala domača skupina glasbenikov. Nekateri so si že postregli s pijačo, ki so jo stregli ob gostilni, kar je še dodatno popestrilo vzdušje.

»No, sestra, zdaj si svobodna. Lahko si poiščeš koga, vendar pazi, da ne bo kakšna štokrlja priletela nad našo hišo,« mi je radoživo zaklicala Alenka čez hrbet, saj je že bila napotena k svoji družbi. Počasi sem stopila z voza. Naš hlapec, ki naju je pripeljal, je to opazil in takoj speljal. Počasi sem zakorakala naprej in si ogledovala prostor, na katerem se je odvijala zabava. Razgledala sem se po vseh ljudeh, če bi morda videla svojega izbranca. Nikjer ga nisem opazila. Ko sem ravno hotela stopiti naprej, me je v mimoidočo četico, ki je plesala polko, zvelkla srednje velika gospa, ki me je z veselim nasmehom pozdravila in mi rekla, naj se malo nasmejem in plešem z njimi. Na začetku nisem hotela, vendar

kaj kmalu sta me hiter korak in ritem glasbe povsem prevzela in mi na obraz narisala širok nasmeh. Po nekaj takšnih plesih sem vsa izmučena in prepotena stopila na stran in se ulegla v travo. Opazovala sem zvezde, ko sem nad sabo zagledala fantovsko glavo. Ustnice so se mi raztegnile v širok nasmeh, bil je namreč moj stari prijatelj Alfons. Malo je nagnil glavo, nato pa z zaigrano resnostjo rekel: »Kaj pa tako lepa dama počne na tem travniku povsem sama?«

»Čakam na svojega izbranca,« sem rekla z vse večjim nasmeškom.

»A tako, kdo pa je to?« me je radovedno vprašal Alfons.

»To se te pa nič ne tiče.«

Moj delno razigran odgovor mu je na lica narisal manjši nasmeh, čeprav sem v njegovih očeh videla kanček bolečine. Alfons se je usedel k meni in legel v travo, tako da je ležal skoraj čisto ob meni.

»Kako lepe so zvezde,« je s sanjavi glasom dejal.

»Kot bi gledal tisoč luči, ki so pripete na blago,« sem nadaljevala njegovo misel.

Nekaj časa sva tako ležala v tišini in vsak s svojimi mislimi opazovala zvezde. »Danes sem se tako uredila samo zato, ker sem hotela, da bi me Potokarjev France opazil in bi morda lahko plesala z njim, vendar ko sem prišla, sem ugotovila, da ga sploh ni na zabavi.«

»Žal mi je zate, vendar vedi, da se lahko fant, ki je pravi zate ne skriva v mladeniču z veliko denarja in pameti, vendar v nekom, ki je že celo življenje s tabo.«

Ko je to izgovoril, je utihnil in me pogledal, nato pa nadaljeval: »Bi šla plesat?«

Prikimala sem. Alfons me je prijel za roko in me povlekel na noge, nato pa sva stekla proti plesišču, kjer sva kot nora plesala vse do zgodnjih jutranjih ur, ko me je prišla iskat Alenka, da greva domov. Od Alfonsa sem se težko poslovila, vendar mi je obljubil, da to še kdaj ponoviva.

Po veselici so dnevi minevali počasi, kot bi jih nekdo dodatno raztegoval. Med kmečkimi opravili sem večino časa mislila na Alfonsa, saj mi kar ni in ni hotel izginiti iz glave. Ko je že minil en mesec in sem že

misllila, da je bila tista noč na veselici le manjši spomin na stare čase, ko sva se družila skoraj vsak dan, sem vse večkrat pomislila na tisti stavek, ki mi ga je rekel, da se fant, ki mi je usojen, skriva pred mano. Nekaj časa sem misllila da je to on, vendar zdaj, po vsem tem času brez enega samega pozdrava, je ta plamen hitre ljubezni začel upadati.

Ko je moje upanje že skoraj umrlo, pa me je na topel poletni večer s pridihom prihajajoče jeseni iz moje rutine vrgel majhen ropot kamenčka, ki je priletel v moje okno. Odprla sem ga in pod njim zagleda Alfonsa. Najprej sem hotela ostati resna, vendar me je Alfons kaj kmalu spravil v dobro voljo: »Daj no, kaj se držiš tako kislo. Imam presenečenje zate,« je rekel šepetaje.

»Kaj pa?« sem ga z zanimanjem vprašala.

»Ja, če boš hotela izvedeti, boš pa morala z mano.« Njegov obraz se je razvlekel v hudomušen nasmeh.

»Kako pa naj pridem dol?«

Alfons se je rahlo odmaknil od stene in nastavil svoje roke: »Skoči! Ne skrbi, ujel te bom.«

Najprej sem malo pomišljala, nato pa počasi zlezla na okensko polico in skočila. Alfons me je ujel, me položil na tla in rekel: »Pridi, hitra morava biti, če hočeva končati še pred zoro!«

Prijel me je za roko in začel teči. Pri njegovem tempu sem mu komaj sledila. Tekla sva po gozdni stezici, ki sem jo poznala le bežno. Nekje sva zavila levo, drugod desno in tako v neskončnost, dokler nisva vsa zadihana prišla do gozdne jase, na kateri so se pasli konji.

»Vidiš, Marjetka. To so konji mojega očeta. So izredno prijazni in lahko jih jahaš brez sedla. Bi se mi pridružila pri ježi?« Alfons se je globoko priklonil in mi ponudil roko.

»Seveda,« sem mu odgovorila in položila svojo roko v njegovo. Odpeljal me je do prekrasnega belega konja, ki je bil privezan ob ograjo. Ko sem ga bolje pogledala, sem videla, da je bila njegova griva spletena v kitke, vanje pa so bile vpletene marjetice.

»Saj sem ga hotel prepričati, da se ne uredi tako zelo, vendar je vztrajal, da hoče biti urejen za prav posebno damo,« mi je rekel Alfons.

»Kako lepo,« sem kar rahlo zardela odgovorila.

Alfons me je prijel za pas in me posedel na konja, nato pa se nanj zavihтел še sam. Konju je dal znak, da naj se začne premikati in ta je zdivjal v dir. Jezdila sva po gozdu in gozdnih jasad, dokler nisva prišla do največje. Alfons je zaustavil konja in ga razjahal. Nato je pomagal priti dol še meni. Pospremil me je po potki, ki je bila osvetljena s svečami, ki so bile oblikovane v srca. Celotna pot je bila posuta z neskončnim številom marjetic, ivanjšcic in drugih travniških rož. Ko sva prišla do konca steze, ki se je končala z manjšim krogom, narejenim iz rož, me je Alfons pogledal naravnost v oči in začel: »Marjetica! Poznava se že vse od otroštva in to bi ti rad povedal že dolgo. Mislim, da si izjemno lepo in pametno dekle in da znaš peči resnično dobre pite.« Rahlo se je nasmejal. »Pred nekaj dnevi sem vprašal tvojega očeta, če bi te lahko zaprosil za roko in ta je pritrdil, zato si zdaj na vrsti še ti. Vem, da se dolgo nisva pogovarjala in da ti je morda všeč kdo drug, vendar bi mi naredila to uslugo in se poročila z mano.«

Na vprašanje sem seveda odgovorila z DA, vendar se nisem nikoli v življenju poročila z njim. Ne zato, ker ga ne bi več ljubila ali ker on ne bi ljubil mene, temveč zato, ker ga je teden dni po tem, ko me je zaprosil, ubila strašna bolezen pljuč, s katero se je spopadal že vse od rojstva. Redno sem hodila na njegov grob, saj se mi je to zdelo pošteno. Nekaj let po tem sem si našla moža, s katerim sem si ustvarila družino in to-pel dom. Se pa včasih še vedno vprašam, kako bi bilo, če bi se poročila s svojo prvo ljubeznijo in zakaj je morala biti usoda tako kruta, da je vzela življenje tako lepemu in prijaznemu fantu, kot je bil Alfons.

PORAZA NI

Pretežko je stopiti tja
v drugo smer.
Brezpotje tu,
a ne bom obupala,
tu poraza ni.
Vidim le eno smer poti.
Poraza ni!

Do konca jaz bom šla,
čisto skrivnostna bo moja pot srca.
Vedno obstaja upanje,
jaz že imam zaupanje, povod.
Me ne skrbi!

Vsak korak bo boj lahak,
a verjeti mora čisto vsak.
Nikoli ne smeš obupati,
še naprej moraš verjeti, da se zgodi.
Tu dvoma ni!

KAM GRE ČAS

Kam gre čas,
ko dan poteka?
Kaj se zgodi,
ko se leto izteka?
Kdo si ti
in kdo sem jaz?
Kakšen je sploh najin obraz?

Zakaj ljudje vprašanja imamo,
zakaj se radi s slavo bahamo?
Kje je moč,
ljubezen živa,
kje je Bog,
ko sovraštvo biva?
Kaj nevidnega je
v ljudeh,
saj smo na Zemlji
le v gosteh?

Kaj na drugi strani je,
kaj za temi vrati je?
Morda nov svet
ali pa rešitev za planet.

LE »KAPLJA« VODE

Zbudim se sredi noči,
ker sirena me na nevarnost opozori.
To je le »kaplja« vode,
ki vrt moje hiše
spremenila je v vodno igrišče.
Vse hiše so v vodi,
a smo priča najhujši nočni mori?

Še enkrat zamižim
in upam,
da nazaj v lepših sanjah se prebudim.
In ko ugotovim,
da sanj sploh ni
in da voda narasla je,
strah se v meni prebudi.
Kaj z družino se godi?
Gledam, če kje upanje se rodi.

In potem zagledam gasilce,
skozi deročo, blatno vodo prihajajoče,
kar srce mi zajoče ...

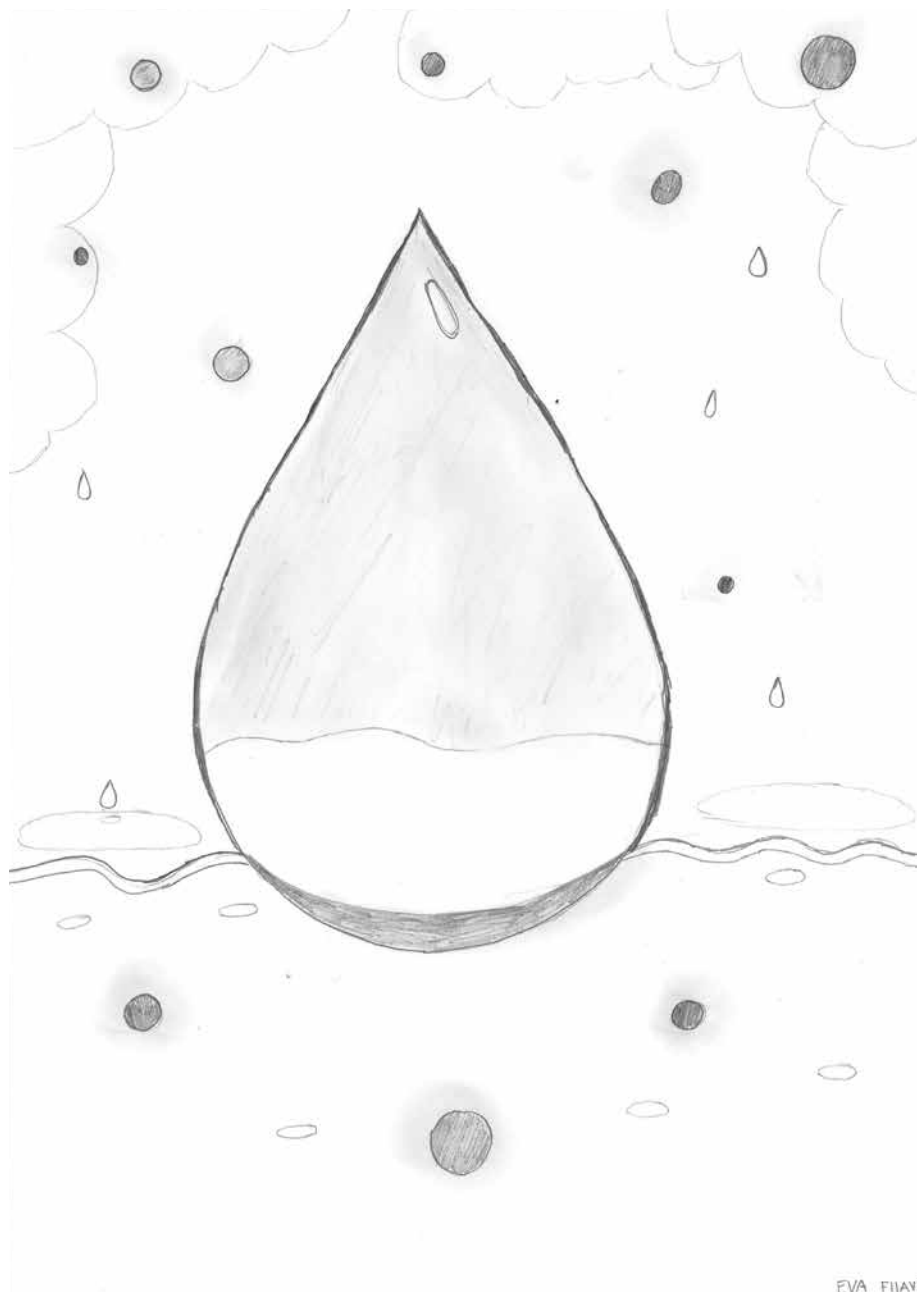
Skozi vodo so se prebili,
da naša življenja bi rešili.
Brez njih v poplavljenih domovih bi ostali
in tam drug z drugim v groznem strahu obtičali.
Tudi drugi prostovoljci so pomagali,
z nami sočustvovali in naše imetje reševali.

Ta ogromna »kaplja« vode je veliko škode naredila
in vse naše domove ter srca ranila.
Voda si pot je v vsaki kotic našla,
nas v duše je prestraš'la.
Kaj takega se res redko zgodi,
glasno sporočilo nam narava kriči.

Na srečo se hitro je dež pomiril,
da smo vsi lahko oddahnili si.
Čeprav na nebu se že sonce smeji,
vasica še vedno v vodi stoji.

Ko kaj takega se zgodi,
vidiš,
koliko prijateljev te za roko drži.
Vsi rokave smo zavihali,
naše domove, ceste, vrtove in rečne struge očistili,
zgradbe, mostove sanirali,
en drugemu neumorno pomagali.

V srcih ostale so slike neskončnega števila ljudi,
ki na stran so dali svoje skrbi in pomagat prišli,
zato pod take slike lahko s ponosom bi napisali:
V težkih trenutkih Slovenci povezani smo
in drug drugemu pomagamo!

EVA FILAY

PESEM

Napisati moram pesem
in pri tem bom zelo resen.
Ne vem, kako in kje začeti,
a jutri jo v šoli moram imeti.

Če uporabljam Chat GPT,
moji mami to se neumno zdi.
Odločil sem se, da se zresnim
in nekaj malega spesnim.

Spomnil sem se dobre zamisli,
ki porabila je skoraj vse moje misli.
Oseba v pesmi bo moj idol,
to je seveda Luka Dončić, največji heroj.

On je zame največji car,
zelo rad bi imel njegov dar.
Trojni dvojček skoraj vedno doseže,
veliko rekordov pa tudi preseže.

Nasprotne ekipe morajo biti pazljive,
saj so njegove poteze neustavljive.
Soigralci mu veliko pomagajo
in tako lahko vsakogar premagajo.

Željo imam res posebno,
spoznal bi ga rad osebno.
Dres podpisati bi mu dal
in z njim ena na ena odigral.

Na koncu sem pesem le napisal,
pod njo pa se tudi podpisal.
Mi je le uspelo zdržati,
upam, da si jo bo kdo želel prebrati.

DRUŽINSKI OBJEM

2. avgust

„Joj, tile vremenoslovci že celo poletje filozofirajo s tem deževjem. Vedno napovedujejo obilno deževje in rdeče alarme za padavine, ko pa začne deževati, nikoli ni tako hudo. S temi objavami po spletu nas hočejo samo prestrašiti, pa saj vemo, da ne bo tako hudo deževalo!” se je jezil Nejc. Bil je na obisku pri starših, da bi se poslovil, saj je imel s svojo družino, s hčerko Emo in ženo Zalo, načrtovane dvotedenske počitnice na Japonskem. Let naj bi imeli že čez dva dni. Zaradi vremena pa se je razkuril, saj ga je v službi razjezil šef, ker mu je hotel preklicati proste dneve za takrat, ko bi bil z družino na Japonskem. Nejc je imel res rad svojo ženo in hčer, zato si je tako želel preživeti teh štirinajst dni z njima. On je energična oseba, hitro se razjezi in hitro umiri. Preden je odšel domov, se je poslovil: „Draga mama, oče, se vidimo kmalu. Vama bomo kaj pisali z dopusta. Adijoo!” „Srečno, uživajte!” mu je rekla mama s solzami v očeh, oče pa mu je samo pomahal in bil ponosen nanj. Očetu se je Nejc vedno zdel bolj odgovoren kakor njegov brat; za razliko od njega je Nejc v svojih tridesetih letih naredil kaj iz svojega življenja.

3. avgust

Tisti dan sta Zala in Nejc pripravljala stvari za odhod. Na seznamu je bilo skoraj vse poključano in spakirano, razen nekaj osnovnih stvari za higieno. Imela sta namen iti še v trgovino, da bi bilo vse popolno, ampak tisti dan ni bilo časa.

Zvečer je Zala Emo uredila in jo spravila v posteljo. Kot po navadi je bila Ema tako neučakana, da ni takoj zaspala. Zala jo je poljubila na čelo in ji rekla: „Moja princeska, zaspi. Jutri bo težek dan. Lahko noč.”

Ema jo je z modrimi očkami, široko odprtimi, pogledala. Zala je zaprla vrata otroške sobe in se vrnila k Nejcu.

„Kar ne morem verjeti, jutri je že odhod. Upam, da nisva česa pozabila urediti,” je rekel Nejc. Zala pa: „Ahh, sem prepričana, da sva za vse poskrbela. Mislim, da bo vse super. Jutri zjutraj, preden gremo na letališče, gremo še v trgovino in vse bo popolno.” Nejc ji je skočil v besedo: „Jaaa, ampak ali si slišala vremensko napoved? Že celo poletje lije kot iz škafe, za jutri pa so napovedane celo poplave! Lahko se zgodi še milijon stvari, preden bomo mi na Japonskem.” Zdelo se je, da je Nejca postalo malo strah. Tako je upal, da bo vse šlo super. „Veš kaj, greva spat. Bo, kar bo. Lahko se zgodi kar koli, upamo na najboljše,” je hotela Zala potolažiti Nejca.

4. avgust

„Ali imaš nakupovalni listek?” je Zalo vprašal Nejc. „Ja...ee, amm, ja imam,” je zmedeno odvrnila ona. Z avtomobilom sta bila na poti v trgovino, jutro se je počasi prelivalo v zgodnje dopoldne. Kot je bilo napovedano, je deževalo. Emo sta pustila doma, ker sta bila prepričana, da bosta hitro nazaj. „Nekaj me teži. Ne zdi se mi prav, da sva jo samo pustila doma,” je navrgel Nejc. Zala pa: „Meni tudi ni najbolj všeč. Kaj pa če greva nazaj ponjo?” „Ni časa. Na hitro bova kupila potrebno in se takoj vrnila domov,” ji je odvrnil. Pogled se mu je ustavil na protipoplavih vrečah, ki so bile položene okoli hiš. Vedel je, da bo šlo nekaj narobe. Spomnil se je vsega, kar je rekel, da se ne bo nič uresničilo. Da so poplave nemogoče. Na misel so mu prišle mamine besede, ko mu je vedno govorila: ne hvali dneva pred večerom.

V trgovini sta na hitro kupila, kar sta potrebovala. Na poti do doma pa sta obtičala v koloni avtomobilov. Gasilci so zaprli most zaradi previsoke reke. Zalo je oblil znoj, z rokami se je prijela za glavo. Nejc ni rekel ničesar, ampak je v strahu pogoltnil slino. „Zakaj, zakaj sva jo pustila doma? Ali sva res tako grozna starša? Kaj nama je bilo, zakaj sva sploh pomislila, da naj ostane doma?” se je razpočila Zala in takoj za tem

zajokala. Stisnila se je k Nejcu. On pa se ni dal: „Nekaj morava ukreniti!” Za trenutek je nastala tišina. Potem pa je spet rekel: „Glej, na naše počitnice ... mislim, da lahko pozabimo. Danes je pomembno samo to, da vsi živi preživimo dan. Midva sploh pomislila nisva, da nam lahko hišo poplavi. Ema je pa sama doma. Če bomo vsi živi, si nikoli ne bom odpustil tega.” Zadnje dni sta bila res osredotočena samo na potovanje. Ko so sosedje to jutro pripravljali protipoplavne vreče in so situacijo vzeli resno, sta onadva imela en cilj. Samo to, da so počitnice pred vrati in da bo vse popolno, super, lepo in prav. Pa ni bilo tako.

Nejc je stopil iz avtomobila, saj se kolona še dolgo ni nikamor premaknila. Lilo je kot iz škafo. Na koncu kolone, ob rampi, ležeči čez cesto na mostu, je Nejc opazil gasilca, ki je z dežnikom v roki pazil, da se ne bi kdo peljal čez most. Skozi avtomobilsko šipo je pogledal Zalo, potem pa hitro stekel do gasilca po pomoč.

Ema je bila sama doma. Starša sta bila prepričana, da bosta hitro nazaj iz trgovine, zato je ostala doma. Ampak sta jo zaklenila v hišo. Naredila sta prav to, kot bi vsak starš ob navadnem dnevu, pač zaklenil vrata. Ko so zaprli most, je bila voda že tako visoko, da se je razlila med ulice hiš. Ema je gledala svoje najljubše risanke na TV-ju, pozabila je na vse. Ni se ji zdelo narobe, da se starša tako dolgo nista vrnila. Enostavno ni imela občutka za čas, kar pa je bilo jasno, saj je bila le petletni otrok. Voda je počasi pritekala v hišo. Ema je do gležnjev stala v vodi, samo stokala je: „Mamiii, očii!” Počasi je bila mokra do kolen, potem pa je stopila na mizo. To je bila edina rešitev, edini suhi otoček v sobi, polni vode.

Nejc je vse temeljito razložil gasilcu, vse podatke, vse potrebno. Nedolgo za tem je bila skupina gasilcev že na poti do hiš z reševalnim čolnom. Gasilec je Nejcu rekel, da bodo vse rešene osebe odpeljali v športno dvorano osnovne šole in da bo tam tudi Ema. Po tem pogovoru se je Nejc poln upanja vrnil k avtu. Težek kamen se mu je odvalil od srca. „Gasilci so že na poti do Eme. Hitro morava do športne dvorane, ker jo bodo pripeljali do tja!” je povedal Nejc Zali. „Kaajj? Res? Ja, daj

pohitiva. Če ne bi gasilci pomagali, bi se stopila v žalosti! Greval!" je dodala ona.

Zala in Nejc sta skupaj stala pri odprtih vratih športne dvorane. V telovadnici je bilo že nekaj ljudi in prostovoljcev. Čas je tekel tako počasi, da se je zdelo, da se vrti v drugo smer (nazaj, ne naprej). Ura nad vrati je delala "tik-tak-tik-tak". Mimo njiju je prišel poveljnik civilne zaščite. S svojim klobukom je sklonil glavo in jima rekel: „Dober dan in srečno!" Onadva sta odvrnila v en glas: „Hvala! Enako!" Nato pa se je izza roba pripeljal gasilski kombi. Odprla so se prednja vrata. Starejša gospa je imela v naročju Emo. Nesla jo je proti vratom, Nejc in Zala sta ji stekla naproti. „Mamii, očiii!" je rekla hčerkica. Zala ni mogla iz sebe spraviti drugo kot solze, nič ni rekla, samo prišla jo je napol premočeno v naročje in jo kot prejšnji večer poljubila na čelo. Nejc pa dejal: „Emaa, rada te imava!" Nato se je še on vključil v družinski objem. „Tisočkrat vam hvala!" je še namenil gospe, preden se je vrnila na delo. Ona pa jih je samo pogledala s toplim pogledom. V središču objema se je med njimi čutila ljubezen in povezanost med družino, kot se ni še nikoli. (kasneje)

Poplave so prizadele celotno državo. Poplavljenih je bilo ogromno hiš, ena izmed tistih je bila tudi hiša Nejčeve družine. Ljudi je držalo pokonci to, da so vedeli, da v nesreči niso sami. Vsi so stopili skupaj in si pomagali.

Tisto potovanje na Japonsko je bilo zaradi izrednih razmer odpovedano. Nejc je bil deležen različnih občutkov, bil je žalosten, saj se mu ni uresničila želja, da bi s svojo družino preživel počitnice. Bil pa je tudi hvaležen, da se je vse končalo srečno. Kljub nesreči so našli srečo in so se kot družina še bolj zblížali. Mogoče se kljub skupnim počitnicam ne bi tako zblížali, kot so se v tistem trenutku objema. V svojo knjigo življenja so zapisali nepričakovano zgodbo z zanimivimi in pretresljivimi dogodki in občutki.

MODRO DREVO

Za hišo, se vzpenja visoko,
raste v nebo, to veliko drevo,
kako je v krošnji, le ptice vedo,
iz vrha se vidi daleč, široko.

Starost se ugotoviti mu ne da,
raste tukaj že dolga, dolga leta,
morda ga sadila je stara teta,
takrat, ko bila zelo je še mlada.

Za hišo, na tem visokem drevesu,
življenje je mirno, lepo, počasno,
kot počitek na lebdečem peresu.

Drevo je staro, visoko bogato,
sprejme vse misli, skrbi, ptic in ljudi,
zraven modro molči, ko gleda trato.

UJETOST

Ujeti v prostoru, ujeti v priporu, ujeta čustva, ujetost v predsodkih, miselna ujetost, ujetost v času. To so ujetosti, ki jih veliko ljudi pozna, veliko pa jih to tudi občuti. Najstnikom so najbolj poznana ujeta čustva, ujetost v predsodkih in miselna ujetost. Zakaj in koliko ljudem se to sploh zgodi? Kaj nam te ujetosti povedo?

Kot najstnica sem se tudi jaz soočala z ujetostjo čustev, ujetostjo v predsodkih in miselno ujetostjo. Veliko najstnikov in najstnic se ujetosti lotijo narobe oziroma jo ozdravljajo narobe. Zapomnite si to, o tem se moramo pogovarjati.

Z ujetostjo ni nič narobe, malo ljudi to ve, ampak tudi dojenčki, malčki, otroci in odrasli občutijo ujetost. Pri nekaterih se to opazi zelo hitro, nekateri pa to skrbno skrivajo, kar ni prav. Želim deliti zgodbo, kako sem se jaz spopadala z ujetostjo in se je poskušala rešiti, a naj že takoj povem, da se ujetosti ne moremo nikoli dokončno rešiti.

Miselna ujetost. Kaj to sploh je? Na kratko je to ujetost v svojih mislih, kot primer si lahko vzamemo odraslo osebo, ki ves čas misli le na službo in se teh misli ne more rešiti, o tem razmišlja ves dan in se tega ne more rešiti. Kako se lahko taka oblika ujetosti reši? Je ogromno načinov, a eden izmed njih je tudi predaja vašega mišljenja na list papirja – pisanje dnevnika na primer je zelo učinkovita metoda, ki jo uporabljajo tudi nekateri otroci in odrasli. Ta metoda deluje, kar pa je tudi zelo učinkovito, je to, da si misli ne zapišemo v glavo med igro z nekom, ampak smo tukaj in zdaj in se tistemu dogodku posvečamo brez misli, kaj moramo še narediti tisti dan. Miselna ujetost se je zgodila tudi meni iz prehoda iz sedmega razreda v osmega. Preprosto nisem znala uživati v lepih trenutkih, velikokrat sem ob nedeljskem kosilu razmišljala le o tem, kaj moram narediti še tisti dan, in o tem,

da nisem naredila kakšnega projekta do konca in ko sem bila na koncu z zaključnim izdelkom, sem ga le pobrala in ga predstavila, ko sem izvedela oceno, pa mi je zanjo postalo mar in v mislih se mi je spet pojavljala misel, zakaj takšna ocena, zakaj ne boljša in ponovno sem bila v miselni ujetosti. Miselne ujetosti sem se začela kmalu zavedati in jo začela tudi reševati s pisanjem dnevnika in čuječnostjo.

Ujetost čustev je pravzaprav povezana z miselno ujetostjo, kako jo rešujemo in doživljamo pa je čisto drugače. Žalost, jeza, veselje, razočaranje, to so najpogostejša čustva, ki jih doživljamo, ko imamo ujetost čustev, ampak kako pa sploh vemo, da se sploh dogaja, in kako to izgleda. Malo vemo o tem, lahko pa hitro opazimo, da se nekomu to dogaja. Ne vem veliko, kako drugi ljudje to doživljajo, vem pa, kako jaz to doživljam, zato je najbolje, da povem, kaj se je zgodilo meni. Velikokrat sem se že ujela v mrežo svojih čustev, a nikoli tako kot sem se pretekle mesece. Kaj se je sploh zgodilo? Težave v šoli in težave s sošolkami. Medvrstniško nasilje vsakogar spremeni, ugotovila sem, da ne zaupam nikomur več. Imela sem štiri dobre prijateljice in za tri sem ugotovila, da so se le pretvarjale. Obšla so me čustva, jeza in žalost, predvsem pa razočaranje, počutila sem se zelo krivo, saj sem ji povedala veliko stvari, ki so bolj kot ne osebne. In vsakogar zelo prizadene, ko nekomu pove nekaj osebnega, potem pa ta oseba vse pove tvojim sovražnikom. Nisem mogla držati v sebi, zato sem naredila nekaj napačnega. Preden se kdor koli začne pritoževati, to je bilo osvobajanje mojih čustev. Bil je čas glavnega odmora malice, prosila sem eno izmed sošolk, če lahko, ko dokonča z malico, pride, saj se moram z njo nekaj pogovoriti. Prišla je ven, a ne sama. Prosila sem in povzdignila glas – SAMI SE BOVA POGOVORILI, BREZ KOGAR KOLI ZRAVEN!

Vsa dekleta so odšla v razred, ampak seveda prisluškovala, začela sem pogovor. V njenih očeh sem videla, da ji ni mar za ta pogovor, odločila sem se nadaljevati, ker kaj pa več, morda pa mi bo povedala, ali je bilo res, kar sem slišala, da govori o meni. A ni dolgo trajalo, začela se je smeјati in mi tako dala potrdilo, da so dekleta za mano. Obrnila sem

se, vsa so hitro zbežala v razred, ponovilo se je še dvakrat. Imela sem dovolj, bili sva vsaj en meter stran od razreda. Rekla sem ji, če gre lahko z mano do razreda, in zakričala. V razredu so bili še nekateri fantje, a ni mi bilo mar za to, odšla sem iz razreda na bližnje blazine, kjer so sedele takrat še vse moje štiri dobre prijateljice, planila sem v jok, vse so vedele, da sem se odločila nekaj povedati dekletom, pri tem so me spodbujala. Planila sem v jok, nato pa so tista dekleta prišla za nami. Eno izmed deklet je vstalo in jim povedalo, kar sem jim želela povedati tudi jaz. Eno izmed deklet, ki je sedelo zraven mene, me je gledalo in mi s pogledi kazalo, da naj se umaknem, vsa objokana sem odšla na stranišče in tam preživela celotno malico. Dekle, ki je sedelo zraven mene, je povedalo sošolki, ki je naprej povedalo, kar sem želela rešiti z njimi. Dovolj sem imela, nisem se več želela ukvarjati z njimi, ko je minilo nekaj časa, odkar sem se umaknila pred njimi, so prišla na stranišče in me začela zmerjati, češ da sem čudaška, ker se nanje derem pred celim razredom in da se lahko le one derejo name.

Ujetost v predsodkih, vsak v življenju vsaj enkrat sliši en predsodek o sebi. Jaz pa sem jih slišala že prevečkrat, to, da sem čudna, grda, neprijazna, tiha, da nisem pametna ...

Take predsodke rešujemo s prijatelji, oni so vse, vedno nam povejo resnico in so pošteni. Bili smo v osmem razredu in naš razrednik se je odločil, da bo vsak na list napisal nekaj glede vsakega sošolca. Na prvi list smo pisali dobre lastnosti, na drugi list pa slabe lastnosti. Videlo se je, koliko dejansko našim sošolkam in sošolcem pomeni naša zunanja in notranja podoba. Po dobrih dveh tednih je razrednik pri pouku oddelčne skupnosti prinesel te listke. Vsakomur je listek obrnil na hrbtno stran, da nismo videli pozitivnih in negativnih mnenj, in nas razvrstil po skupinah. V moji glavi se je takrat le pletlo, zakaj imam jaz večji listek kot vsi ostali v skupini, nato je razrednik rekel, da jih lahko obrnemo. Po eni strani ga nisem želela obrniti, a sem morala. Prebrala sem pozitivna mnenja, bili sta le dve, pogledala sem še na stran, kjer so bila negativna mnenja. Najprej sem jih preštela, bilo jih je

šest, seveda mi ni bilo vseeno, ko sem jih prebrala in sem postala tiha, z nikomer se nisem pogovarjala. Sošolec, ki je sedel zraven mene, me je vprašal, ali je vse v redu. Prikimala sem, a sem nekako vedela, da čuti, da nisem. Kasneje sem povedala eni izmed prijateljic, da so me nekatera negativna mnenja kar prizadela.

Kako sem se te ujetosti predsodkov rešila? Vzela sem prazen kozarec in majhne barvne listke. Na vsakega izmed njih sem napisala dobro in pozitivno misel o sebi. Vsak dan preberem eno iz med njih in tako vem, da mi nihče ne more nič.

Vprašanje, ki se zagotovo komu pojavlja – zakaj sem si izbrala to temo. Ker se enostavno ne pogovarjamo dovolj o tem in to ni v redu. Več časa bi morali temu posvetiti in otroku ali najstniku dati vedeti, da je dobro govoriti o tem. S pogovorom o ujetosti lahko osebi damo občutek varnosti, kar je pomembno. Otroci, najstniki, kdor koli, se mora v družbi počutiti dobro in varno, kar je zelo pomembno.

PODOBA V OGLEDALU

Pravijo, da bi bil lahko Jupiter zvezda, a mu je spodletelo. Bil je prelahek. Potreboval bi sedemkrat večjo maso, da bi postal nebesno telo sredi našega vesolja. V njem vidim svojo podobo in se sprašujem, kdaj si bom dovolj všeč v svoji koži, da bom všeč ljudem okoli sebe. Da bom kot Jupiter dovolj močna, da zasijem na nebu kot vse preostale zvezde.

Če bi lahko menjala telo, bi zagotovo izbrala Vanesino, modre oči, svetla koža, brez kakršne koli napake. Lase ima svetle in dolge do sredine ramen, popolnoma drugačni so od mojih razmršenih črnih kodrov. Všeč je skoraj vsem fantom v 9. razredu. Ves čas se slinijo okoli nje in iščejo njeno pozornost. Vse bolj me je motilo, dražilo in postalo mi je nadležno. Ljubosumje me je boksnilo v trebuh in želja po pozornosti, ki jo pridobiva Vanesa, mi je zlezla v glavo. Želela sem popolno vitko telo, sijočo kožo, obraz brez podočnjakov, raven nos ter očarljiv nasmeh. Pogledala sem v ogledalo v kopalnici in zrla v svoj nepopolni obraz. Rjave oči, ki niso čisto lepo rjave, ampak kar nekaj vmes, na zobeh zobni aparat, nos malce preveč navihan, poln skoraj neopaznih peg, podočnjaki so kazali na odtенок temnosive, lasje nerazčesljivi. Oči so mi zapolnile debele solze, ki so spolzele po obrazu ter kapljale na lijak.

Naslednji dan sem v šoli prijateljici Liji razlagala o želji po popolnem telesu. Ker me je že od začetka zvesto podpirala, mi je rekla, da mi bo pomagala. »Poznam dober način, da postaneš vitkejši,« mi je rekla. »Toda tu ti ne morem pokazati.« »Zakaj ne?« sem vprašala. »Ker je zapupno,« mi je Lija razložila in me zvlekla s seboj na stranišče. Zaklenili sva vrata enega od stranišč in počakali sekundo, da sva se prepričali,

da ni nikogar. Lija je segla v torbo, vzela rdečo škatlico cigaret in mi jih pomolila pod nos. Začudila sem se, saj mi ni nikoli povedala, da kadi. Pogledala sem postrani, a Lija mi je razložila, da je na internetu prebrala, da res pomaga pri tem, da postaneš bolj suh. »Si že kdaj kadila?« jo vprašam. »Dvakrat, ampak ni nič takega, prvič ti bo slabo, potem pa se navadiš.« Malo sem se obotavljala, vedela sem, da je kajenje problem, sploh pa za otroke, stare 15 let. »Sploh pa to počnejo vsi iz naše generacije, tudi Vanesa,« me je prepričevala Lija. Preden bi lahko kaj odgovorila, naju je prekinil šolski zvonec. Lija mi je hitro potisnila rdečo škatlico v žep in stekla v razred.

Doma sem se spomnila na cigarete in skrb mi je preplavila možgane. A ob mislih na svoje telo mi je končno blisknilo. Pograbila sem škatlico in vžigalnik ter se odpravila v klet, kjer me nihče od staršev ne bi zalotil. Prižgala sem prvo cigareto in vdihnila ogaben dim. Občutek sem imela, da mi je napolnil cela pljuča in pričela sem kašljati, oči so se mi zasolzile, a vsaj slabo mi ni postalo. Stopila sem na vrt in vdihnila svež zrak, ki je zapolnil moje telo. A ker sem vedela, da z eno cigareto ne bo nič, sem prižgala še eno. Tokrat mi je postalo slabo. Liji sem napisala, da s cigareti ne bo nič. Želela me je prepričati, da nisem navajena, ampak sem ji jasno povedala, da ne želim pljuč, polnih tobaka. Potem ni rekla ničesar.

Zvečer sem se spet postavila pred ogledalo in ogledovala svoje napake. Vse je bilo seveda enako kot včeraj. Morala bi biti sedemkrat lepša, da bi dobila pozornost, ki jo ima Vanesa. Vsak dan se pogledam v ogledalo, a napredka ni videti nikjer. Postala sem nejevoljna, nesamozavestna in utrujena. Potrebovala sem le odkriti pogovor ter nekoga, da mi svetuje, kako naj se počutim dobro v svojem telesu in da nimam potrebe po menjavi telesa s kom drugim.

Zaupala sem se svoji starejši sestri Vesni. Čeprav je starejša od mene 14 let, ji vedno lahko zaupam svoje težave, pripravljena mi je pomagati

in rada posluša. Zaupala mi je, da kot 15-letna najstnica ni videla svoje prave lepote, bila je negotova ob pogledu na ostala dekleta. A naučila se je poslušati svoje telo, ga gledati iz pozitivne strani in ga sprejeti. »Tudi Vanesa, ki se tebi zdi popolna, skriva pomanjkljivosti, tako kot vsak izmed nas.« Odločila sem se, da namesto napak v ogledalu opazujem podrobnosti, ki so mi všeč na meni. A Vesna me je opomnila, da zunanja lepota ni vse, kar se svetlika, in da je notranja lepota veliko bolj pomembna.

Po nekaj tednih sem se počutila lažja in bolj sproščena. Moj odsev v ogledalu sem videla bolj pozitivno.

Ko sem hodila po hodniku v šoli, me je ustavil svetlolas fant z velikimi modrimi očmi. Še nikoli me ni ogovoril, čeprav imava skupaj ure matematike. Zelo mi je bil simpatičen, najbrž zaradi njegovega glasu in ljubkih smehljajev. A moje upanje glede njega je že davno upadlo, saj sem verjela, da mu je všeč lepše dekle. Toda kar je rekel, me je presenetilo. Pogledal me je, se nasmehnil, tako kot se je vedno, in rekel: »Zelo si lepa, veš.« Pogledala sem s takšnim začudenjem, kot da bi me kdo iz zasede lopnil po glavi. Ne vem, koliko časa sem stala tam, čutila sem, kako mi je kri butnila v možgane. Končno sem se zavedala, da sem še vedno na istem mestu in da pred mano še vedno stoji blondinec Aleks, kot mu pravijo prijatelji. Potrpežljivo me je opazoval, čakajoč na mojo reakcijo. Ker preprosto nisem vedela, kako naj odgovorim, sem izdihnila le: »Hvala ti, res sem hvaležna, da si opazil.« Nerodno sem se nasmehnila, potem pa je zazvonil šolski zvonec. Stampedo učencev se je zavalil po hodniku na kosilo in me skoraj odnesel. Aleks me je hitro prijel za roko: »Ali imaš čas danes ob 18.00 pred glasbeno šolo?« Pokimala sem mu in opazovala, kako teče v jedilnico, še vedno šokirana ob njegovih besedah.

Ko sem prišla domov, sem najprej telefonirala Liji in ji povedala o svojem pogovoru z Aleksom. A njen odgovor me je presenetil. »Tale blon-

dinec že zagotovo ve, kaj dela, očaral je že kar nekaj deklet v tem letu.« Povzdignila sem obrvi, nisem verjela, da bi Aleks lahko bil takšen. »Razumem, če mi ne verjameš, ampak morala sem te posvariti pred njim,« mi je zaupala. Prekinila sem klic in se za nekaj minut zamislila. Sklenila sem, da mu dam možnost, saj se Lija lahko moti.

Ko sva se z Aleksom dobila, mi niti na pamet ni prišlo, da bi bil pokvarjenec. Bil je prijazen, sočuten, dajal mi je pozornost, po kateri sem hrepenela že toliko časa. V šoli sva se ves čas dobivala na hodnikih, se držala za roke in hodila skupaj domov. Tudi ko se nisva videla, sva se pogovarjala po telefonu. A stvari so se po dveh tednih zmenkovanja spremenile. Nič več hoje po parku, stiska rok, objemov in sporočil. Ko sva se dogovorila za zmenek, je našel način, da se mu izogne. Ko sem ga vprašala, kaj se dogaja, me je nadrl, da sem preveč obsedena z njim. Sošolka Karmen mi je sporočila, da si dopisuje s Karin iz sosednje ulice. Postajal mi je vse manj in manj všeč ...

Aleks me je poklical, naj pridem med glavnim odmorom do omaric. Zanimalo me je, kaj želi, saj se nisva dobila že teden dni. Resnično nisem bila več prepričana, če sva sploh še par, del mene je navijal, da nisva. Ko je odzvonil zvonec za glavni odmor, sem se napotila k omaricam. Tam je stal blondinec Aleks in čakal na moj prihod. Ko me je opazil, je stopil do mene in rekel: »Oprosti, ampak tole se ne bo izšlo, našel sem drugo in zdi se mi, da jo imam rad.« Moj obraz je bil miren, a v meni je zaigral orkester. »Kakor želiš,« sem mu z resnim izrazom odgovorila in šla nazaj v razred. Povedala sem Liji in videlo se je, da je ponosna, ker je imela prav, a razočarana, ker je vedela, da mi je bil res všeč. Veselo sem ji zaupala, da je bil le ribič na trofeje, svež zrak od zunaj, strupen od znotraj.

Po svoji izkušnji z Aleksom se bolj zavedam, kako gledati na ljudi in tudi sama izpopolnujem svoja razmišljanja, navade in vedenje. Še ve-

dno se vsak dan pogledam v ogledalo in še vedno najdem napake, ki verjetno ne bodo izginile čez noč ali leto, morda me bodo spremljale celotno življenje, a treba je videti tudi pozitivno podobo v ogledalu in ta mi je vseč. Vedno bolj.

*Nimam zaupnih kompanjonov.
Sam na oblačno jutro sedim,
umotvori nastajajo brez demonov.
Črno kavo v dlani držim,
kritično tuhtam o ljudeh.
Pripelje me do prave zavesti.
Sovražijo me in gre mi na smeh.
Želijo si me zasesti.
Zavist našla je cesto.
V hrbet bodalo bi mi radi zarili.
Nihče ne uporablja besede zvesto.
Brez ljubosumja ni sovraštva, to smo si prikrili.*

PREDAJA IN STRAH STA MORILCA MISLI

Danes se je zgodilo ... Mogoče je bilo včeraj ... Mogoče ne bo nikoli ... Sanjal si, vem, da si. Želel si se predati. Tvoje življenje ti je namenilo preveč bremen. Teža se je kopičila na tvojih ramenih in tvoji možgani so se še komaj premikali po poteh tvojega neskončnega miselnega kolesa.

Ljudje se v veliki meri naših težav zavedamo. Velikokrat jih naredimo večje, kot pravzaprav so. V naših glavah se redkokdaj prikaže cesta, ki nam pove, da so vse težave samo del naše miselne mreže. Vse, kar si namislimo, se nam zdi resnično. Če si predstavljamo, da je teža ogromna, je ogromna. Če menimo, da je problem mešanica naših mračnih emocij, muk, melanholičnega obnašanja, stisk in vsega groznega, potem tudi je. Ali si kdaj pomislil, da si ti edini gospodar svojih misli? *Cogito, ergo sum – Mislim, torej sem.* Besed Renéja Descartesa, ki

jih je izjavil že stoletja pred tvojim prihodom na svet, ne bi smeli nikoli spregledati. Sama veliko razmišljam o njih. *JAZ sem edini vodja svojega uma in svojih spoznanj na svet.* V stvari se moram prepričati s samo dovolj čvrsto voljo. Naši pogledi, mišljenja, osebnost ... na koncu koncev je vse odvisno od naše samozavesti. *Mislim, torej sem.* Ta stavek vedno poboža prave dele mojega uma. Z njim bi lahko živela in prebrodila vse težave in prepreke, ki pridejo naproti omejeni človeški eksistenci. Kot ti vidiš sebe, vidijo drugi tebe. Z vero vase moramo drugim pokazati najboljšo verzijo sebe, tisto, ki smo si jo sami ustvarili. *Tvoje mišljenje o sebi je ogledalo pogleda drugih na tvoj obstoj.*

Prepričaj se, saj boš potem tudi zmoget. Ne boj se. Takšen pogled na življenje in svet se preliva po mojih žilah in posaja močna drevesa moje osebnosti. *Strah je morilec misli,* je vedno trdil tudi moj dedek, ki so ga vsi občudovali. Že kot najstnik je bil karizmatična in očarljiva oseba. Vedno je bil v središču pozornosti in nisi ga mogel zgrešiti. Če je stopil v sobo, jo je takoj napolnil s svojo neizmerno energijo. Brez besed so njegove kretnje povedale vse o njem. Sam se je odločil, da ne bo neveden in da hoče imeti dovolj znanja, da bi lahko zasnoval pogovor prav z vsako osebo, ki jo sreča. Pravzaprav je bil moj dedek nadarjen na skoraj vsakem področju. Bil je duhovit in za povrh še muzikant. Igral je harmoniko in imel naravni posluš za glasbo. Talenta za risanje mu prav tako ni primanjkovalo. Vsako minuto od zarje do zvezde večernice bi lahko risal in barval. Dnevi so mu bili vedno prekratki, ko je ustvarjal s čopiči. Ta talent se je prijel tudi moje roke. Risala bi lahko neprestano, cele dneve in cele noči. Včasih me ljudje vprašajo: »Ali ti ne postane dolgčas, ko se več ur trudiš z eno samo sliko?« Odgovor je vedno NE, ne naveličam se tega. Niti v sanjah. Risati odneham takrat, ko mi telo to samo pove – začne me boleti roka.

Zdaj pa si predstavlja, da te nenadoma doleti kruta nesreča, ki ti obrne življenje na glavo. Tako se je zgodilo mojemu dedku. Zbil ga je motor

in pri osemnajstih letih je popolnoma oglušel. Moralo mu je biti zelo težko, saj se je to zgodilo v najbolj ustvarjalnih letih njegovega življenja. Pri takih letih se tudi v današnjih časih ljudje začnejo iskati in poskušati sladke in slane okuse življenja. Iščejo pot, ki jim najbolj ustreza, in jo gradijo z velikim upanjem in vso močjo. V teh letih postaneš mlad odrasel človek. Opazuješ se iz vseh zornih kotov. Razmišljaš o stvareh, ki so te navduševale do sedaj. Življenje si zidal in zidal ter se prepuščal toku, ki te je vozil od ene do druge postaje ... Naenkrat pa se je vse zdrobilo v milijone majhnih delcev. Vse, kar si si zgradil, je padlo v vodo. Izgubljen si, rad bi se predal in odnehal. Tvoje sanje so izpuhtele in bojiš se, da se ne bodo nikoli vrnile. Mojemu dinamičnemu dedku je krut dogodek vzel to, v čemer je zelo užival, vzel mu je sposobnost sporazumevanja. Pred nesrečo se je ob nastopanju in debatah vedno sprostil, zdaj je obtičal v svetu tišine. Nadarjenemu glasbeniku je bila odvzeta tudi tako ljuba glasba. Vse, kar mu je ostalo, je bila ljubezen do slikanja.

Sorodniki so mi povedali, da se je kmalu po nesrečnem dogodku odločil, kako nadaljevati. Še vedno so ga vodile besede: »*Mislim, torej sem.*« Njegov ponos mu ni dovolil, da bi postal potreben pomoči in da bi se sprijaznil živeti v omejenem svetu gluhih. Njegove najbolj znane besede, ki jih moja mama rada uporablja še danes, so: »Spokojno bom živel le, če bom živel v svetu telesno zdravih. Vse, kar potrebujem, je sposobnost razumevanja.« Zaradi takega prepričanja se tudi nikoli ni naučil govornice kretenj. Sčasoma se je lahko z vsemi sporazumeval samo z branjem z ustnic. Ni bil več živahen, razigran mladenič, bil pa je njegova najboljša različica. Strast do slikanja ga je samoumevno vodila k izbiri poklica. Še vedno je rad likovno ustvarjal, za preživetje pa je ustanovil podjetje slikopleskarjev in jim bil vodja. Vsem zaposlenim je dajal napotke, kakor da ni gluhi. Imel se je za človeka brez telesne okvare, ker se je sam odločil tako. Popolnoma gluhi in brez znanja tujih jezikov se je odpravil po evropskih državah in s sodelavci hodil po

neznanih ulicah neznanih mest. Ker so bili drugi preveč prestrašeni, se razen njega nihče ni nikoli pogovarjal in dogovarjal. Še danes ga vsi občudujejo, kako se je sporazumeval s tujci, čeprav v tem ni kakšne posebne filozofije – bil je preprosto edini, ki si je drznil. Ko pride k nam na obisk kakšen njegov znanec iz mladih let, nam pripoveduje, kako so v tujini vsi razen dedka stisnili rep med noge. Zanimivo, tudi dedkov priimek, Maher, nagrajuje njegovo delo, pa tudi njegovo neustrašnost. Pri obojem je bil res pravi mojster.

Po grozoviti nesreči je začel brati gore knjig. Tudi zato je postal eden najbolj razgledanih ljudi v manjšem kraju, v katerem je bival. Vsem znancem in prijateljem je pisal življenjepise, opravičila, pisma in še več podobnih zadev, ki so zahtevali znanje pravopisa in slovnice. V tistih časih je bil eden redkih, ki je bil tako pismen in besedno nadarjen. Imel je velikanski besedni zaklad, poznal je besede, o katerih drugi niso niti sanjali. Moja mama mi vedno s ponosom razlaga, kako ji je za lahko noč vsak večer pripovedoval pravljice, ki si jih je izmislil sam. Nastopajočim osebam je s pripovedovanjem in z igralskimi sposobnostmi dodajal zanimive značaje in pestre glasove. Tudi mamini otroški tovariši so radi poslušali njegove čarobne predstave, ki so nastajale kar na kraju prizorišča.

Vse to je moj dedek zmogel, ker je imel dovolj globoko in trdno zaupanje v svoje moči. *Čarovnija se vedno zgodi, ko ne obupaš nad sabo, tudi če je še tako težko. Sreča vedno postreže ljubezen tistim, ki imajo trmasto srce in življenjske ambicije.* Ljubezen do moje babice je zrasla, ko že več ni mogel uporabljati svojega slušnega organa. Zaradi gluhosti je moja prababica gledala zviška nanj, saj je mislila, da njeni hčerki ne bo mogel nuditi tistega, kar bi ji lahko kdo, ki nima nobene telesne okvare. Kako se je motila! V resnici je bil eden redkih, ki bi zanjo naredil vse. Mojo babico je vedno razvajal in se nikoli ni vdal. Odločil se je, da bo njegova, in pri tem ga ni ovirala nobena ovira, pa tudi če bi bila to plovba čez Indijski ocean. To je bila res prava, iskrena ljubezen.

Ponosna sem nase. Zakaj? Neverjetno sem mu podobna. On je moj alter ego. Sem kot na novo rojena ženska verzija njega, tako po videzu kot po značaju. Všeč so mi brezrokavniki in suknjiči v slogu vintage, prevzela sem njegovo pokrivalo. Dedek je bil povsod, kamor je šel, znan po nošenju svoje sovjetske baretke. Kupila sem si ravno takšno, kot jo je imel on. Ponosno hodim z njo naokoli in prav vseeno mi je, če se drugi muzajo, ker se ne oblačim po zadnji modi. Videti sem, kakor da prihajam iz prejšnjega stoletja, in to mi je všeč. Moje obrazne poteze in kretnje, ko govorim, so edinstvene. Privlačijo pozornost, tako kot njegove. Trudim se biti očarljiva oseba v vseh pogledih. Ni me strah pritegniti pozornosti nase ter govoriti in nastopati. Včasih se sprašujem, če je z menoj kaj narobe, ker nimam treme. No, vsaj skoraj nikoli je nimam. Če bi me nepričakovano potegnili iz občinstva, da bi šla na oder in razlagala o neznani tematiki, bi to naredila z nasmeškom na obrazu in s pokončno držo. Enako kot moj dedek.

Ste mislili, da sem ga kdaj poznala? Močno se motite. Umril je deset let pred mojim rojstvom in nikoli ga nisem imela možnosti poznati. Vedno sem sanjarila o najinih pogovorih, ki bi jih lahko pletla skupaj. Koliko zanimivih tem je ostalo neodprtih ... Lahko ugibate, kako je umrl. Povožil ga je avto. Na koncu življenja se je žal potrdila njegova resnično nenavadna povezava s takšnimi nesrečami. Na njegov pogreb je prišlo morje ljudi ... Če se mogoče sprašujete, zakaj kljub časovni oddaljenosti vem toliko o njem, je odgovor preprost. Pripovedi o njem in njegovih prigodah krožijo med nami, njegovimi nasledniki, in ko veliko oseb pove o nekom podobne stvari, postanejo vse čista resnica. Vsaj zame, čeprav dobro vem, kako ustne pripovedi nastajajo in se spreminjajo ... V spominih in štorijah bo za vedno ostal živahen in neustrašen človek, kakršnega so poznali. Njegov odmev bo v srcih najbližjih živel naprej. Morda sem prav jaz tista, ki bo zapustila njegov in svoj, najin pečat, saj se bodo ljudje s pogledom name lahko spomnili nanj. *Prav presenetljivo je, kako se lahko navežeš na človeka, ki ga sploh*

nisi poznal. Njegovi geni se pretakajo po meni in počutim se, kot da sem zapuščina njegovega življenja, ki ga ni mogel spokočno dokončati. Upam, da bo moje življenje izpolnjeno. Za oba.

Dedkovo vedenje, njegova vztrajnost in intelektualen humanistični pogled na svet me navdihujejo in prav zato sem jih želela deliti z vami. Lahko smo vse, kar si zamislimo in kar si želimo, ker živimo v svetu neskončnih možnosti. Dajmo življenju nek smisel, ker je sicer vseeno, če umremo danes ali jutri. Tako kot moj dedek dajmo naši eksistenci noemo, pravo bistvo, ki smo si ga sami izbrali. Pri tem nam nihče ne more pomagati, verjeti moramo samo sebi. Ne smemo se prestrašiti novih stvari, pogum odpira vsa vrata tega sveta. Postavimo Oscarja Wilda, ki je trdil, da je *živeti najredkejša stvar na svetu in da večina ljudi samo obstaja*, na laž. Živimo življenje. Bodimo svoji.

ODA DEVETOŠOLCU

Oj, devetošolec, ti tam,
ne obračaj se stran!
Ne zapuščaj me zdaj,
saj je vendar šele maj.

Oj, devetošolec, ti tam,
le pojdi v nov dan.
Sem dala ti vse,
kar vem in kar znam.

Oj, devetošolec, ti tam,
poleti v nov dan,
sanjam naproti
in poln spoznanj.

Oj, devetošolec, ti tam,
pomežikni še nam!
Uživaj življenje in
odleti še kam!

ODA TEBI

Ko sem bila še majhna deklica, sem si predstavljala, da se lahko dobro razumem samo z učenci. Mislila sem si, da so učitelji in otroci vsak svoj svet. V šoli sem se rada igrala s svojimi sošolci, se smejala njihovim šalam, si izmenjala skrivnosti in nasvete. Bila pa sem tudi sramežljiva. Učiteljev sem se bala in jih spoštovala. Vedno so bili resni, niso se smejali ali šalili.

A zdaj, ko sem že prava dama, vem, da se učitelji in učenci lahko med seboj dobro razumemo. Spoznala sem, da so učitelji tudi ljudje, ki imajo svoje življenje, svoje zgodbe, svoje sanje. Spoznala sem, da so učitelji tudi prijatelji, ki mi lahko pomagajo, me naučijo novih znanj in me podprejo.

Bilo je v 6. razredu, prva ura pevskega zbora v novem šolskem letu. Vznemirjeno sem vstopila v glasbeno učilnico, kjer je že sedelo nekaj učencev. Prijazno so me pozdravili in mi pokazali, kam naj sedem. Za klavirjem je sedela učiteljica, ki je igrala nežno melodijo, in nas pozorno poslušala, če pravilno pojemo. Vse je bilo v redu, le pretiho smo peli. Povabila nas je, naj se sprostimo in izrazimo svoje občutke skozi pesem. Ko smo končali, sem se zadržala še nekaj časa pri njej. Zaskrbljeno me je vprašala, zakaj sem tako sramežljiva. Povedala sem ji po resnici. Ko sem bila še v nižjih razredih, sem imela učiteljico pevskega zbora, ki me je zavrnila. Ni me sprejela v zbor, ker po njenem mnenju nimam lepega glasu. Presenečeno me je pogledala, se mi nasmehnila in rekla: »No, jaz nisem ta učiteljica! Sem učiteljica, ki ve, da se učimo in da ni nič narobe, če kakšen ton kdaj zgrešimo. Ko ti bo težko, pomisli na te besede.« Od takrat naprej sem se počutila bolj samozavestno in veselo na vajah pevskega zbora. Osrečevalo me je, ko sem videla, da je zadovoljna z nami, še posebej, ko nas je pohvalila.

In že je bil tukaj konec šolskega leta in spet smo nastopali. Peli smo tako čudovite pesmi, da mi še danes postane toplo pri srcu, ko se spominjam naših vaj in nastopa. Učiteljičin obraz je bil sproščen in vedno nasmejan. Njeno srce je bilo polno ljubezni do nas. In tu sem spoznala prvo lastnost, ki mi je bila pri njej zelo všeč – to, da je vedno sproščena in nasmejana.

Ko se je začel 7. razred, sem komaj čakala na prvo uro pevskega zbora. Prve vaje so bile namenjene razumevanju pevskega dihanja in opevanja. Bilo je kot v pravljici, saj smo se učili čarati, in to z glasom.

V pomladnem času smo se pripravljali na zborovski bum. Imeli smo tudi intenzivne vaje, ki so potekale vsak četrtek v popoldanskem času. Zdele so se mi naravnost čarobne. Naučili smo se novih pesmi in pevskih tehnik. Komaj sem čakala te dneve, saj smo se na intenzivnih vajah veliko smejali. Učiteljica se je vedno trudila, da nam te ure popestri in nas razveseli. Med odmori smo šli na zrak in se pogovarjali ter prijateljsko družili. Vedno je na vaje prinesla tudi kakšen prigrizek. Tu se pokažeta še dve njeni lastnosti – to, da je radodarna in zabavna, vedno je namreč pripravljena za šale. Ko sem spoznala, da je moja učiteljica tudi moja prijateljica, je bil zame čudežni trenutek.

Tudi naslednje leto sem nadaljevala s petjem v zboru. Najprej smo se pripravljali na nastop za učence, ki so obiskali našo šolo preko projekta Erasmus+. Ta nastop mi je ostal v čudovitem in nepozabnem spominu. Spomnim se, kako sem bila pred nastopom navdušena in polna pričakovanja. Ko smo končali, sem sijala kot sonce na nebu. Odleglo mi je, ker je dobro izpadlo.

Potem smo se pripravljali na revijo. Vedno nam ni šlo tako dobro, a učiteljica je ostala mirna in nas spodbudila, da se učimo še doma, saj vaje ne bodo zadostovale. Potrebno bo še več truda. Vedno nam je dajala vzpodbudne misli in vse obrnila na »hec«. Tako da lahko izpostavim še dve njeni dobri lastnosti – je potrpežljiva in vzpodbudna.

Sedaj, ko sem devetošolka, cenim vsak trenutek na tej šoli in pri pevskem zboru. To je moje zadnje leto, ko bom uživala v družbi učiteljev,

ki so mi pomagali rasti in se razvijati. Iz letošnjega šolskega leta mi je še posebej v lepem spominu ostala priprava na božično-novoletno prireditev, ki jo vsako leto skupaj z bazarjem pripravimo v šolski telovadnici. Vadimo pesmi in se veselimo skupnega praznovanja. Pričaramo si pravo božično pravljico.

Učiteljica pevskega zbora je bila zame več kot samo učiteljica. Bila je moja vzornica, prijateljica, mentorica in zaščitnica. Od nje sem se veliko naučila o petju in glasbi. Zaradi nje sem postala bolj samozavestna, odprta, ustvarjalna, sodelovalna, radovedna, vztrajna. Prevezla sem nekatere njene lastnosti, nekatere pa ohranila svoje. Njena ljubezen do petja in ljudi me je tako navdihnila, da si želim tudi sama postati učiteljica. Če bi bila v njeni koži, bi verjetno ravnala podobno kot ona. Bila bi sproščena, vedno nasmejana, prijazna, vzpodbudna. Trudila bi se biti dobra učiteljica in oseba, kot je ona. Spopadla bi se z izzivi in težavami, ki jih ima vsak učitelj, z radovednostjo in kreativnostjo. Če bi bila v njeni koži, bi se počutila srečno in ponosno, da delam nekaj, kar me osrečuje in izpopolnjuje. Občutila bi, da ima moje življenje smisel in namen. Počutila bi se kot del nečesa lepega in pomembnega.

SEZNAM SODELUJOČIH MLADIH AVTORJEV, MENTORJEV IN ŠOL

Alja Barbarič, 8. razred
mentorica Andrejka Švegl
OŠ Duplek

Julija Gorišek, 9. razred
mentorica Ljudmila Treven
OŠ Rovte

Hanna Beharić, 9. razred
mentorica Mojca Andrej
OŠ Prežihovega Voranca Maribor

Julija Gugunović, 9. razred
mentorica Svetlana Bušen
OŠ Col, Col

Julija Brilej, 9. razred
mentorica Sanja Jazbinšek Sever
OŠ Šalek, Velenje

Arandjela Horvat, 8. razred
mentorica Sonja Lenarčič
OŠ Kidričevo

Ajda Čremožnik, 8. razred
mentorica Marija Kronovšek
OŠ Polzela

Žiga Horvat Dražnik, 8. razred
mentorica Mojca Pliberšek
OŠ Frana Roša, Celje

Žiga Debevc, 8. razred
mentorica Valentina Toman
Čremožnik
OŠ Šempeter v Savinjski dolini

Veronika Kotnik, 9. razred
mentorica Mateja Kunc
OŠ Gustava Šiliha Velenje

Luka Dobaj, 9. razred
mentorica dr. Ana Koritnik
OŠ Miklavž na Dravskem polju

Neža Kovač, 9. razred
mentorica Mateja Hrastnik
OŠ Hudinja

Matic Fridl, 9. razred
mentorica Dušica Doberšek
OŠ Štore

Mirjam Krevs, 9. razred
mentorica Jana Peternel
OŠ Črni Vrh

Tinkara Kutin, 8. razred
mentorica mag. Nataša Špolad
Manfreda
OŠ Simona Gregorčiča Kobarid

Tiana Mlakar, 9. razred
mentorica dr. Renata Debeljak
OŠ Olge Meglič Ptuj

Lara Moškon, 9. razred
mentorica Martina Žaberl
OŠ Antona Ingoliča Spodnja
Polskava - Podružnica Pragersko

Liza Novak, 9. razred
mentorica Tina Marovt
OŠ Braslovče

Lina Pečenko, 8. razred
mentorica Anamarija Lah Šuster
III. osnovna šola Celje

Pia Peršuh, 8. razred
mentorica dr. Renata Debeljak
OŠ Olge Meglič Ptuj

Maks Petrovec, 8. razred
mentorica Nataša Dokl
OŠ Frana Roša, Celje

Živa Pfeifer, 9. razred
mentorica Marija Štekar Košuta
OŠ Srečka Kosovela Sežana

Marija Plaskan-Hodnik, 8. razred
mentorica Mojca Cestnik
OŠ Polzela

Ajda Pogelšek, 9. razred
mentorica Romana Daugul
III. OŠ Celje

Sara Popović
mentorica Martina Žaberl
OŠ Antona Ingoliča Spodnja
Polskava - Podružnica Pragersko

Lara Pušnik, 8. razred
mentorica Tanja Koželnik
OŠ Lava

Neža Selič, 9. razred
mentorica Dušica Doberšek
OŠ Štore

Nina Selič, 8. razred
mentorica Doroteja Kostanjevec
OŠ Markovci

Sara Simšič, 9. razred
mentorica Jasna Brenčič
OŠ 8 talcev Logatec

Janja Simonišek, 9. razred
mentorica Sergeja Šorli
OŠ 8 talcev Logatec

Hana Špičko, 9. razred
mentorica Andrejka Švegl
OŠ Duplek

Mija Šterk, 9. razred
mentorica Blanka Skočir
OŠ Frana Roša, Celje

Anže Štukovnik, 9. razred
mentorica Tanja Koželnik
OŠ Lava

Nuša Šuster, 8. razred
mentorica Mateja Hrastnik
OŠ Hudinja

Zala Titan, 9. razred
mentorica Anita Šinko
OŠ I Murska Sobota

Živa Toplak, 9. razred
mentor Stane Škarja
OŠ Šmartno

Mia Topolovec, 9. razred
mentorica Sonja Lenarčič
OŠ Kidričevo

Živa Žitnik, 8. razred
mentorica dr. Ana Koritnik
OŠ Miklavž na Dravskem polju

Mojca Žuber, 8. razred
mentorica mag. Nataša Špolad
Manfreda
OŠ Simona Gregorčiča Kobarid

VSI MENTORJI SO IMELI V RAZLIČNIH OBDOBJIH POMEMBNO VLOGO

Ana Kumperger

(finalistka Roševih dnevov 2020 in zmagovalka Festivala mlade literature Urška 2023)

Sem Ana Kumperger, stara sem 19 let. Prihajam iz Šempetra v Savinjski dolini. Leta 2020 sem tu zaključila osnovnošolsko izobraževanje in se vpisala na Gimnazijo Celje – Center, na kateri letos obiskujem 4. letnik splošne gimnazije.

Sem velika oboževalka vseh vrst umetnosti. Poleg literarnega ustvarjanja v prostem času rada poslušam ali poustvarjam glasbo, slikam z akvarelnimi barvami, berem in si iz knjig izpisujem citate ter se na pamet učim pesmi ali izseke proznih besedil najpomembnejših slovenskih in tujih literarnih ustvarjalcev. Svoje pesniško znanje pridobivam in utrjujem z branjem izjemnih domačih pesnikov, kot so Vinko Möderndorfer, Dane Zajc in Mila Kačič.

V 4. razredu osnovne šole sem začela pisati dnevniške zapise, v 5. razredu pa sem se prvič preizkusila v pisanju poezije. Od takrat se vsako leto prijavljam na najrazličnejše literarne natečaje. Z Roševimi dnevi sem se seznanila v 8. razredu. S pomočjo mentorice in učiteljice slovenščine Valentine Toman Čremožnik sem na natečaj poslala prozno besedilo z naslovom *Po poti življenja*. V 9. razredu sem sodelovala s pesmijo *Utišan svet* in se uvrstila med najboljših pet avtorjev, kar me je zares navdušilo in razveselilo.

Tako me je pisanje hitro potegnilo vase. Čeprav v prvih razredih osnovne šole pisanja ali branja sploh nisem marala, se je to kasneje

popolnoma spremenilo. V srednji šoli mi branje zapletenejše klasične literature daje izziv za poglobljeno razmišljanje in razumevanje tem, kljub temu pa v prostem času rada posegam tudi po sodobnih romanih, ob katerih se lahko sprostim.

Po krajšem premoru sem se počasi vrnila k pisanju. Ves čas sem nihala med poezijo in prozo, kmalu pa sem si potrdila, da svoje misli najbolje izrazim v verzih.

V 1. letniku sem se udeleževala pesniških delavnic pesnika Kristiana Koželja, pri natečajih in lektoriranju besedil pa mi je pomagala šolska knjižničarka in slovenistka Tanja Tratenšek. Od 2. letnika naprej svoje pesmi dajem v branje profesorici slovenščine Ljubi Koprivc Bertoncelj. Vsi mentorji so imeli v različnih obdobjih pomembno vlogo. Pomagali so mi izboljšati pesniški slog, hkrati pa me učili, kako pristna občutja preliti iz misli v verze in jih zapisati v obliki besed, da jih lahko začutijo tudi drugi.

Leta 2023 sem se tretjič zapored udeležila Festivala mlade literature Urška, ki ga organizira JSKD, na katerem sem osvojila prvo mesto. Pri natečajih JSKD-ja me najbolj pritegne, da ne ponujajo le možnosti, da se posameznik predstavi širši javnosti, pač pa mu s pomočjo že uveljavljenega pisca ter literarnih kritik pomagajo izpiliti lasten slog pisanja.

Literarni natečaji so mi od nekdaj predstavljali vir motivacije, da na pisanje nisem pozabila. Sčasoma pa sem spoznala, da mi posredno omogočajo tudi, da raziščem samo sebe, kar se mi zdi pri ustvarjanju umetnosti najpomembnejše.

Ana Kumperger

NAZADNJE VSE IZGINE

pozabiš
kam si pospravil plastične igrače
ali kje si izgubil zelen brezrokavnik
ki ti ga je mama nadela
pred vožnjo s kolesom
gor in dol po ulici

kar naenkrat na polici ob postelji
ni več majhne svetilke
za strašne in pretemne noči
in ne veš več niti
kam si založil lopatko in grabljice za peskovnik

ne spomniš se več
kdaj si prebelil modre stene sobe
in z njih potrgal nalepke zvezd in planetov
ali kje je ostal plišasti medvedek
ki si ga vsako leto vzel na morje

nek večer se le ozreš po sobi
in spoznaš
da je vse izginjalo počasi
postopoma
smešno neboleče

O FRANU ROŠU

Na hiši v Jenkovi ulici številka 30 v Celju spominska plošča opozarja mimoidoče, da je tu živel in pisal pisatelj Fran Roš (1898–1976). Bil je ne samo pisatelj, ampak tudi pesnik, dramatik, publicist, satirik in pedagoški delavec, ki je svoje življenje posvetil vzgoji in izobraževanju mladih ter pisanju. Za njegove zasluge, namenjene Celju in Celjanom, ter literarno delo, ga je leta 1955 tedanja občinska komisija za odlikovanja odlikovala z nazivom »častni meščan«. Iz rodnega Kranja se je štiri leta star s starši in bratom preselil v Celje, kjer je oče dobil službo tajnika na okrajnem glavarstvu.

Kot osnovnošolec je obiskoval okoliško šolo v Celju in bil med najboljšimi učenci zapisan v »zlato knjigo«, nato pa slovensko nižjo gimnazijo. Preden je končal višjo gimnazijo, ki je bila samo nemška, je moral v vojsko, saj je v tistem času divjala prva svetovna vojna. Na fronto ga zaradi bolezni niso poslali. Po vojni se je pod poveljstvom Rudolfa Maistra skupaj s Franjem Malgajem in Srečkom Puncerjem, ki sta v tej borbi padla, boril za Koroško. Nato je študiral pravo v Zagrebu, a je študij opustil in se posvetil učiteljskemu poklicu. Najprej je služboval v Preboldu, kjer je spoznal ženo, nato pa v Celju, kamor se je leta 1930 z družino preselil v svojo novo hišo.

V začetku druge svetovne vojne so ga Nemci kot zavednega Slovenca z ženo, sinom Franom in hčerko Sonjo izgnali v Srbijo. Ko se je po vojni vrnil iz izgnanstva, je opravljal delo šolskega nadzornika in nazadnje

poučeval zgodovino na celjskem učiteljskišču, kjer je vzgojil več generacij mladih učiteljev. Leta 1953 se je upokojil in se še bolj posvetil pisanju.

Njegovi pisateljski začetki segajo v gimnazijska leta, ko je bil Rudolf Maister, s pesniškim imenom Vojanov, mentor mladim literatom. Roš je pisal leposlovna dela in publicistične članke za periodiko od dijaških let do svoje smrti, ki ga je še polnega načrtov odtrgala delu, življenju in družini. Pokopan je na celjskem pokopališču.

Kot pedagog in oče je poznal otroški svet in za otroke napisal *Juretovo potovanje in še kaj*, *Medvedek Rjavček*, *Medvedek Dija*, *Letalec Nejček*, *Vid Nikdarsit*, *Tinca brez mezinca*. Tri njegove celovečerne otroške igre: *Čarobna piščalka*, *Desetnica Alenčica* in *Ušesa carja Kozmijana* so igrali v poklicnih gledališčih in na odrih kulturnih društev, prav tako komedijo *Mokrololci*. Napisal je številna dramska besedila za različne šolske prireditve, ki so večinoma ostala v rokopisu in tipkopisu. Sad obdobja izgnanstva v Srbiji sta knjigi: zbirka dokumentarnih pesmi *Pesmi iz ječe in pregnanstva* in njegovo najbolj obsežno delo *Slovenski izgnanci v Srbiji 1941–1945*.

Pisatelj Fran Roš je v svojem času predstavljal osrednjo kulturno osebnost Celja. S svojimi literarnimi in publicističnimi prispevki je sodeloval v številnih otroških revijah in drugih publikacijah, predvsem pa je polnil kulturne strani *Celjskega tednika*, zdaj *Novega tednika*.

Njegova bibliografija, v kateri niso upoštevana številna humoristična dela in travestije, namenjene za Pavliho, šteje okrog 1500 gesel. Napisala jo je Antonija Fras. Učenci Osnovne šole Frana Roša v Celju so enajst let, od 1986 do 1997, raziskovali njegovo delo in življenje ter napisali sedemnajst raziskovalnih nalog. Šola je kot rezultat raziskovalnega dela izdala in založila pesniški zbirki *Ljubil sem te, življenje* in otroške pesmi *Čarovnije*. Učenci pa so leta 1997 uprizorili Roševo

Čarobno piščalko, otroško igro v treh dejanjih, ki je doživela sedemnajst ponovitev. Z njo so se istega leta predstavili tudi na Linhartovem gledališkem srečanju izbranih gledaliških skupin na Vrhniki.

Kdor je pisatelja Frana Roša poznal, ga pomni kot izjemnega človeka, ki je imel rad ljudi in se je znal vsakomur posvetiti. Gledališka igralka Nada Božič, sošolka Roševe hčerke Sonje Roš Smrekar, se ga je takole spominjala: »Kadar sva se srečala, je pozdravil tako, da je snel svoj črni klobuk in v nekakšnem loku po molierovsko zamahnil z njim in pozdravil. Ljudi, kot je bil Fran Roš, ni več. Takšni ljudje so izumrli.« Za zasluge, ki so jih Celjani Franu Rošu priznali, so štiri leta po njegovi smrti, bilo je leta 1980, v Celju po njem poimenovali novo osnovno šolo v Novi vasi. Leta 2006 so si učenci Osnovne šole Frana Roša, člani turističnega krožka, za predstavitev osebnosti svojega kraja izbrali pisatelja Frana Roša.

Od leta 1986 na Osnovni šoli Frana Roša v Celju potekajo Roševi dnevi – literarno srečanje osnovnošolcev, ki se je iz krajevnega srečanja razširilo na območno, nato pa na državno prireditev, letos že sedemintrideseto.

*Ljudmila Conradi (1942–2023),
soustanoviteljica Roševih dni*

Fran Roš

MLADA POLJANA

Iz mlade poljane,
puhti, puhti
in sveže opojno
duhti, duhti.

A zdaj, ko pomladi
je zlati čas,
sejati je treba,
saj zdaj je čas.

Poljana puhteča
kipi moči
in vabi in kliče,
puhti, puhti.

A glej, od nikoder
sejalcev ni
in mlada poljana
drhti, drhti.

DRAGA MILKA!

Odločila sem se, da ti napišem pismo. Iščem besede. Spomini me preplavljajo. Pred enim letom sva zadnjič govorili. Nisem vedela, da se nikoli več ne bova slišali. Da te ne bo na Roševe dneve.

Spoznali sva se davnega šolskega leta 1985/86. Nekoč si mi pripovedovala, da si prvič pogledala na svet v Poljčanah leta 1942 kot Ljudmila Lampret. Tvoje otroštvo je bilo drugačno, kot ga imajo današnji otroci, a pravzaprav podobno. Kot srednješolka si vodila skupino telovadk pri TVD Partizan Rače, trikrat si bila v brigadi v Srbiji, kjer si kot prostovoljka pomagala graditi avtocesto. V Mariboru si obiskovala učiteljišče in v Ljubljani na filozofski fakulteti študirala slovenski in srbohrvaški jezik. Potem si se zaposlila. Najprej si poučevala v Koreni v Slovenskih goricah, se preselila v Štore in zaposlila na tamkajšnji osnovni šoli. Tudi tam si pustila svoj pečat. Bila si urednica šolskega glasila, pripravljala igrice in recitale za šolske prireditve. V Celju si našla svoj dom, si ustvarila družino, se zaposlila najprej na Prvi osnovni šoli in kasneje na takrat Celodnevni osnovni šoli Frana Roša, kjer si ostala do upokojitve. Svoje veselje, znanje, navdušenje si prenašala na svoje učence in z njimi pri novinarsko-literarnem krožku ustvarjala šolsko glasilo in bila uspešna. Zelo. Glasilo je bilo večkrat nagrajeno, zato si se skupaj z učenci udeležila raznih srečanj osnovnošolskih mladih novinarjev.

Svoje bogato znanje si delila in bila skupaj s kolegi treh šol med pobudniki nastanka Roševih dni, srečanja osnovnošolskih literatov. Svojo željo po odkrivanju neznanega in uživanju pri delu z mladimi si izpolnila tudi tako, da si raziskovala življenje in delo slovenskega pesnika, pisatelja, dramatika in pedagoškega delavca Frana Roša. V enajstih letih je tako nastalo kar 17 raziskovalnih nalog. Veš, to je bogata de-

diščina. Tudi tvoje delo pri dramskem krožku ni ostalo neopaženo, saj si z učenci pripravila dramatizacijo Roševe *Čarobne piščalke*. Uspelo ti je tudi, da sta nastali zbirki izbranih Roševih pesmi *Čarovnije* in *Ljubil sem te, življenje*. Ljubezen do slovenske besede si delila, se radostila ob svojih in tujih uspehih. Čeprav si se leta 1997 upokojila, si še vedno ustvarjala, se razdajala. Tako si poleg dela za Roševe dneve uredila bibliografsko kazalo pesnice Mete Rainer, njeno zapuščino. Potem si spet poiskala nov izziv. V Domu ob Savinji si vodila skupino Beseda – besede, se s stanovalci pogovarjala in skrbela za to, da so pisali pesmi. Sodelovala si z MDPM in vodila na Starem gradu literarne delavnice za učence, z Združenjem prijateljev slepih si sodelovala pri prirejanju srečanj. Občudovala sem te v Ljubiteljskem gledališču Petra Simonitija, kjer si odigrala veliko vlog. Več kot 20 let si pisala za časopis Celjan. Kljub vsemu pa si našla čas zase, za svoje ustvarjanje. Pri založbi Ved si izdala tri zbirke. Za svoje delo si prejela veliko priznanj.

Ves čas si sodelovala pri organizaciji Roševih dni. Letos so že 37. Tokrat brez tebe v organizacijskem odboru. Pogrešamo te. Pogrešam te. Pogrešam tvoje znanje o Rošu, znanje o jeziku, o lepi slovenski besedi. Pogrešam tvojo deklamacijo Roševe pesmi »Ljubil sem te, življenje, ki si radost in tuga, in je ljubezen ta dolga kakor nobena druga ...« Ko si jo recitirala, je bil v tvojih očeh žar. To je bila tvoja pesem. Pesem o ljubezni. Pesem o življenju.

Draga Milka, hvala za vso radost, znanja, ideje, ki si jih delila z nami.

*Lucija Hajnšek,
profesorica slovenščine in knjižničarka*

NAJBOLJŠA LITERARNA ŠOLSKA GLASILA

OBVESTILO KOMISIJE O IZBORU ŠOLSKIH GLASIL V OKVIRU ROŠEVIH DNEVOV 2024

Na naslov Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti je ob letošnjem razpisu za najboljša osnovnošolska in srednješolska literarna glasila do roka prispelo 32 različnih publikacij, ki jih je prispevalo 31 šol (21 osnovnih šol, 10 srednjih šol). Strokovno komisijo so tvorili dr. David Bedrač, pesnik, literarni mentor in slovenist, Miha Mohor, slovenist, soavtor osnovnošolskih učbenikov ter avtor priročnika *Glasovi mladih*, ter Barbara Rigler, samostojna svetovalka JSKD za literaturo ter odgovorna urednica revije Mentor. V petek, 23. februarja 2024, se je komisija sestala in pregledala vsa prispela šolska glasila.

V šolskih literarnih listih je komisijo zanimala predvsem izrazna moč mladih piscev in pestrost literarnih zvrsti ter vrst, ki se je članom komisije kazala kot rezultat sodobnega pouka besedilnih vrst in književnosti ter prizadevanj v delavnicah ustvarjalnega pisanja. Glede na izvirnost zamisli in uresničenje zastavljenih ciljev smo ocenjevali tudi posebne publikacije: tematske številke glasil, zbornike, almanahe, antologije, pesniške zbirke, literarne priloge, prevode, priložnostne publikacije, projektne in raziskovalne naloge na temo literature, ipd.

Splošna ocena je, da nivo literarnih glasil in publikacij ostaja dokaj visok, saj se številna glasila odlikujejo z jasnimi uredniškimi koncepti, za njihovimi stranmi pa razpoznavamo kakovosten sodoben pouk literature ter raznovrstnost projektnih in tematskih nalog. Ob širjenju tematik in vrst spisja ter obvladovanju besedilnih vrst pa ostaja dovolj prostora za pristen izraz mladih. Uspešno mentorsko delo izhaja le iz

otrokove in mladostnikove avtentičnosti in je posredno. Zato v najboljših prispevkih ti izražajo svojo naravo, svoje enkratne skrivnosti in atraktivnosti svojega mišljenja.

Tudi letos smo praviloma izločili informativno zasnovana šolska glasila, pri katerih je bilo literarnega deleža zelo malo, ker so v njih prednjačila novinarska ali kaka druga besedila poročevalske narave – razen če je bil literarni del res na zelo visoki ravni. Če so bila ta dovolj kvalitetna in prepričljiva, potem smo tako glasilo obravnavali z vso resnostjo in odgovornostjo.

OBRAZLOŽITVE IZBORA:

NAJBOLJŠA OSNOVNOŠOLSKA GLASILA

SAMORASTNIKI GREDO V VESOLJE

OŠ Prežihovega Voranca Maribor

Mentorici: Mojca Andrej, Marija Podstenšek

V 9. številki literarnega glasila se učenci od prvega do devetega razreda odpravijo na domišljjsko potovanje v vesolje, saj so prepričani, da je zdaj čas za razmislek o turizmu v vesolju in novih odkritjih. Z risbami, pesmimi in zgodbicami so se pod vodstvom urednikov Neže Grajfoner, Jaka Ravnika, Anje Turčin in Jureta Kranjca, ki so se po zgledih iz znanstvene fantastike razglasili za generale, napotili v neskončnost. Mladi »astronavti besednih iger« so »med zvezdami v dobrih rokah med pesniškimi verzi vesolja«, je zapisal Jaka Ravnik v uvodni pesmi. Sporočajo nam o vesoljski narobešoli, kjer najstarejši seveda pesnijo konse, četrtošolci pišejo prečudne basni in pripovedke, drugošolci razlagajo, kako tam pouk poteka vse drugače, kot se spodobi, pa ustvarjalne trenutke fantastičnih domišljjskih potovanja zaokrožijo na domačem planetu. Samorastniki gredo v vesolje so uspešen primer tematskega literarnega lista, pri katerem so se s svojo ustvarjalnostjo lahko razmahnili tudi mladi likovniki.

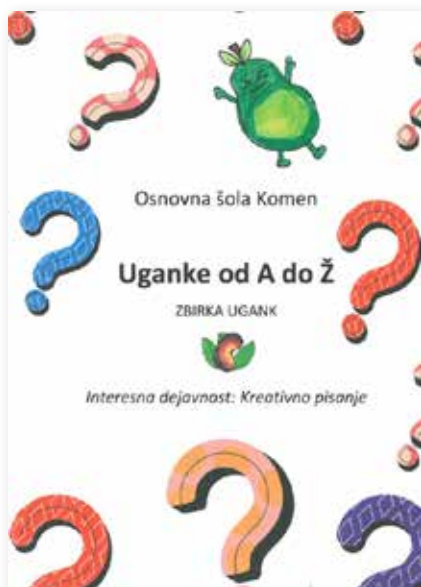

UGANKE OD A DO Ž

OŠ Komen

Mentorica: Tanja Spacal

V slikanici Uganke od A do Ž najdemo zbirko več kot osemdesetih ugank, ki si sledijo po abecednem redu, glede na rešitve. Sestavljali so jih učenci 2. razreda, ki so obiskovali interesno dejavnost Kreativno pisanje. Uganke so sami tudi ilustrirali, tako da razkrivajo prave odgovore. Mentorica je otroke spretno vodila pri iskanju ustreznih jezikovnih in oblikovnih rešitev in jim razpirala »skrivnosti« metaforike, da so z lastno ustvarjalnostjo postajali bolj dojemljivi za prej prezrte vidike literarnih besedil. Čeprav je bil ta cilj v ospredju, pa literarni prispevki otrok v tem kontekstu lahko prinašajo tudi presežke, v katerih vidimo prave »male umetnine«.

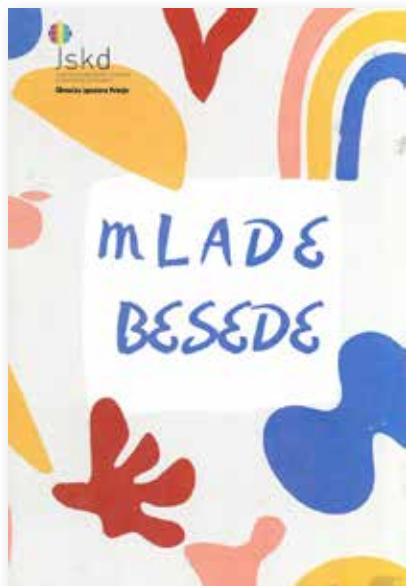
MLADE BESEDE

JSKD Območna izpostava Velenje

Urednica: Tatjana Vidmar

Velenjska izpostava JSKD je v sodelovanju z Šaleškim literarnim društvom Hotenja osnovnošolce povabila k sodelovanju na natečaju za mlade literarne ustvarjalce osnovnih šol Šaleške doline in iz literarne bere vsakega triletja je potem komisija izbrala najboljše prispevke. Mladi literati so bili izzvani, da napišejo, kar bi radi sporočili v obliki pesmi, kratke zgodbe, pripovedke, gledališkega prizorčka ... Med najmlajšimi, ki so se lotili pripovedk, z neugnano fantastiko v zgodbi o razbojnici Mici izstopa Lara Britovšek z OŠ Karla Destovnika Kaju-

ha Šoštanj, iz drugega triletja duhovita mala detektivska zgodba o otrocih, ki so babici ukradli volno, Dina Omerovića iz OŠ Šalek Velenje, iz tretjega triletja pa dramatizacija Prešernovega Povodnega moža s presenetljivim zasukom v srečen zaključek Žive Esih z OŠ Mihe Pintarja Toleda Velenje ter lirska pesemska podoba Naslikam Shaiie Križan z OŠ Gorica Velenje. Takih medšolskih almanahov otroških literarnih izdelkov na Slovenskem ni veliko, so pa kot dopolnilo in nadgraditev šolskih listov posebej dobra rešitev za otroške literarne poizkuse, saj lahko objavijo res najboljše dosežke.

POSEBNE POHVALE

PORTOROŠKE RIBICE

Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož

Mentorica: Vesna Lešnik Baruca

V portoroškem šolskem glasilu, ki je skrbno vsebinsko in likovno urejeno, se zvrstijo realistične in izmišljene zgodbe ter smešne, vesele in žalostne pesmi, številni dobro izrisani stripi in lepi likovni izdelki. Med pesmimi še posebej kakovostno izstopajo refleksivni in izpovedni verzi sedmošolke Lindite Ademi. Tematsko je glasilo izredno pestro, saj prispevki segajo od zapisa ob prebiranju Pavčkove pesmi Super mami do zamisli za šolo, kakršna naj bi bila, od domišljijских nadaljevanj prebranih pesmi in zgodb do moderne pravlјice in sestavka, napisanega s pomočjo umetne inteligence in navodil devetošolca Žana Žaka Hozjana. Tudi letos lahko zapišemo, da se za stranmi Portoroških ribic zazna kakovostni mentorski angažma, ki prinaša veliko presežnih besedil.

NAJBOLJŠA GIMNAZIJSKA GLASILA

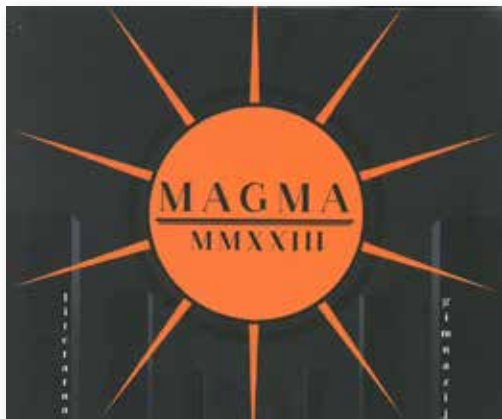
MAGMA

Šolski center Celje, Gimnazija Lava

Urednik: Benjamin Jakob

Mentorica: Špela Zupan

Uredniki so Magmo v prizadevanjih po prenovi svoje revije poimenovali, tako da asociira na ime šole. V zborniku so objavili pesmi, kratke zgodbe v slovenščini in angleščini, filmsko oceno, intervju s pisateljico, likovna dela in fotografije, vse pregledno in smiselno razpore-

jeno na razdelke, ki jih z nadnaslovi napovedujejo pomenljivi navedki iz prebrane literature. Za stranmi Magme se da razbrati sodoben pouk, ki dijake vodi k razmišljajočemu sprejemanju in vrednotenju umetnostnih besedil in jih ob tem spodbuja, da upovedujejo tudi svoje stvaritev pesemskih in proznih domišljijjskih svetov ter tako iščejo nove poti in svoj izvirni glas. To lepo ponazarja Literarna kAVArna, ki so jo člani gimnazijskega literarnega kluba odprli pred kulturnim praznikom in kjer so sošolcem in profesorjem namesto s kavo postregli s 87 zvitki pesmi, da so potem lahko izbrali tiste, ki so jih najbolj nagovorile, in jih objavili v Magmi. Grafična podoba zbornika je zelo domišljena ter privlačna in je v celoti delo dijaka Nika Žafrana.

ARITMIJA

Gimnazija Kranj

Mentorica: Bernarda Lenaršič

Aritmija je literarni zbornik, v katerem je na 130 straneh pesmi in prozo objavilo 21 dijakov in dijakov, devet sošolcev pa ga je pod mentorstvom Monike Jerala in Maše Šprajc ilustriralo. Tematsko pestra dela so po skrbno domišljenem tematskem principu urejena na 8 razdelkov: Haiku, Kons, π -ezija, Svobodne, Kratka proza, Rime, Sonet in Carmen figuratum. Po njihovem lastnem prepričanju je zbornik predvsem odstopanje od pričakovanega, v

katerem imajo svoje mesto nedovršenost, poskus in igra. Še posebno izviren je razdelek π -ezija s pesmimi, ki za izražanje nasprotij in neskončnosti uporabljajo matematično znanje, tako da se v njih število π z »v neskončnost segajočimi decimalkami preslika v besede«. S številom in kakovostjo raznovrstnih prispevkov se še posebej izkazujejo Izabela Letonja (poezija, bogata z metaforami in pesniškimi podobami, proza), Lota Kovač (lirični zapisi mladostniških refleksij), Brina Mohar (pesmi, poetične črtice, prozne impresije) in Rebeka Cankar (haikuji, črtice o notranjih bojih mladega človeka).

POSEBNE POHVALE

KARMEN 21

Gimnazija Bežigrad

Urednica: Mirjam Jurša

Mentorica: Maja Milošević Čustić

Literarno glasilo z Gimnazije Bežigrad prinaša pesniške in prozne prispevke, deloma tudi v angleščini, saj na njej, ker ima mednarodno maturo in mednarodno šolo za tuje dijake, del programa poteka tudi v angleščini.

MAESTRAL

Gimnazija Koper

Urednica: Ines Cargol

Zadnja številka iz 2023. leta je »pokoronska različica, kjer so literarni prispevki preteklega leta združeni s tistimi iz časov šolanja na daljavo. Njegova vsebina je v razmišljanjih družbeno kritična, v intervjujih zvedavo odprta, v poezijah raznolika.

LETETI Z BESEDAMI

II. gimnazija Maribor

Urednica: Nina Medved

Uredniški odbor je uredil zbornik, ki predstavlja 15 nadarjenih literatov. V njem prebiramo 56 tematsko, motivno in slogovno raznolikih pesmi v prostem verzu, balado, soneta iz dveh sone-tnih vencev, 12 haikujev, dva prizora iz dramskega besedila ter tri kratke zgod-be, spremljajo pa jih avtorske ilustracije sošolke Sandy Cizej, ki je oblikovala tudi naslovnico.

FLEGMA

ŠC Ravne na Koroškem, Gimnazija Ravne

Mentorica: Lucija Mirkac

Uredniki Flegme so zadnjo številko s podnaslovom Fabula bralce povabili med pravljice, »kot da dobro znane pravljичne svetove spoznavajo prvič«, je zapisala urednica Zala Špoljar Slivnik. Skozi oči tete Bogomile poustvarjajo pravljice, vmes pa nizajo dijaške pesmi in prozo. Sošolec Jan Penec vsemu temu da likovno obliko.

Komisija: mag. Barbara Rigler, dr. David Bedrač, Miha Mohor

PREGLED GLASIL CELJSKO-KOROŠKE REGIJE

Tatjana Vidmar

Studenček, Mlada rast, Stopinje mladosti, Hudinček ...¹

Slavko Pregl je v mladinskem romanu *Geniji v kratkih hlačah* opisal prihode pri nastajanju šolskega glasila. Skupaj s pisateljem se na hudomušen način sprehodimo skozi šolsko leto vse do izida šolskega časopisa. Med novopečenimi novinarji, mladimi geniji, ki so pripadali različnim generacijam, je potekalo rivalstvo, a na koncu so le ugotovili, da morajo za dober šolski časopis združiti moči.

Danes postajajo šolski časopisi že velika redkost. Časopisi, žal, postajajo skupek novinarskih notic, vse manj je literarnega deleža. Miha Mohor ugotavlja, *da so učenci in dijaki vse preveč ter prehitro zadovoljni s svojimi zapisi. Pogosto zelo umanjka (samo)kritično branje, dopolnjevanje in nadgrajevanje; mnoga besedila so preobložena, gostobesedna in kar kličejo po redukcijah in zgostitvah. Slednje velja tako za pesniška kot tudi pripovedna besedila. Dramskih besedil pa je, kot je to praviloma že vsa leta, le za nameček.*²

Šolsko glasilo je ogledalo šole, v časopisu lahko začutimo utrip šole, z njim lahko odkrivamo in omogočamo predstavitev mladih literatov, likovnikov ...

Da so šolska glasila pomembna v pedagoškem procesu, so ugotovili že v 30. letih prejšnjega stoletja, ko so na Slovenskem šolska glasila doživela svoj razcvet. Na Celjskem je na pobudo mladinskega pisatelja

¹ Prispevek temelji na raziskovalni nalogi v okviru projekta Mladi za Celje; Nina Anastazija Ilič, Anja Počivavšek: *Geniji v kratkih hlačah: Zgodovina osnovnošolskih glasil v Celju*, Celje, 2010

² Dr. David Bedrač, Miha Mohor, Tatjana Vidmar, *Literarna glasila 2023*, ocene in izbor nagrajenih glasil. – Mi mladi smo kjut: zbornik proze, poezije in drame. – Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Celje, 2023 (36. Roševi dnevi)

Frana Roša v šolskem letu 1940/41 na I. deški osnovni šoli izšlo glasilo *Studenček*. Obsegalo je pet tiskanih strani brez ilustracij. Druga svetovna vojna je žal prekinila izhajanje tega časopisa.

Svoboda je dala krila razvoju osnovnošolskih glasil. Šole so imele dolžnost izdajati osnovnošolska glasila, s tem so dokazovala pripadnost pionirski in mladinski organizaciji. Prvo povojno glasilo učencev je ponovno oživiljeni že omenjeni celjski *Studenček*, prva številka je izšla decembra 1945. Vlogo urednika je prevzel Albin Podjavoršek, ki je mlade nagovarjal: »*Otroci, pišite v svoj list! Opišite na zanimiv način dogodke svojega življenja, napišite pesmice in povestice. Samo važno je, da je vse, kar boste prinesli, res vaše lastno delo.*«³

Pisatelj panonskih ravnin Miško Kranjec je leta 1958 na 1. konferenci mladih književnikov v Ljubljani poročal o celjskem šolskem glasilu *Iskra*.

Na I. osnovni šoli Celje je prvo šolsko glasilo *Mlada rast* izšlo v šolskem letu 1960/61. Glasilo je imelo trde platnice, kar je bilo za tisti čas ne navadno. Skozi leta so na šoli izhajala različna glasila, tudi razredna. Glasilo *Pisana želva* je pričelo izhajati leta 1986, to je bilo predvsem novinarsko glasilo. Vsebovalo je veliko slikovnega gradiva, humor je bil osrednja tema. V tem časopisu lahko prebiramo kuharske recepte, lestvice najboljših filmov, najpopularnejših skladb, horoskope, ankete ... V začetku 90. let 20. stol. je 8. b-razred izdal t. i. razredno glasilo *Na razpotju*. V šolskem letu 1997/98 so izdali črno-belo glasilo *Čenče*, speto s sponkami. Uvodnik je napisal urednik Sergej Šuštar. Na šoli so izdali še časopisa *Pest* in *Deteljica*.

Mlada misel je bilo prvo šolsko glasilo, ki so ga izdali leta 1973 na II. osnovni šoli Celje. Glasilo se je kmalu preimenovalo v *Novinarček*. V šolskem letu 1989/90 so učenci s pomočjo razpisa za časopis izbrali novo ime *Od 1 do 8*. Glasilo je bilo predvsem novinarsko, kolofona ni imelo.

3 Miha Mohor, Glasovi mladih, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Ljubljana, 2008

Na III. osnovni šoli v Celju so v šolskem letu 1961/62 izdali prvo glasilo, imenovano *Mladi novinar*, ki je izhajalo do leta 1982 in se je tega leta preimenovalo v *Kapljice*. Glasilo je pod vodstvom učiteljice slovenskega jezika Elice Babič izhajalo tri leta. V kasnejših letih je bila ena izmed mladih urednic, danes ena najbolj uveljavljenih slovenskih zborovodkinj v mednarodnem merilu, Urša Lah. *Kapljice* so prenehale izhajati leta 1986. *Morske kapljice* pa je bilo razredno glasilo, v katerem so objavljali učenci 4. razreda. Na šoli so izdali tudi več tematskih glasil, kot so *8 x HURA*, *Razmišljamo*, *opazujemo*, *sodelujemo* in *Gostje našega okolja*.

Utrinki z dolgega polja, prvo glasilo IV. osnovne šole, je pričelo izhajati v šolskem letu 1963/64, v šolskem letu 1978/79 pa se je preimenovalo v *Utrinke*. Dolgoletna urednica je bila učiteljica geografije Anka Gorican. V glasilu že lahko zasledimo literarne poizkuse. Leta 1982 je bil v časopisu objavljen obširen intervju z gledališko igralko Zvezdano Mlakar. Dobra tri leta je skrbela za zunanjo podobo časopisa tovarna Aero, ki je zagotavljala trde platnice in časopis tudi tiskala. Na šoli so izdali tudi dve tematski številki, in sicer leta 1987, ko je bila številka posvečena 15. Tednu domačega filma v Celju in ob 25. obletnici šole. Pod mentorstvom učiteljice Cilke Lipnik so na šoli med letoma 1985 in 1987 izdali učenci nižje stopnje glasilo *Mušnice*. Leta 1988 se je glasilo preimenovalo v *To in ono*. Nova je bila tudi zunanja podoba, rodil se je *Totek*, ki je bil maskota glasila, vsebina pa je bila predvsem novinarsko-literarna. Zadnji časopis *Ta in ono* je v šolskem letu 1993/94 izšel pod mentorstvom Nevenke Metelič Nunčič. Časopis je bil opremljen s kolofonom, kazalom, na naslovnici so bili napisani vsi zahtevani podatki. Konec 90. let 20. stol. ja na šoli izhajalo glasilo *Fackopis*, ki je nadomestilo *To in ono*. Tipkane strani so zamenjale računalniško oblikovane strani, klasično vezavo pa spiralna vezava. Literarna vsebina se je počasi umikala filmskim in glasbenim novostim, modi ... V novem tisočletju je, z novo mentorico Barbaro Vukič, pričel na šoli izhajati

časopis *Stopinje mladosti*. V glasilo se je vrnila literatura. Ob vstopu v EU so izdali tematsko številko *V Evropo z Evrope*.

Na OŠ Frana Krajncja so prvo glasilo, imenovano Mravljica, izdali leta 1976. Bilo je barvno, vezano in imelo je trše platnice, prevladovala je literarna vsebina.

Glasilo *Stopinje mladosti* je na OŠ Frana Roša pričelo izhajati v šolskem letu 1980/81. Ena izmed glavnih urednic je bila Đurđa Strsoglavec, v slovenskem prostoru uveljavljena prevajalka iz južnoslovanskih jezikov in predavateljica južnoslovanskih književnosti in prevajanja v slovenščino na ljubljanski Filozofski fakulteti; s prevodi je Slovencem približala dela številnih hrvaških literatov mlajše generacije (Renata Baretića, Kristjana Novaka, Gorana Tribušona, Dubravko Ugrešić idr.). V prvem letu sta izšli dve ločeni številki, ena je bila popolnoma literarna, druga pa literarno-novinarska. Dinamika izhajanja *Stopinj* je bila nadvse intenzivna, saj so v dveh šolskih letih (od 1984 do 1986) izdali kar pet števil v letniku. Vsa leta je bila urednica neumorna kulturnica, znana Celjanka, Ljudmila Conradi. Vsa glasila so tudi zaradi nje dobro arhivirana. Bogata vsebina in odlično oblikovanje glasila sta *Stopinjam mladosti* prinesla v letih 1983 in od 1985 do 1987 nagrado za najboljše glasilo v republiki. V šolskem letu 1991/92 se je glasilo preimenovalo v *Glasilo za silo*, urednica je postala Tina Huremovič. Krajše obdobje je na šoli izhajalo glasilo *Čup*. Kasneje je na šoli izhajalo glasilo *Rošev utrip*.

Na drugi, najmlajši šoli v Celju, na OŠ Lava je glasilo *Rosne kapljice* pričelo izhajati v šolskem letu 1986/87. Glasilo je vsebovalo predvsem literarna besedila. Učenec in že takrat mladi literarni ustvarjalec je bil Matej Krajnc, pesnik, kantavtor in dolgoletni sodelavec revije Mentor. Leta 1990 je učenec Matej Krajnc izdal literarni list *Vrednote pomladnega dne*. Konec 90. let 20. stol. sta na tej šoli izhajali še glasili *Kocke mladosti* in *Šolski svet*. Danes šola izdaja glasilo *Čveke z Lave*, z novinarsko in manj literarno vsebino.

Prvo glasilo, ki je izhajalo na OŠ Hudinja, se je imenovalo *Mlada Hudinja*, prva številka je izšla v šolskem letu 1987/88. Kot zanimivost velja omeniti, da so člani šolskega športnega društva izdali dve številki, in sicer *Glasilo Šus* in *Novi SŠO. Hudinjček* je glasilo, ki na OŠ Hudinja izhaja še danes. Je vsebinsko bogato.

Leta 2009 so na OŠ Ljubečna izdali spletno glasilo *To sem jaz*, ki govori o spolnosti, ljubezni in drugih splošnih temah.

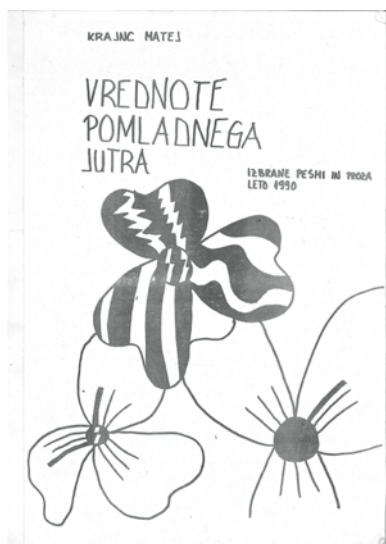
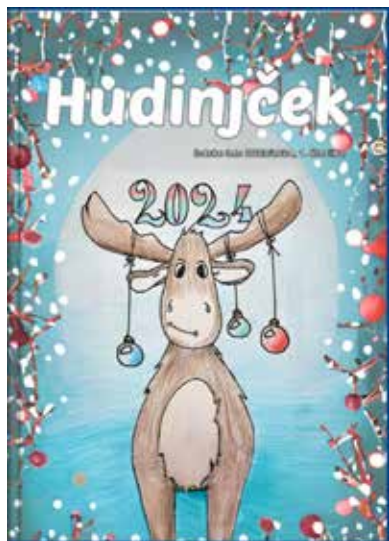
Najstarejše glasilo na OŠ Glazija se je imenovalo *Naša šola* in je začelo izhajati v šolskem letu 1970/71. Glasilo so čez dobrih pet let preimenovali v *Marjetica*. Ime so izbrali, ker je Marjetica simbol duševno prizadetih in motenih otrok. Ime glasila se ni dolgo ohranilo, kmalu so ga zamenjali z naslovom *Predstavimo se*. Glasilo je bilo popolnoma informativne narave. Spletno glasilo je izšlo tudi v šolskem letu 2023/24.

Na vseh celjskih osnovnih šolah so izdajali šolske časopise. Kakšno vsebino, kakšno likovno podobo so imeli in kako so bili časopisi oblikovani, je bilo odvisno predvsem od mentorjev, predvsem učiteljev slovenskega jezika. Teme, ki jih lahko prebiramo v glasilih, so zvečine univerzalne (ljubezen do sočloveka, domovine ipd.).

Pred največjim razcvetom šolskih glasil je leta 1978 Novi tednik v članku *Od izpovednosti k formi*⁴ poročal o prvem področnem srečanju mladih literatov začetnikov na Celjskem. To je bilo literarno srečanje, selektorsko kronano z republiškim srečanjem mladih slovenskih literatov v Gradišču (predhodnico festivala mlade literature Urška). V okviru srečanja so pripravili tudi razstavo šolskih glasil, ki je pokazala živo ustvarjalnost mladih. Največji prispevek drugega literarnega srečanja je bila izdaja glasila celjskih osnovnih šol *Hotenja*, urednica je bila Ljudmila Kajtner. Žal ne vemo, kako in koliko številk Hotenj je izšlo.

4 Drago Medved, *Od izpovednosti k formi*: I. področno literarno srečanje v Celju, Novi tednik, 12. 10. 1978, letnik XXXII, št. 40

Nedaleč stran od Celja, v Šaleški dolini, je leta 1981 izšla prva številka *Hotenj*. Je ena redkih literarnih revij, ki po vseh teh letih še vedno izhaja.

KRATKA ZGODOVINA ROŠEVIH DNEVOV

1. Roševi dnevi (1986)

Kratka predstavitev: srečanje mladih ustvarjalcev literarnih del, v spomin na prijatelja otrok, učitelja in literata Frana Roša (Roševi dnevi), ob praznovanju krajevnega praznika; vabita Krajevna konferenca SZDL Nova vas in COŠ Frana Roša.

Prisotna: prof. Božena Orožen, vodja oddelka za raziskovalno delo in posebne zbirke KEK Celje. Število sodelujočih: 14 učencev, 3 osnovne šole

2. Roševi dnevi (1987)

Kratka predstavitev: organizirata KS Nova vas in COŠ Frana Roša, vabljene vse osnovne šole.

Predstavitev: Jana Kvas iz Celja (samozaložba pesniške zbirke *Pripotovanje*)

Mentorici: prof. Ljudmila Kajtner (spremna beseda); Ljudmila Conradi (raziskovalna naloga o delu in življenju Frana Roša)

Število sodelujočih: 18 učencev, 8 osnovnih šol

3. Roševi dnevi (1988)

Kratka predstavitev: vabita KS Nova vas in COŠ Frana Roša ob pomoči Zveze kulturnih organizacij Celje (ZKO Celje)

Pomoč pri organizaciji: Milena Smisl, Ljudmila Conradi, Vika Nendl, Nevenka Matelič-Nunčič (OŠ IKE), Aleksander Beccari (I. OŠ); vabljeni mladi literarni ustvarjalci iz celjskih osnovnih šol

Število sodelujočih: 21 učencev, 11 osnovnih šol

4. Roševi dnevi (1989)

Kratka predstavitev: učenci vseh celjskih in okoliških šol; izvedba na COŠ Frana Roša; v organizaciji Zveza kulturnih organizacij (ZKO), KS Nova vas, COŠ Frana Roša, OŠ Ivana Kovačiča-Efenke; Mentorja delavnice: Miha Mohor, Aleksander Beccari

Število sodelujočih: 14 učencev, 3 osnovne šole

5. Roševi dnevi (1990)

Kratka predstavitev: organizacija ZKO, KS Nova vas, COŠ Frana Roša, OŠ Ivana Kovačiča-Efenke, Prva osnovna šola, novi pogoj - največ 2 učenca 7. ali 8. razreda
Ogled zanimivosti mesta ob Savinji pod vodstvom prof. Božene Orožen
Število sodelujočih: 19 učencev, 11 osnovnih šol

6. Roševi dnevi (1991)

Kratka predstavitev: organizacija: OŠ Ivana Kovačiča-Efenke, COŠ Frana Roša in ZKO;
Pozdrav ravnatelja g. Germadnika
Število sodelujočih: 19 učencev, 11 osnovnih šol

7. Roševi dnevi (1992)

Kratka predstavitev: organizacija OŠ Frana Roša in IV. osnovna šola; vožnja v Rimske Toplice, ogled Aškerčevine.
Vodja: prof. Božena Orožen;
Število sodelujočih: 17 učencev, 9 osnovnih šol

8. Roševi dnevi (1993)

Kratka predstavitev: organizacija OŠ Frana Roša in IV. osnovna šola; do 5 učencev 6., 7. ali 8. razreda;
Predstavitev pod vodstvom glavnega in odgovornega urednika g. Mitja Umnika
Mentorica delavnice: dr. Milena Blažič
Število sodelujočih: 25 učencev, 8 osnovnih šol

9. Roševi dnevi (1996)

Kratka predstavitev: organizator OŠ Frana Roša po dveletnem premoru; učenci 7. in 8. razreda.
Naslov zbornika: SREČANJE S KAČO
Mentor delavnice: Marjan Tomšič
Število sodelujočih: 24 učencev, 9 osnovnih šol

10. Roševi dnevi (1997)

Kratka predstavitev: organizira OŠ Frana Roša, največ 2 učenca 7. ali 8. razreda.
Naslov zbornika: OBUPAN UČENEC (avtorica naslova Lidija Zazijal, OŠ Frankolovo)
Mentor delavnice: Marjan Tomšič
Število sodelujočih: 24 učencev, 9 osnovnih šol

11. Roševi dnevi (1998)

Kratka predstavitev: organizira OŠ Frana Roša, tri nagrade za najboljše poslane prispevke; pet nagrad za izvirno pisanje; literarni večer ob 100-letnici rojstva Frana Roša.

Naslov zbornika: SANJE SANJAVE

Mentor delavnice: Marjan Tomšič
Število sodelujočih: 24 učencev,
11 osnovnih šol

12. Roševi dnevi (1999)

Kratka predstavitev: organizacija: OŠ Frana Roša, Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti (SLKD), SLKD OI Celje.

Naslov zbornika: ŽIVLJENJE JE KOT REKA (avtorica Doris Kuder, OŠ Hudinja, Celje)

Mentor delavnice: Marjan Tomšič
Število sodelujočih: 39 učencev,
18 osnovnih šol

13. Roševi dnevi (2000)

Kratka predstavitev: organizacija OŠ Frana Roša, SLKD in OI Celje; celjskim šolam se pridružijo tudi koroške osnovne šole
Pozdrav ravnatelja Dobnika.

Naslov zbornika: LJUBEZNI NI NIKOLI DOVOLJ (avtor Dino Lalič, OŠ Frana Roša, Celje)

Mentorica delavnice: Bina Štampe Žmavc

Število sodelujočih: 35 učencev,
18 osnovnih šol

14. Roševi dnevi (2001)

Kratka predstavitev: organizacija OŠ Frana Roša, SLKD in OI Celje; po en avtor 7. ali 8. razreda; srečanje postane državno.

Naslov zbornika: ŠEPET RESNICE (avtorica naslova Maruša Pozvek, IV. osnovna šola, Celje)

Mentorja delavnic: Milan Dekleva, dr. Milena Blažič.

Število sodelujočih: 29 učencev,
29 osnovnih šol

15. Roševi dnevi (2002)

Kratka predstavitev: organizacija: OŠ Frana Roša, SLKD in OI Celje; en avtor 7. ali 8. razreda; državna prireditev.

Naslov zbornika: KORENINE V ZAČETEK ŽIVLJENJA GREDO (izbrani verz je iz pesmi *Drevo*, avtorica Helena Mejač, OŠ Frana Kranjca, Celje)

Mentorja delavnic: Marijan Pušavec, dr. Milena Blažič

Število sodelujočih: 53 učencev, 41 osnovnih šol

16. Roševi dnevi (2003)

Kratka predstavitev: organizacija: OŠ Frana Roša, SLKD in OI Celje; en avtor 7. ali 8. razreda; državna prireditel.

Naslov zbornika: MALO DRUGAČEN SEM ... PA KAJ? (avtorica naslova Anja Čretnik Videmšek, III. osnovna šola, Celje)

Mentorici delavnic: Tanja Plevnik, dr. Milena Blažič.

Število sodelujočih: 41 učencev, 33 osnovnih šol

17. Roševi dnevi (2004)

Kratka predstavitev: ogled mestnega središča, gradu in Rošev hiše; delavnici za učence in mentorje; literarni večer v glasbeni šoli, podelitev nagrad in priznanj.

Naslov zbornika: V ŠTIRINAJSTEM (naslov je iz pripovedi *V štirinajstem*, avtorica Špela Modričan, OŠ Rovte)

Mentorja delavnic: Zoran Pevec, Liljana Klemenčič.

Število sodelujočih: 66 učencev, 56 osnovnih šol

18. Roševi dnevi (2005)

Kratka predstavitev: razstava v šolski knjižnici o Franu Rošu; ogled mestnega središča, gradu in Rošev hiše.

Naslov zbornika: ISKRICE V OČEH (izbrani naslov je iz proznega sestavka *Iskrice v očeh*, avtorica Nina Fridl, OŠ Artiče)

Mentorja delavnic: Primož Suhodolčan, Zoran Pevec.

Število sodelujočih: 35 učencev, 35 osnovnih šol

19. Roševi dnevi (2006)

Kratka predstavitev: širitev še na zamejske šole; šest nagrad; ogled mestnega središča, gradu in Rošev hiše.

Naslov zbornika: ZDAJ GRE VSE DO MEJ (izbrani verz je iz pesmi *Vse je mogoče*, avtorica Alenka Malovrh, OŠ Antona Martina Slomška, Vrhnika)

Mentorja delavnic: Lilijana Praprotnik Zupančič, Drago Medved.

Število sodelujočih: 48 učencev, 48 osnovnih šol

20. Roševi dnevi (2007)

Kratka predstavitev: učenci si pod vodstvom učencev gostiteljev ogledajo znamenitosti Celja; v dvorani JSKD okrogla miza za mentorje, vodi jo Dragica Breskvar, sodelujejo še Miha Mohor, David Bedrač in Matej Krajnc.

Avtorji: Lucija Hajnšek, Ljudmila Conradi, Srečko Maček, Antonija Mešl

Naslov zbornika: RAD SE POTE-PAM Z OBLAKI (verz je iz pesmi *Sonce*, avtorica Tadeja Logar, OŠ Podgora, Ilirska Bistrica)

Mentorja delavnic: David Bedrač, Zoran Pevec.

Število sodelujočih: 45 učencev, 45 osnovnih šol

21. Roševi dnevi (2008)

Kratka predstavitev: ogled razstave *Živeti v Celju 1900-2000* v Muzeju novejše zgodovine Celje; okrogla miza za mentorje pod vodstvom Dragice Breskvar.

Naslov zbornika: STOPI NA PR-STE, DA POKUKAŠ ČEZ ROB (verz je iz pesmi *Vrtinec utopičnih misli*, avtorica Gaja Naja Rojec, OŠ Vrhovci, Ljubljana)

Mentorja delavnic: David Bedrač, Ana Porenta.

Število sodelujočih: 50 učencev, 50 osnovnih šol

22. Roševi dnevi (2009)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vabljenih 20 učencev z mentorji; ogled mesta Celje pod vodstvom učiteljice OŠ Frana Roša, Branke Černezel.

Naslov zbornika: ODLETIVA TJA V VIŠAVE, PUSTIVA VES SVET ZA SEBOJ (verz je iz pesmi *Odletiva skupaj*, avtorica Neya Keber, OŠ Franja Malgaja, Šentjur)

Mentorja delavnic: Aksinja Kermauner, Miha Mohor.

Število sodelujočih: 51 učencev, 51 osnovnih šol

23. Roševi dnevi (2010)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vabljenih 20 učencev z mentorji; zbor udeležencev na OŠ Frana Roša; literarni delavnici za učence in mentorje; spominska plošča na hiši v Jenkovi 30, kjer je Fran Roš živel od leta 1933 do 1976; kratek kulturni program in

odkritje plošče (podžupan Stane Rozman in dr. Sonja Roš Smrekar, Roševa hči).

Naslov zbornika: NAJ SVET ČUTI Z MENOJ (iz proznega sestavka *Življenje kot pesem*, avtorica Iva Đekić Tajnšek, III. osnovna šola, Celje)

Mentorja delavnic: Jana Kolarič, Miha Mohor.

Število sodelujočih: 48 učencev, 43 osnovnih šol

24. Roševi dnevi (2011)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vabljenih 20 učencev z mentorji; zbor udeležencev na OŠ Frana Roša.

nagrad najboljšim; osrednja prireditev v dvorani glasbene šole s podelitvijo petih knjižnih nagrad.

Naslov zbornika: MOJE MISLI SO VČASIH VEČJE OD MENE (izbrani naslov je iz zgodbe *Potovanje v iskanje sebe*, avtorica Teja Ristič, OŠ 8 talcev, Logatec)

Mentorici delavnic: Vida Mokrin – Pauer, Barbara Korun.

Število sodelujočih: 45 učencev, 45 osnovnih šol

25. Roševi dnevi (2012)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vabljenih 20 učencev z mentorji; zbor udeležencev na OŠ Frana Roša.

Naslov zbornika: MISLIM, DA RAZUMEM SVET (naslov je iz cikla pesmi Teje Gerjovič, OŠ Franca Rozmana–Staneta, Maribor)

Mentorici delavnic: Lilijana Klemenčič, Majda Koren.

Število sodelujočih: 48 učencev, 47 osnovnih šol

26. Roševi dnevi (2013)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vabljenih 20 učencev z mentorji; zbor udeležencev na OŠ Frana Roša.

Naslov zbornika: NAJLEPŠE DARILO JE ŽIVLJENJE SAMO (naslov je iz pripovedi *Na grenki strani življenja* Blaža Šobe, OŠ Šempeter v Savinjski dolini)

Mentorici delavnic: Jana Bauer, Ida Mlakar.

Število sodelujočih: 51 učencev, 51 osnovnih šol

27. Roševi dnevi (2014)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vključenih 20 učencev z mentorji; novost vsaka šola sodeluje z dvema avtorjema.

Naslov zbornika: V ZRAKU JE SLADEK VONJ PO LESU IN NOTAH (citat je iz dnevnškega zapisa *List iz mojega dnevnika*, avtorica Robin Vodeb, OŠ Frana Roša, Celje)

Mentorja delavnic: Nataša Konc Lorenzutti, Zoran Pevec.

Število sodelujočih: 99 učencev, 67 osnovnih šol

28. Roševi dnevi (2015)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vključenih 20 učencev z mentorji; vsaka šola lahko sodeluje z dvema avtorjema.

Naslov zbornika: PTICE SMO NA MOGOČNEM KONJU (izbrani verz je iz pesmi *Linija*, avtorica Maja Strmčnik, OŠ Antona Aškercar, Velenje)

Mentorja delavnic: Nina Kokelj, Matej Krajnc.

Število sodelujočih: 52 učencev, 36 osnovnih šol

29. Roševi dnevi (2016)

Kratka predstavitev: za učence 8. in 9. razredov osnovnih šol; vključenih 20 učencev z mentorji; vsaka šola sodeluje z dvema avtorjema.

Naslov zbornika: MINLJIVOST JE NAJVEČJA SILA SVETA (izbrani verz je iz pesmi *Življenje*, avtorica Mojce Arzenšek, OŠ Ob Dravinji; avtorica slike Niki Konda, OŠ Frana Roša, Celje)

Mentorja delavnic: Peter Svetina in Andrej Predin

Število sodelujočih: 60 učencev, 41 osnovnih šol

30. Roševi dnevi (2017)

Kratka predstavitev: Roševi dnevi dobijo prenovljen znak – avtorica Tina Pregelj Skrt, na Krekovem trgu je razstava ob 30. Roševih dnevih, v Osrednji knjižnici Celje je odprta 10. razstava izbranih literarnih glasil.

Naslov zbornika: JUTRO JE ZAČETEK PUSTOLOVŠČINE (izbrani verz je iz pesmi *Jutro*, avtor Matej Boštjančič, OŠ Valentina Vodnika, Ljubljana)

Mentorja delavnic: dr. Barbara Simoniti, Boštjan Gorenc – Pižama

Število sodelujočih: 48 učencev, 28 osnovnih šol

31. Roševi dnevi (2018)

Kratka predstavitev: v Centru za poezijo Tomaža Šalamuna brnje dveh finalistov po Roševih dnevih, v Osrednji knjižnici Celje je odprte 11. razstave izbranih literarnih glasil.

Naslov zbornika: KDO SMO IN KAM GREMO (izbrani naslov je naslov besedila avtorja Martina Steblovnika, III. OŠ Celje)

Mentorici delavnic: mag. Suzana Tratnik, dr. Valerija Bužan

Število sodelujočih: 39 učencev, 39 osnovnih šol

32. Roševi dnevi (2019)

Kratka predstavitev: v Centru za poezijo Tomaža Šalamuna brnje petih finalistov po Roševih dnevih, v Osrednji knjižnici Celje je odprte 12. razstave izbranih literarnih glasil.

Naslov zbornika: LAHKO JE ZGOLJ BESEDA ... (Anika Simončič, 9. razred, OŠ Boštanj)

Mentorja delavnic: Žiga X. Gombač, Neli K. Filipić

Število sodelujočih: 66 učencev, 46 osnovnih šol

33. Roševi dnevi (2020)

(virtualno srečanje preko ZOOM-a, zaradi epidemije virusa korona)

Naslov zbornika: SVET SE VRTI, A JAZ STOJIM (izbrani naslov je verz pesmi *Nočna mora* avtorice Lučke Zagrajšek, OŠ Boštanj)

Mentorja delavnic: Janja Vidmar, Damijan Stepančič

Število sodelujočih: 61 učencev, 38 osnovnih šol

34. Roševi dnevi (2021)

(virtualno srečanje preko ZOOM-a, zaradi epidemije virusa korona)

Naslov zbornika: GREVA SKUPAJ LOVIT OBLAKE (izbrani naslov je verz pesmi *Daleč potuješ mi, misel*; avtor Mai Colnarič, OŠ Kidričevo)

Mentorja delavnic: Benka Pulko, Boštjan Videmšek

Število sodelujočih: 46 učencev, 32 osnovnih šol

35. Roševi dnevi (2022)

Naslov zbornika: LADJICA LETI
V NEZNANO (izbrani naslov
je verz pesmi *Štopar v galaksiji*;
avtor Uroš Germek, OŠ Dušana
Bordona Semedela - Koper)

Mentorja delavnic: Ksenija Med-
ved, Damijan Šinigoj

Število sodelujočih: 53 učencev,
31 osnovnih šol

36. Roševi dnevi (2023)

Naslov zbornika: MI MLADI SMO
KJUT (izbrani naslov je verz pe-
smi *Lajf je tak kjut*; avtorica Zaja
Postružnik, OŠ Olge Meglič Ptuj)
Mentorici delavnic: Neli K. Fili-
pić, Barbara Korun

Število sodelujočih: 44 učencev,
27 osnovnih šol

37. Roševi dnevi (2024)

Naslov zbornika: NAPREJ IN
NAVZGOR (izbrani naslov re na-
slov dramskega besedila avtorice
Žive Toplak, OŠ Šmartno)

Mentorici delavnic: Mateja Gom-
boc, Katarina Gomboc Čeh

Število sodelujočih: 39 učencev,
25 osnovnih šol

FOTOUTRINKI Š 36. SREČANJA ROŠEVI DNEVI 2023

KAZALO

Vojin Mlinarević: Izmenjava idej in ohranjanje identitete, uvodni pozdrav ravnatelja

Mateja Gomboc: Ker smem izreči odo tebi, drevesu, koži, lubju, materi

Nagrajena besedila z ocenami Katarine Gomboc Čeh

Julija Gorišek, *Pismo neznancu*

Neža Selič, *Ali sploh obstaja?*

Mija Šterk, *Skrivnost pisanih ogrlic*

Nuša Šuster, *Polbrat, ki bi si ga vsakdo želel*

Živa Toplak, *Naprej in navzgor*

Druga izbrana besedila

Seznam sodelujočih avtorjev, mentorjev in šol

Ana Kumperger Vsi mentorji so imeli v različnih obdobjih pomembno vlogo

Ana Kumperger: nazadnje vse zgine

Ljudmila Conradi: O Franu Rošu

Fran Roš: Mlada poljana

Lucija Hajnšek: Ljudmili Conradi v slovo

Najboljša literarna šolska glasila

Tatjana Vidmar: Studenček, Mlada rast, Stopinje mladosti, Hudinjček ...

Kratka zgodovina Roševih dnevor

Utrinki z 36. srečanja Roševi dnevi 2023

KOLOFON

NAPREJ IN NAVZGOR

Zbornik izbranih literarnih besedil s srečanja
37. ROŠEVI DNEVI 2024

- Izdal: **Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti s svojo območno izpostavo Celje**
- Zanj: **Damjan Damjanovič**
- Uredila: **Barbara Rigler**
- Besedila izbrali: **Mateja Gomboc in Katarina Gomboc Čeh**
- Lektoriranje: **Lucija Hajnšek in Mojca Pliberšek**
- Slika na naslovnici: **Alina Volmajer, 8. b**
- Likovni prispevki: **Učenci in učenke Osnovne šole Frana Roša, Celje**
- Mentor: **Dejan Petrovič**
- Foto: **Dejan Petrovič, arhiv OŠ Frana Roša, Celje**
- Tisk: **Eurograf, d. o. o., Mirsad Burgić**
- Naklada: **250 izvodov**
Celje, marec 2024

